

ACTUALITATEA

MUZICALĂ

Serie nouă
IANUARIE 2023

1

(CCLVIII)

48 pagini

ISSN 1220-742X

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

D i n s u m a r :

- ✓ Pe scena Ateneului
- ✓ Premieră la ONB: *Lacul lebedelor* de Ceaikovski
- ✓ Festivalul "Craiova muzicală"
- ✓ Aniversări: Dumitru Avakian, Florian Lungu
- ✓ Corina Chiriac - dramaturg
- ✓ Vocea de aur a Ianei Novac

În imagine:
Iana Novac

Sărbătorii noastre

Anul acesta la capitolul "Aniversări" stăm foarte bine, existând premisele unei petreceri nesfârșite de zile de naștere și de urări adresate unora dintre cei mai valoroși creatori români. Nu am cum să-i menționez pe toți într-un articol, așa că voi aminti deocamdată doar numele celor mai semnificativi dintre ei.

Se împlinesc 2 secole de la nașterea lui Alexandru Flechtenmacher, compozitor, interpret și profesor, primul director al Conservatorului din București. Totodată, va fi anul Centenarului Viorel Cosma, cel mai cunoscut muzicolog, critic muzical și lexicograf român. Transilvănean de origine și membru de onoare al UCMR, György Ligeti va fi comemorat și el la 100 de ani de la naștere.

Venerabilul maestru Valentin Gheorghiu împlinește în martie 95 de ani, moment care fără îndoială va fi o sărbătoare a vieții muzicale românești.

Deja în februarie îl vom sărbători pe academicianul Octavian Lazăr Cosma la împlinirea a 90 de ani, cifră pe care o regăsim și în cazul profesorului Dinu Ciocan și a criticului muzical Petre Codreanu.

Dirijorul și compozitorul clujean Costică (Constantin) Râpă împlinește 85 de ani, la fel ca și muzicologii bănățeni Damian Vulpe și Dumitru Jompan.

Veți putea deja citi în acest număr articolul aniversar dedicat lui Moșu, fabulosul jazzman Florian Lungu, simbol al redacției muzicale a Radio România, la împlinirea a 80 de ani. Tot din sfera divertismentului, cântăreața și compozitoarea Margareta Pâslaru se alătură colegului ei de generație. Același număr de lumânări vor fi pe tortul maestrului Dan Buciu, rector de onoare al Universității Naționale de Muzică București, mulți ani secretar al Secției vocale a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, coleg de generație cu compozitorul Sabin Păuța, repatriat din SUA și revenit plenar în atenție în țara sa de baștină (nu doar prin hazlia sa carte de bancuri, realizată împreună cu mai sus-numitul Florian Lungu).

Colaboratorii noștri Carmen Manea, Costin Popa și Rodica Giurgiu, cronicari și istoriografi de nădejde, vor serba împlinirea a 75 de ani, la fel ca și compozitorul Vasile Șirli.

În dreptul cifrei 70 se profilează un lung șir de nume ale unor muzicieni de largă popularitate, deopotrivă din rândurile compozitorilor cât și ale muzicologilor (unii inclusiv cu activitate interpretativă): Violeta Dinescu, Cristina Sârbu, Sorin Lerescu, Felician Roșca, Valentin Guescu, Dan Bălan, Cătălin Târcolea.

Doi dintre aleșii breslei noastre, membri în staff-ul UCMR, ating în curând vârsta de 65 de ani: doamna profesoară Laura Vasiliu și compozitorul, pianistul și dirijorul George Natsis; aceeași vârstă o împlinesc și Gheorghe Duțică, Dan Creimerman ori Mihnea Brumariu.

Muzicologul și realizatorul de emisiuni radiofonice Luminița Arvunescu, ca și două profesoare de la Universitatea "Ovidius", Ruxandra Mirea și Mirela Kozlovsky, schimbă prefixul și serbează 60 de ani, la fel ca și corespondenta noastră din Bacău, Ozana Kalmuski.

De curând intrat în rândurile membrilor Biroului secției de muzicologie a UCMR, bizantinologul Stelian Ionașcu va împlini 55 de ani. Noul vice-președinte UCMR și secretar al filialei Cluj-Napoca Cristian Bence-Muk adună la activ 45 de ani, vârstă de bilanț și pentru fermecătoarea interpretă și compozitoare Paula Seling.

Apreciatul compozitor, pianist și dirijor Andrei Tudor va trece pragul maturității, împlinind 40 de ani, vârstă pe care o înregistrează și jazzman-ul Sebastian Burneci, compozitorul Lucian Zbarcea și vedeta TV Smiley, compozitor și cântăreț de muzică ușoară.

Lor, precum și tuturor celor care își sărbătoresc cifre rotunde în 2023 le spunem, de pe acum, La mulți ani!, cu sănătate, succese și împliniri!

Mihai COSMA

DIN SUMAR

Premieră la ONB - Lacul lebedelor.....2-3

La Ateneul Român.....4-10

Pe scena Sălii Radio.....11-18

Convorbirile "A.M." - Dumitru Avakian...18-19

Correspondențe externe.....22-24

Sunetului uitat al unui secol.....26-27

Vocea de aur a Ianei Novac.....34-35

Florian Lungu - 80.....36

CORINA CHIRIAC - dramaturg.....38-39

Redutele șlagărului (8).....42-44

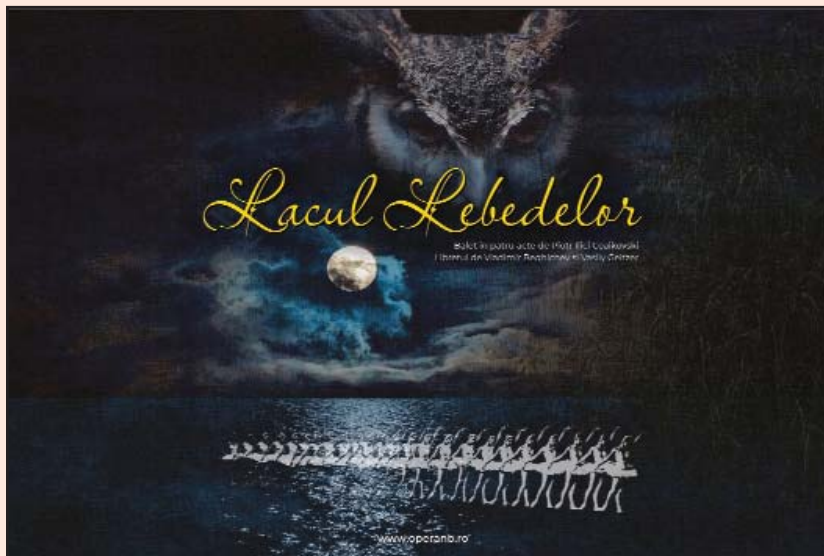
Lacul lebedelor de Piotr Ilici Ceaikovski...

...un vis. Visul tuturor balerinilor de pe mapamond, visul spectatorilor de pretutindeni, visul celui mai frumos și maiestuos Lac care, de aproape un secol, umple cu mirajul, răcoarea și prospețimea lui marile scene ale planetei. Am văzut pe parcursul carierei mele numeroase și diferite variante coregrafic-regizorale ale baletului cu lebede. Unele mi-au plăcut mai mult, altele mai puțin, câteva deloc dar lipită de suflet mi-a rămas cea semnată de Oleg Danovski. Pentru că niciun altul n-a fost atât de ceaikovskian, reliefând prin mișcare muzica dumnezeiască a viorilor, care plâng și mor în mijlocul furtunii dezlănțuite a sentimentelor. Niciun altul n-a fost atât de desăvârșit emoționant și adulat de public, pe care, prin bagheta lui magică, l-a făcut mereu părtaș la vis și vrajă. Nemaivorbind de faptul că niciun altul nu s-a dansat cinci decenii pe aceeași scenă, stabilind astfel recordul de cel mai longeviv, apreciat și aplaudat spectacol al ONB. De aceea, avându-l întipărit în suflet și minte, oriunde priveam *Lacul lebedelor*, prin lume sau aici, îl comparam cu baletul lui. Și era firesc. Întrucât odată ce ai cunoscut/văzut capodopera, ești condamnat să o faci.

Însă nu m-am gândit niciodată că voi fi pusă în situația de a-l compara pe el cu el însuși – căci asta am înțeles că va fi la Operă, reîntoarcerea baletului danovskian - după aproape 20 de ani de absență, suficient cât să priveze generații întregi de o autentică operă de artă. Și m-am bucurat nespun că îl voi vedea pe scena care l-a consacrat și căreia i-a adus în dar recordul încă nedepășit. Doar că *Lacul* pe care l-am urmărit în seara zilei de 30

noiembrie (al doilea spectacol după premiera propriu-zisă) m-a nedumerit, ca să nu zic șocat.

Am avut senzația că îl urmăresc din spatele unui geam spart, care, din cauza crăpăturilor, mi-a arătat doar bucăți de Danovski, bucățele de Ceaikovski, bucăți de atmosferă, bucăți de magie, bucăți de vis și porțiuni dintr-un Lac "intrat la apă" – în care, e drept, am zărit câteva ochiuri limpezi din splendoarea de altădată. N-am văzut finețea detaliilor, care îi subliniau stilul, povestea, parfumul epocii, atmosfera ceaikovskian-danovskiană, atât de aristocrat îmbrăcată în grația și robustețea mișcărilor

care desenau muzica precum în original. Probabil că cei responsabili de re-montarea lui n-au știut că o capodoperă nu se ajustează, nu se adaptează, ci doar se șterge de praf și asta cu foarte mare grijă. Dacă reîntoarcerea lui Danovski ar fi fost ce credeam eu și probabil încă vreo 10% din public, ar fi înregistrat un al doilea record, acela de cea mai simplă montare din lume a unui balet. Pentru că nu trebuia decât

LUCRĂRI PREZENTATE ÎN CADRUL BIROURILOR SECȚIILOR DE CREAȚIE ȘI ACHIZIȚIONATE DE CĂTRE UCMR (iunie-noiembrie 2022)

SECȚIA DE MUZICĂ INSTRUMENTALĂ ȘI MULTIMEDIA

Anghel Irinel – *Entering the metaverse on high heels in search on Marilyn Monroe*, muzică electronică; **Apostol Elena** – *TOR*, muzică electronică; **Bence-Muk Cristian** – *Contrattempo*, pentru vioară solo; **Borza Adrian** – *Steps*, muzică electronică; **Cibișescu Iulia** – *Concerto for ensemble*, concertant; **Cioabanu Ghenadie** – *Fantasies*, scherzo for accordion; **Crețu Cătălin** – *I.X.@100*, muzică electronică; **Feraru Tudor** – *Summertime*, pentru trombon, marimbă și pian; **Iorgulescu Adrian** – *Gemini for 2 cellos*, cameral; **Lerescu Sorin** – *Simfonia a VII-a, op.82*, simfonic; **Mălăncioiu Gabriel** – *Red time*, cameral; **Măniceanu Mihai** – *Elegy for my Tomcat*, cameral; **Murariu Alexandru** – *Espaces VII*, cameral; **Pintilie Bogdan** – *Mystic Patterns*, pentru pian solo; **Țună Sebastian** – *Delta Aquaris*, cvintet cameral; **Vlad Ulpiu** – *În lumina evocării* – *George Enescu*, simfonic; **Vosganian Mihaela** – *The temptation of mermaid Looper*, teatru muzical pentru 4 soliști; **Zbarcea Lucian** – *Dirty Strings*, cameral-multimedia.

Subsecția vocal – instrumentală (mixtă)

Iacob Claudius – *Leșit-a semănătorul*, suită pentru orchestră, voce de bariton și orgă mică; **Sabina Ulubeanu** – *Sommerfaeden*, pentru două voci, clarinet, vioară și live electronics; **Laurențiu Beldean** – *TEKMIRIO*, pentru ansamblu vocal-instrumental.

Subsecția de fanfară

Biriș Alexandru – *Melancolie de toamnă*; **Firca Marius** – *Triptic simfonic pentru soliști, cor și orchestră simfonică de suflători*; **Meta Daniel** – *Regina nopții*; **Pârva Florentina** – *Vremea secerișului*; **Popa Emanuel Florin** – *Suită citadină*; **Ștefoni Delia** – *Albinuța*.

copiat după DVD. Atât. Copiat. Dar copiat tot: decoruri, costume, mișcare scenică, regie, lumini. Și de-abia atunci *Lacul* lui Danovski s-ar fi întors de-adevăratelea acasă.

Totuși, în acest monumental *Lac*, pe lângă rele, dintre care aș aminti: 1. Decorurile semnate de Adrian Damian, total neadecvate, care aduceau când cu *Raymonda* (în Actul I) când cu *Șeherezada* (în Actul III), când cu o sală de cinema, prin proiecții – Daniel Cozma – ce nu-și aveau rostul; kitsch-oasa Lună, stânca din stânga scenei, “plimbarea” lebedelor pe lac într-o viteză de rachetă, ca să nu mai spun de zborul unor păsări oarecare, de fumul dens care se voia ceață sau nor dar care mai degrabă aducea a câmp de război – arătând necunoașterea epocii și stilului potrivit ei; 2. Costumele Vioricăi Petrovici, în multe alte spectacole de o remarcabilă inspirație, aici nepotrivite, neasortate, prea colorate sau terne (Actul I și Actul III); 3. Dirijorul Iurie Florea, care, în ciuda experienței, a făcut prea multe “licențe poetice”, conducând orchestra când cu o lentoare adormitoare sau în prea mare viteză, cu puține nuanțe

reușite în *pianissimo*, în rest doar *fortissimo*, uitând că muzica, în sacralitatea ei, nu poate fi schimbată și cântată *ad*

libitum; 4. Orchestra, neomogenă, cu țipetele alăturilor sunând ca o fanfară de bălci; 5. Și faptul vizibil că toți cei responsabili de re-montarea *Lacului* au fost incompatibili, fiecare și-a lucrat/văzut felia lui și când au considerat că și-au terminat treaba, le-au așezat (politicos spus) pe scenă, fără să-i intereseze armonizarea sau acordarea lor, care a lipsit cu desăvârșire. Ori se știe că pentru un spectacol, cel mai necesar lucru este să se lucreze în echipă.

... a avut și bune. Chiar foarte bune, care au adus “clipa de frumusețe” pe care ne-a lăsat-o moștenire Danovski: 1. Întreg Actul II, cu ansamblul frumos așezat pe celebra sa schemă geometrică, impresionând cu liniile ce evocau spațiul și infinitul, cu partiturile, coreografiile și tălmăcirile lebedelor mici, lebedelor mari și ale celor doi protagoniști, Odette și Siegfried (Ada Gonzalez și Valentin Stoica): delicate, grațioase, romantice și cu tehnică foarte bună; Rothbart, minunat jucat de Egoitz Segura și fermecătorul Adagio; 2. Bufonul – personificat de carismaticul și talentatul Răzvan Cacoveanu, posesorul unui discurs tehnic de excepție; 3. Actul III – cu excepția costumelor și decorurilor, ce aminteau mai degrabă de o petrecere burgheză decât de un banchet regal – prin schimbarea logică și benefică făcută de Danovski-jr. (adaptarea și punerea în scenă), în reducerea numărului pretendentelor de la șase la patru, astfel fiecare reprezentând un dans de caracter; Odile (Ada Gonzalez), geniul rău Rothbart și Siegfried, dând viață dramei cu întregul evantai de trăiri, fiecare dintre ei foarte bun în rol, atât tehnic cât și artistic; dansurile de caracter, deși n-am înțeles de ce napolitanul a fost dansat în poante; 4. Poate cel mai important dintre toate, faptul că *Lacul* lui Danovski s-a întors acasă, chiar dacă a arătat pe ici pe colo încețoșat și poluat.

Poate în timp dispăre stânca din stânga, Luna se mută undeva mai pe lateral, lacul se va limpezi și va străluci din nou, prinzându-ne în vraja lui. Iar “clipa de frumusețe” va domina scena.

Doina MOGA

SECȚIA DE MUZICĂ VOCALĂ

Costea Marcel – *Iubire imposibilă* – dialog pentru soprană și pian; **Grigore Cudalbu** – *Winter's kiss* – coral; **Dembinski Diana** – *Romanță* – pentru cor mixt; *Viflaime-Viflaime* – colind; **Dobrinescu Ioan** – *I. Sorcova; II. Picuri, picuri s-au vărsat; III. Colindăta* – 3 colinde din repertoriul copiilor; **Petrescu Christian-Alexandru** – *Psalms* – coral; **Savu Dinu** – *Vine, vine iarăși iarna* – coral; **Mihail Vîrtosu** – *L'avenir* – cameral.

Subsecția didactică

Baciu Vlad – *There will be a Celebration*, pentru vioară și pian; **Ștefănescu Petre** – *Pe cărarea șerpuită*, cor la 2 voci egale cu pian, versuri populare; **Pop Matei** – *BOT-GROS, cățel fricos*, poveste corală pentru cor de copii pe 2 voci egale și pian; **Pavelescu Dan** – *Harem muzical*, cor 3 voci egale; **Popescu Mariana** – *Rugă*, cor mixt a cappella, versuri proprii; **Virgil Popescu** – *Da, vrem lumea s-o schimbăm*, pentru grup vocal (cor) pe 2 voci, versuri Raluca Bolocan; **Covaci Viorel** – *Pruncul sfânt*, muzică ușoară, versuri Viorel Covaci.

SECȚIA DE MUZICĂ JAZZ/POP

Caragia Nicolae – *I. România mare*, instrumental; *II. Drag de România*, instrumental; **Neș Alexandru** – *Ți-aș fi fost* – pop; **Pavelescu Dan** – *I. Vals oriental; II. Marea noastră depărtare*; **Cătălin Tîrcolea** – *We will meet again* – jazz-simfonic.

SECȚIA DE MUZICOLOGIE

Dumitriu Leonard – *Leoš Janáček. Pași de viață, mărturii de creație vocală*; **Sandu-Dediu Valentina** – *Istории și ideologii*; **Stoianov Carmen** – *Via psalmorum regia. Portal imnic și psalm-imnic european*, vol. II; **Vasile Vasile** – *Ipostaze enesciene*.

Melisme mediteraneene

Marti, 8 noiembrie 2022, de la orele 19:00, Sala Mare a Ateneului Român a găzduit un eveniment inedit, dedicat muzicii din zona Mediteranei. Protagonistii concertului au fost Corul Filarmonicii „George Enescu”, dirijat de Iosif Ion Prunner, și invitații lor: Vassilis Agrokostas (voce), Maria Bîldea (harpă), Andrei Licareț (pian), Eduard Antal (orgă) și un cvintet de coarde alcătuit din membri ai orchestrei filarmonicii. Programul a fost unul interesant ce a cuprins atât lucrări ale unor compozitori consacrați, cât și piese mai puțin cunoscute.

Seara a debutat cu „Kyrie” și „Sanctus” din *Mica missă solemnă* de Gioachino Rossini în interpretarea ansamblului vocal acompaniat de Andrei Licareț și Eduard Antal. A sunat omogen, îngrijit și dens, iar părțile detașate și incisive s-au diferențiat foarte bine de cele legate. Intrările în canon au fost armonioase, fiecare partidă și-a făcut simțită prezența atât cât a fost necesar. Totuși, ca sonoritate generală, vocile bărbătești au fost mai echilibrate decât cele feminine.

Contribuția partidei de bas a fost esențială și la începutul lucrării lui Andrei Popescu – *Codex Aureus*. Dublați

dovedit flexibilitate vocală, iar construcția fazei a fost realizată firesc. Cvintetul de coarde și harpa au „îmbrăcat” frumos vocile, în întreaga lucrare regăsindu-se influențe din muzica tradițională grecească.

Concertul s-a încheiat în aceeași manieră în care a și început – cu o partitură cu caracter religios din epoca romantică. Mai precis, *Stabat Mater* de Giuseppe Verdi. Probabil aceasta a fost lucrarea în care Corul Filarmonicii „George Enescu” s-a simțit cel mai în largul lui. Emisia a fost clară, viguroasă, frazele susținute, iar paleta dinamică bine exploatată. S-a remarcat, de asemenea, rodajul vocal, familiaritatea pe care membrii ansamblului o au cu muzica lui Verdi.

Solistul Vassilis Agrokostas și harpista Maria Bîldea au încheiat seara printr-un duo captivant, oferit ca bis. Aranjamentul pentru *Exefexe I anatoli* i-a aparținut tot compozitorului Theodoros Matoulas, prezent în sală, care a fost mai mult decât încântat să-și audă partiturile prinzând viață într-o interpretare atât de savuroasă.

A fost un concert reușit, inedit pentru scena Ateneului Român, dar care, totuși, prin alternarea inspirată a pieselor din program, a reușit să creeze o atmosferă aparte. Publicul, deși nu foarte numeros, a aplaudat cu entuziasm evoluția artiștilor.

Teodora CONSTANTINESCU

Evenimente de marcă

În 10 și 11 noiembrie 2022, Filarmonica „George Enescu” și dirijorul ei principal, Gabriel Bebeșelea l-au avut ca invitat pe clarinetistul Valentin Uryupin, muzician cu activitate bogată, cunoscut publicului bucureștean din stagiunile anterioare. Protagonștii au propus un periplu fascinant, plin de inedit și culoare, cu creații remarcabile prin melodicitatea și spontaneitatea exprimării. În deschiderea programului am ascultat lucrarea lui Mieczysław Weinberg – *Rapsodie pe teme moldovenești opus 47 nr. 1*. În abordarea temelor moldovenești se simte tendința de a reliefa trăsăturile lor caracteristice; compozitorul selectează temele după criteriile electivității proprii, operând digresiuni și variațiuni pline de vervă și strălucire. Publicul a admirat spiritul improvizatoric, cu inedite inflexiuni și modulații, dialogul dintre compartimentele instrumentale și disonanțele ce au conferit o colorație particulară discursului simfonic. Sub bagheta inspirată a dirijorului Gabriel Bebeșelea, Filarmonica bucureșteană a realizat o versiune cuceritoare a lucrării, pe cât de antrenantă, pe atât de bogată în culoare. Am admirat individualizarea temelor și integrarea lor într-o desfășurare antrenantă, în care dirijorul a realizat cu măiestrie planul dinamic și agogic, metamorfozele discursului muzical și culminațiile explozive.

**DE LA SACRU LA PROFAN
ÎN MUZICA MEDITERANEI**
CORUL FILARMONICII "GEORGE ENESCU"
DIRIJOR - IOSIF ION PRUNNER
Soliști
VASSILIS AGROKOSTAS - voce
MARIA BÎLDEA - harpă
ANDREI LICAREȚ - pian
EDUARD ANTAL - orgă
Își dau concursul
MARIUS BĂCLEA - vioara I EMIL STEGAR - vioara a II-a
FLORIN MATEI - violă DAN JOIȚOIU - violoncel
Program
Gioachino Rossini - Kyrie și Sanctus din Mica missă solemnă
Iannis Xenakis - Helena
Andrei Popescu - Codex Aureus
Theodoros Matoulas - 10 mai 1936 (după M. Theodorakis)
Giuseppe Verdi - Stabat Mater

de orgă, bașii au descris sunete din străfunduri, apăsătoare și tensionate, bine susținute în contextul sonor. O mărgele stratificată care a acumulat tensiune, sfârșind abrupt, în forță. Compozitorul a fost prezent în sală și s-a bucurat de prestația artiștilor.

Cea de-a doua lucrare din program – *Helena* de Iannis Xenakis, a fost interpretată de un octet de voci masculine. Textul, inspirat din tragedia lui Euripide – *Elena din Troia*, a fost suprapus peste sonorități arhaice, realizate din valori de note lungi și scurte. Grupul a sunat foarte bine în această formulă, concretizând armonii simple, disonante, dar plăcute în același timp. De-a lungul celor cinci părți ale partiturii, muzica s-a metamorfozat continuu, devenind atemporală și transpunându-ne departe de sala Ateneului Român.

Una dintre cele mai ample lucrări din program a fost, însă, *Cantata 10 mai 1936* de Theodoros Matoulas, după Mikis Theodorakis. În prim-plan s-a aflat solistul grec Vassilis Agrokostas, care a încântat publicul cu melismele sale, adevărate meandre sonore care s-au desfășurat impecabil, conferind discursului o tentă bizantină. De asemenea, corul de fete a fost elementul care a oferit dulceață și delicatețe. A

În continuare, clarinetistul Valentin Uryupin a interpretat *Première Rhapsodie* a lui Claude Debussy – compozitorul care a înzestrat orchestra cu o imensă paletă multicoloră - și *Fantezia pe teme din "Carmen" de Bizet*, scrisă de Alexander Rosenblatt - o creație fascinantă, în care sunt percepute influențe jazz-istice. Deținător al unui CV impresionant, Valentin Uryupin a obținut premii importante la concursuri de dirijat, desfășurând în paralel o bogată activitate solistică pe scene europene, asiatice și americane. Prestația sa artistică de la Ateneul Român a impresionat prin muzicalitate, fantezie, strălucire, rafinament și virtuozitate.

Valentin Uryupin

Foto: Danil Rabovsky

Artistul a oferit versiuni de înalt nivel ale lucrărilor abordate; în *Rapsodia I* de Debussy - ce figurează în catalogul lucrărilor compozitorului ca *Rapsodie pentru orchestră cu clarinet principal în si bemol*, pe care P. Boulez o descria ca o "pendulare între reverie și scherzo" -, interpretul a etalat un caleidoscop subtil de imagini muzicale cu conținut liric, aflate în contrast cu temele exuberante, cu caracter dansant. În *Fantezia pe teme din "Carmen"*, a oferit un spectacol în care a etalat strălucirea și virtuozitatea instrumentală, evidențiând bogăția inspirației compozitorului. Lucrarea lui Alexander Rosenblatt se remarcă prin tratarea temelor într-un limbaj muzical modern (diferit de muzica lui Bizet), cu multe disonanțe și procedee componistice proprii autorului. Colaborarea solistului cu dirijorul și orchestra a fost excelentă prin profesionalismul și viziunea unitară asupra repertoriului abordat.

În partea a doua a programului, publicul a avut privilegiul să asculte două capodopere ale compozitorului Maurice Ravel: *Rapsodia spaniolă* și *Bolero*-ul. Elaborată în anul 1907, *Rapsodia spaniolă* este o suită alcătuită din patru părți: *Prélude à la nuit* (cu aspect contemplativ și senzual), *Malaguena* (o muzică avântată și strălucitoare, în care sunt percepute unele imagini delicate), *Habanera*, cuceritoare prin coloritul specific spaniol (compusă în 1895 pentru pian și orchestrată ulterior de autor, cu același plan melodic, armonic și ritmic) și *Féria* (o muzică animată, cu ritmuri imprevizibile și imagini insolite). Compozitorul nu a citat motive spaniole, ci a creat ritmuri și melodii de factură modală, în stilul muzicii respective.

Concertul de la Ateneu s-a încheiat apoteotic cu celebrul *Bolero*, compus la solicitarea balerinei Ida Rubinstein (în 1928). Pentru dirijorul Gabriel Bebeșelea a fost o adevărată demonstrație de virtuozitate în realizarea spectaculoasei muzici, marcate de un impresionant crescendo orchestral.

Autorul își definea lucrarea astfel: "este un dans într-o mișcare foarte moderată și constant uniformă atât prin melodie și armonie cât și prin ritm, acesta din urmă fiind marcat fără încetare, de tambur." Dirijorul a reliefat cu măiestrie amplificarea treptată a sonorității prin adăugarea graduală a instrumentelor și prin combinațiile timbrale rezultate din aceste procedee originale. Am admirat creșterea treptată a tensiunii, odată cu reexpunerea temelor și marcarea explozivă a punctului culminant la ultima apariția tematică (a optsprezecea). Sub bagheta excelentului dirijor, Orchestra Filarmonicii a evidențiat potențialul sonor și timbral al creației lui Ravel. A valorificat construcția lucrării considerate o inedită temă cu variațiuni timbrale; a dezvăluit acea forță elementară și activă, care intensifică eficacitatea melodiei și a armoniei până la obsesie. A evocat continuitatea discursului muzical, bazat pe pregnanța ritmică, pe ingeniozitatea armonică și melodică, pe permanenta devenire.

Evenimentele de pe scena Ateneului Român din 10 și 11 noiembrie 2022 constituie adevărate triumfuri artistice datorate talentului, profesionalismului, măiestriei și bunului gust. Ele au evidențiat calitățile de excepție ale lui Gabriel Bebeșelea în postură de șef de orchestră, nivelul artistic înalt al clarinetistului Valentin Uryupin, precum și valoarea incontestabilă a ansamblului Filarmonicii "George Enescu".

Carmen MANEA

Un concert al întâlnirilor semnificative

Așa s-a dovedit a fi fost simfonicul Filarmonicii bucureștene, simfonic susținut în a doua parte a lunii noiembrie. A fost concertul pe parcursul căruia dirijorul Christian Badea a ținut a relua una dintre **simfoniile timpurii** ale lui George Enescu, anume cea de *4-a, în mi bemol major*; este o lucrare scrisă înainte de anul 1900, un opus care explică drumul formației profesionale a viitorului artist creator.

Pe de altă parte am avut bucuria de a o fi reîntâlnit pe marea doamnă a pianisticii zilelor noastre, pe Elisabeth Leonskaja, prieten devotat al vieții noastre muzicale, personalitate care uimește în continuare dată fiind consistența spirituală a adresării sale artistice.

Elisabeth Leonskaja

Foto: Marco Borggreve

Nu în ultimul rând trebuie apreciată rigoarea profesională cu care dirijorul s-a apropiat de acest opus enescian ce aparține anilor adolescenței profesionale petrecute în mediul parizian al sfârșitului de secol, la clasa

de compoziție a lui Jules Massenet. Este un opus extins, pe parcursul căruia poți regăsi aspectele de bază ale simfonismului european de secol XIX, tematismul clar definit drept mijloc esențial al actului componistic și, evident, buna stăpânire a formei muzicale. Nu trebuie căutate în acest caz originalități creatoare pe care le vom regăsi doar câțiva ani mai târziu, la nici douăzeci de ani, în celebrul *Octet pentru corzi*. Stăpânirea formelor tradiționale o regăsim pe parcursul primelor două părți, *Molto vivace* și *Adagio* ale acestei simfonii de tinerețe. Interpretarea acestora – dacă o pot numi astfel – poate fi regăsită pe parcursul părților următoare. Mă refer, spre exemplu, la polifonia de tip bachian, atent asimilată și ingenios adaptată. Este de remarcat cursivitatea și claritatea susținerii momentelor părților a treia și a patra.

Interesant de observat, deși Enescu ținea la lucrările sale de tinerețe, această simfonie a fost cântată de această dată, la Filarmonica bucureșteană, în primă audiție - din câte știu eu.

Opus de importanță secundară în ansamblul creației enesciene, cu jumătate de secol în urmă, lucrarea a fost imprimată de una dintre formațiile muzicale Radio București; ... așa cum ne informează programului de sală.

Cum era firesc, punctul de specială atracțiozitate al programului l-a reprezentat prezența solistică datorată d-nei Elisabeth Leonskaja, personalitate de referință a artei pianistice a zilelor noastre. Nu spectaculozitatea jocului pianistic, mai puțin emoția comunicării, ci consistența spirituală cu care este investită fiecare frază, fiecare moment al acțiunii domniei sale, constituie marca de distincție a adresării.

Demn de remarcat, în realizarea domniei sale *Concertul în la minor* de Edvard Grieg a preluat datele pianisticii romantice specifice concertului schumanian, mai puțin pitorescul intonațiilor specifice melosului norvegian; am în vedere consistența, maleabilitatea timbrală, valoarea comunicativă a acesteia, concepția dramatică atent susținută în relația cu orchestra, cu dirijorul. Nu pot să nu remarc faptul că momentul de referință, de cumul energetic iradiant, l-a reprezentat – în perspectiva întregului – cadența solistică a primei părți a lucrării, un moment de specială greutate, moment crucial privind direcționarea sensului muzical-dramatic al întregului concert. Indiscutabil, întreaga concepție asupra lucrării ar fi fost greu de împlinit înafara relației funcționale atât de eficiente dintre solist, ansamblul orchestral al Filarmonicii și dirijor.

Revenind la primul moment al programului, mărturisesc faptul că personal am audiat pentru prima oară această lucrare enesciană ce aparține adolescenței autorului. Am făcut-o cu vădit interes profesional și nu așa avea motive temeinice pentru a reveni asupra acesteia; cu atât mai mult cu cât celelalte cinci simfonii ale autorului reprezintă veritabile capodopere ale simfonismului primei jumătăți a secolului trecut. Trebuie să recunosc că întreaga seară a fost marcată de prezența discretă a geniului enescian; iar aceasta luând în considerație faptul că solista serii de muzică – cu aproape șase decenii în urmă - a cucerit laurii celei de a treia ediții a concursului internațional dedicat personalității maestrului. Din acel moment revine periodic cu specială considerație, cu reală cordialitate, în contextul vieții noastre muzicale.

Este firesc, pornind de la acest opus enescian de tinerețe, ca dirijorul Christian Badea să se apropie și de celelalte mari opusuri simfonice ale maestrului. O ediție integrală a simfoniilor enesciene realizate sub bagheta domniei sale – concerte extinse la Filarmonică pe durata a două sau trei stagioni, spre exemplu – ar fi bine venită.

Dumitru AVAKIAN

Două viori ale lui Enescu pe scenă

Cea de-a X-a ediție a turneului național „Vioara lui Enescu la sate”, din toamna anului 2022 a adus unele noutăți în formatul proiectului cultural. Alături de violonistul Gabriel Croitoru - în satele și orașele din județele Bistrița-Năsăud și Arad, unde s-a desfășurat prima parte a turneului -, s-a aflat fiica acestuia, Simina Croitoru. Pe 19 noiembrie 2022, la Ateneul Român, celor doi violoniști li s-a alăturat pianistul Horia Mihail, în cadrul unui Recital extraordinar care a încununat cu succes turneul *Vioara lui Enescu la Sate 2022 - 10*. Evenimentul muzical a oferit publicului privilegiul de a asculta doi violoniști reprezentativi ai timpurilor noastre și, în premieră, pe aceeași scenă, două faimoase viori ale maestrului George Enescu – *Guarneri del Gesù*, „*Catedrala*”, și *Paul Kaul*. În turneele din SUA și Canada (1923-1939), Enescu a concertat numai pe viorile *Paul Kaul* și *Guarneri del Gesù*. Cele două instrumente de valoare excepțională, care se află în patrimoniul

Muzeului „George Enescu”, au fost puse la dispoziția violoniștilor pentru recitalul extraordinar de la Ateneu; demersul lor artistic continuă după un secol nobilă misiune a maestrului George Enescu de a duce muzica clasică în orașele și satele românești. Referindu-se la concertul de la Ateneul Român, Gabriel Croitoru afirma: *Este o bucurie și în același timp o onoare de a prezenta în premieră publicului meloman din București aceste două magnifice instrumente. Nu în ultimul rând, vreau să-mi exprim plăcerea de a cânta în compania fiicei mele, Simina Croitoru, care, iată, se dovedește o importantă continuatoare a tradiției violonistice românești ce provine de la maestrul George Enescu*. De-a lungul timpului, Gabriel Croitoru și Simina Croitoru au colaborat în numeroase recitaluri și în concerte cu orchestra dedicate celor două instrumente soliste. Cântul lor atât de firesc, de expresiv și de sensibil cucerește de fiecare dată publicul; artiștii conduc frazele cu eleganță, conferă relief și sens fiecărui motiv muzical în parte, conturează temele cu multă noblețe și dăruire, demonstrând că măiestria presupune nu numai talent, ci și o cunoaștere profundă și respect reciproc.

În deschiderea Recitalului extraordinar din 19 noiembrie, Gabriel Croitoru a prezentat piesa „*Lăutarul*” din Suita *Impresii din copilărie op. 28* de George Enescu. Artistul ne-a oferit o variantă plină de fantezie și culoare a lucrării, care valorifică apartenența compozitorului la muzica națională, precum și virtuozitatea instrumentală.

A urmat cunoscutul *Duo concertant în sol minor, op. 57 nr. 1* de Charles de Bériot. Structurată în trei părți cu conținut contrastant, creația de anvergură instrumentală prilejuiește interpreților ocazia de a evoca un univers muzical plin de evenimente și de a etala arta interpretativă de înalt nivel artistic. Soliștii au realizat o versiune excelentă, care a îmbinat fericit muzicalitatea și sinceritatea exprimării cu aplombul și impetuzitatea.

În continuare, cei doi interpreți au oferit alte mostre de artă violonistică de cel mai înalt nivel, în două frumoase lucrări scrise de Henryk Wieniawski: *Studii-Capricii op. 18 nr. 1 și nr. 2*. Publicul a avut ocazia de a admira dialogul plin de sensibilitate al interpreților, care comunică excelent în cadrul acestui minunat duo instrumental. Versiunea cuceritoare realizată de aceștia s-a remarcat prin îngemănarea firească a melodicității cu virtuozitatea și elanul sentimental. În *Capriciul de concert pe teme norvegiene* de Johan Halvorsen, artiștii au evocat un caleidoscop fascinant de imagini muzicale și stări sufletești diverse. Dialogul purtat într-o manieră cuceritoare, a reliefat convingător prezența spiritului improvizatoric și frumusețea temelor prelucrate de compozitor. Publicul a admirat desfășurarea imprevizibilă, plină de culoare, de elan și de virtuozitate. Simina Croitoru a interpretat o creație a lui George Enescu de valoare excepțională: *Balada pentru vioară și pian*. Pentru violonistă a fost o oportunitate de a dezvălui frumusețea fără egal a cantilenei enesciene, de a-și valorifica vibrato-ul său expresiv și de a întruchipa o muzică marcată de o profunzime particulară. Interpreta a reușit să realizeze o sinteză fericită a elementelor muzicale, poetice și picturale, dezvăluind în același timp un subtil simț al integrării detaliilor în liniile de forță ale întregului. Prestația sa artistică a demonstrat calitățile muzicale de excepție, precum și capacitatea de a reda semnificațiile adânci ale lucrării. Acompaniamentul pianistului Horia Mihail s-a remarcat prin rafinament, naturalețe și muzicalitate.

În continuare, Gabriel Croitoru și Simina Croitoru, secondați de pianistul Horia Mihail, au oferit o creație remarcabilă a compozitorului Dmitri Șostakovici: *Cinci piese pentru două viori și pian*. Fiecare dintre piese are un profil specific, întruchipând tablouri muzicale fascinante; cele două viori sunt antrenate într-un dialog inedit, în care imaginile muzicale se derulează cinematic. Interpretarea a îmbinat cu măiestrie lirismul generos cu umorul, cu pasiunea, cu strălucirea și verva. Piesele fermecătoare sunt pline de grație, de exuberanță și optimism; interpreții au colorat discursul muzical în nuanțe diverse, amintind jocurile feerice ale personajelor fantastice ale lui Oberon. Consecvenți demersului de a oferi lucrări originale și antrenante, cu conținut muzical divers, violoniștii au prezentat tripticul alcătuit din: *Divertimento, Souvenir, Ragtime* de Igor Frolov. Creațiile inspirate oferă două ipostaze contrastante ale muzicii: cea academică, de factură clasică și cea de divertisment. A fost un nou prilej de a admira fantezia debordantă și arta interpretativă de cel mai înalt nivel a protagoniștilor. Prestația captivantă a demonstrat că artiștii valoroși abordează cu măiestrie și creativitate și piesele de divertisment.

Recitalul extraordinar în care violoniștii Gabriel Croitoru și Simina Croitoru, împreună cu pianistul Horia

Mihail, au oferit publicului un regal muzical de zile mari, s-a încheiat cu *Navarra* de Pablo de Sarasate. Artiștii au redat cu dezinvoltură și vervă discursul muzical insolit, marcat de optimism, de pasiune și de entuziasm fără egal. Interpretarea plină de prospețime, de virtuozitate și strălucire a entuziasmat publicul, l-a încântat, l-a fascinat și i-a procurat momente de bucurie; artiștii au captivat audiența prin mobilitatea și fantezia cu care au reliefat melodicitatea frazelor, confruntările de timbre, jocul de ritmuri și tehnica sclipitoare. Pe parcursul întregului recital am admirat echilibrul realizat de cei doi violoniști și coordonarea impecabilă a dialogului acestora; am remarcat colaborarea fructuoasă cu pianul - care a contribuit substanțial la reliefaarea frumuseții melodice, a bogăției armonice, a pregnanței ritmice și a semnificațiilor muzicii -, precum și prestația excelentă a celor trei instrumente. La bis am ascultat două tangouri celebre: *El dia che me quieras* de C. Gardel și *La Cumparsita* de G. M. Rodriguez. A fost un nou prilej de a admira sentimentele incandescente ale protagoniștilor, eleganța și virtuozitatea lor instrumentală. Cei trei interpreți au realizat un eveniment artistic memorabil, un adevărat model de profesionalism, de creativitate și dăruire. Aflați într-o perfectă comuniune, Gabriel Croitoru, Simina Croitoru și Horia Mihail au evidențiat frumusețea repertoriului, trăsăturile stilistice și mesajului înălțător pe care muzica îl transmite. În seară magică de 19 noiembrie 2022, am înțeles că romantismul - la nivelul interpretării, al aspirațiilor, al generozității și ca stare de spirit -, constituie în epoca actuală nu doar un deziderat, ci și o realitate menită să ne înfrumusețeze și să ne înobileze existența.

Carmen MANEA

Aproape operă la Ateneu

Am fost vineri, 25 noiembrie, la Ateneul Român la un concert simfonic oferit de orchestra Filarmonicii bucureștene, atrasă fiind de colaborarea acesteia cu dirijorul Leo Hussain, muzician pe care îl apreciez foarte mult pentru întreaga lui activitate dar mai cu seamă pentru vizitele muzicale pe care le-a avut în România în ultimii aproximativ 10 ani.

L-am „cunoscut” pe Leo Hussain în 2013 în cadrul Festivalului „Enescu” și un an mai târziu am avut surpriza plăcută să îl remarc în juriul Concursului Internațional de Canto *Le Grand Prix de l’Opéra* organizat de Opera Națională București, pe atunci sub conducerea regizorului Răzvan Ioan Dincă. Nu îmi doresc să îi construiesc aici și acum un portret artistic dirijorului englez, dar nu pot să nu remarc, privind în

urmă în cariera sa, că el se conturează ca un tot unitar liric. Chiar declara într-un interviu din 2013 faptul că și-a dorit să fie actor înainte de a fi dirijor, iar această idee îi guvernează nemijlocit actul artistic.

În concertul din 25 noiembrie Leo Hussain a depășit limitele convenționale ale baghetei. A creat un spectacol de operă pe scenă și nu doar pentru că ultimile lucrări din program au fost parte din capodopera wagneriană *Tristan și Isolda*, ci pentru că programul, în ansamblu, a fost gândit ca un întreg organic, un adevărat sistem muzical pus la cale – sunt tentată să cred – chiar de dirijor însuși. Și tocmai pentru că l-am mai văzut pe Leo Hussain și cu alte ocazii pot spune fără ezitare că acest concert simfonic a fost, de fapt, un spectacol, un concert cu program dar nu în sensul muzicii programatice însăși, ci mai degrabă în accepțiunea modernă a conceptului de programatism; un sincretism la nivel de gen și conținut expresiv.

Și să vă povestesc cum s-a „văzut” acest spectacol în întregime sa – pentru că a vorbi despre lucrări separat ar crea o frântură de logică *vis-a-vis* de conceptul întregii seri. Primele două lucrări, *Uvertura „Hebridele”* de Felix Mendelssohn și poemul simfonic *Tintagel* al mai puțin cunoscutului compozitor britanic Arnold Bax au creat contextul, „decorul”. Dacă *Hebridele* au construit muzical imagini ale insulei Staffa, superbă creație a naturii cu ale sale suple coloane verticale într-o perfecțiune absolută, cea de-a doua lucrare a adus parcă mai precis în „scenă” imaginea castelului Tintagel, castelul regelui Arthur (mai târziu al regelui Mark din opera lui Wagner). Eleganța expresivă a lui Leo Hussain mi-a reamintit frumusețea muzicii lui Mendelssohn și a reușit să în pună în valoare considerabil pe Arnold Bax, acest compozitor contemporan lui Enescu și, pe alocuri, similar stilistic acestuia. Eminamente subiectivă, sunt absolut fermecată de finețea gestului dirijoral al lui Hussain, de expresivitatea fără margini a demersului său dirijoral dar, aproape în egală măsură, dezamăgită de răspunsul orchestrei, nu doar la primele două lucrări ci și la Wagner.

Păcat că pe 25 noiembrie au lipsit *piano* sau *pianissimo* din oferta orchestrei. Da, a fost Wagner. Da, în partitură scrie *fortissimo* în multe locuri, dar nu justifică modul în care cei doi soliști plasați în loja din stânga scenei au fost gătuiți de sunetul amplu, aproape brutal al ansamblului. Spun doi pentru că soprana Birgitte Christensen și tenorul Samuel Sakker, deși amplificați (modic), au fost mult mai dezavantajați decât Aura Twarowska, mezzosoprana plasată în foaier, pe scări. Poate că a fost ajutată de rezonanța holului, însă intervenția ei a fost o adevărată explozie de lumină. Ar fi fost grozav să îi putem auzi pe cei doi îndrăgostiți, Tristan și Isolda, la aceeași intensitate. Echilibrul sonor, așadar, a lăsat de dorit. Sunt absolut convinsă de eforturile pe care dirijorul le-a avut în acest sens și poate, doar poate, ar fi fost potrivite două alte voci mai dramatice pentru acest tip de rol. Cei doi soliști au avut o reprezentație frumoasă, dar nu de Wagner; e tare greu să te remarci într-un asemenea rol feminin, iar Tristan nu e deloc un personaj muzical ușor de construit.

Chiar și cu micile neajunsuri trebuie acordat meritul întregului, conceptului despre care vorbeam și mai devreme. Programul a fost gândit ingenios iar pasiunea, expresivitatea, lirismul lui Leo Hussain au compensat rezultatul sonor care, pe alocuri, a lăsat de dorit.

Ce m-a bucurat tare a fost și instituția Filarmonicii în întregul ei, am regăsit-o cu un suflu nou, ceva ce am simțit proaspăt, schimbat, poate e de la noile concepte grafice ale afișelor? Când ești obișnuit cu un lucru nici nu știi când a încetat să îți mai placă. Sau poate e noua conducere care se așază din ce în ce mai bine pe poziție – deși au existat, la

început, voci care au blamat această alegere. Schimbarea necesită timp, răbdare și multă dragoste, iar la Filarmonică încep să se vadă rezultate frumoase. Așteptăm cu mare interes și muzica românească în repertoriile permanente ale formațiilor și o promovare mai intensă a tinerilor compozitori români, unii dintre ei deja aclamați pe scene importante ale lumii.

Andra APOSTU

Sărbătoarea națională a României la Ateneu

Devansate cu o zi, cele două concerte săptămânale ale Filarmonicii „George Enescu” au fost dedicate Zilei Naționale a României având un program foarte frumos, adaptat momentului căruia i-a fost destinat. Acesta a cuprins atât lucrări solistice mai puțin cunoscute din literatura universală cât și trei opusuri simfonice, aparținătoare repertoriului

Filarmonica George Enescu
Ateneul Român
București, România
Marți 29 noiembrie 2022, ora 19:00
Miercuri 30 noiembrie 2022, ora 19:00

**Concert dedicat
Zilei Naționale a României**

**Orchestra simfonică
a Filarmonicii
„George Enescu”**

**Dirijor
GABRIEL BEBEȘULEA**

Soliști
RAFAEL BUTARU – vioară
MĂDĂLINA FARA – violoncel
DORIS IORGA – oboi
LAURENȚIU DARIE – fagot
DAN AVRĂMOVICI – clarinet
ALEXANDRU AVRĂMOVICI – clarinet
LAURENȚIU SIMA – tubă
ION BOGDAN ȘTEFĂNESCU – flaut

ÎN PROGRAM, LUCRĂRI DE
 George Enescu, Joseph Haydn,
 Felix Mendelssohn,
 Cécile Chaminade, Pascal Bentoiu,
 Ionel Dumitru, Theodor Rogalski

PRIMĂRIA BUCUREȘTI
 AQUA CARPATICĂ
 DUMITRU ZILBERMAN
 MODERNA
 OBSERVATOR CULTURAL
 Radio România
 Radio România Muzical

românesc, considerate deja "clasice". Firește, seara a început așa cum se cuvenea, în sonoritățile unei lucrări inedite de George Enescu, intitulată *Suita română*, pe care a scris-o pe când avea doar 15 ani și care făcea parte dintr-un proiect mai amplu, care ulterior a suferit modificări, celelalte mișcări fiind folosite la elaborarea *Poemei Române* (1897). În fapt este vorba de o temă cu variațiuni pe melodia cântecului *Deșteaptă-te române*. S-au remarcat cu prisosință armoniile surprinzătoare, elementele de orchestrație pe care le vom regăsi în lucrările ulterioare de aceeași factură, gândirea contrapunctică în evoluție, o diatonie presărată cu cromatism și acel aer foarte particular, greu de descris, care transpare din toată creația sa.

Au urmat lucrările care au avut ca soliști pe remarcabilii șefi de partide, soliști ai Filarmonicii, cu care ocazie publicul spectator a avut prilejul să se convingă cât de

valoros este ansamblul acestei instituții de cultură, în pofida faptului că media de vârstă este una relativ tânără.

Simfonia concertantă în Si bemol Hob. I/105 de Haydn este de fapt o lucrare simfonică cu cvartet solistic. Compozitorul a înlocuit vioara a II-a cu oboiul și viola cu fagotul; este un opus cu o alcătuire mai puțin obișnuită pentru Haydn, mare susținător al simetriei formale, unde se întâlnesc multe cadențe interioare scrise chiar de autor, care întrerup discursul clasic, vaste tratări doar solistice (partea a II-a) sau scheme împrumutate din alcătuirile genului de operă, precum *recitativo* sau sugestii care tind să caracterizeze sonor situații sau personaje imaginare. Bineînțeles ca nu lipsesc suprafețele încărcate de virtuozitate care, dacă la unele instrumente par firești, pun la grea "încercare" fagotul (brilant în partea a III-a). Simfonia se întinde pe aproximativ 24 de minute, iar soliștii și orchestra, sub conducerea dirijorului Gabriel Bebeșlea au oferit momente de neuitat unei săli cu public fidel sau "entuziast" care a mai aplaudat între părți... A urmat o lucrare și ea mai puțin cunoscută scrisă de Felix Mendelssohn, o *Piesă de concert pentru două clarinete*, în trei părți în care domină acea exuberanță specifică scherzo-urilor lui Mendelssohn, lirismul pronunțat și bine înțeles tot arsenalul virtuoz specific clarinetului, prin care compozitorul a valorificat potențialul celor doi prieteni clarinetiști Heinrich și Carl Baermann. Asemenea celor doi Baermann, tată și fiu, Duo Avramovici (Dan și Alexandru, în aceeași relație de rudenie) au oferit o execuție impecabilă acestor pagini care a fost răsplătită și ea la rândul ei cu ropote de aplauze. După pauză "flaut de aur", la propriu și al figurat, al artistului și poetului Ion Bogdan Ștefănescu a dat viață muzicii unei compoziții franceze, Cécile Chaminade, în *Concertino pentru flaut în re major, op. 107*, scris în 1902, anunțat ca o primă audiere. Lucrarea a fost o comandă a Conservatorului din Paris ca piesă de examen, tot așa cum i-au fost solicitate lui Enescu câteva min iaturi. Inițial scrisă cu acompaniament de pian, Chaminade a orchestrat-o ea însăși, făcând apel la un mare aparat orchestral printre care trei tromboane și tuba. Muzica este profund romantică și are acea binecunoscută eleganță franceză (în final chiar se recunosc unele formulări întâlnite în opera *Faust* de Gounod), în același timp solicitantă pentru solist, presărată cu elemente de virtuozitate, cadențe de tot felul, suprafețe care necesită sunet elaborat și multă expresie. Ar fi inutil să spunem că interpretarea lui Ion Bogdan Ștefănescu a fost una magistrală, de mare rafinament, cizelată în cele mai mici amănunte. Tot în "calupul" cu soliști s-a încadrat și *Dans românesc nr. 2 pentru tubă și orchestră* scris de Ionel Dumitru, un nume de prim rang în acest compartiment atât de neobișnuit pentru public. Cu toate acestea există un repertoriu consistent care arată că măiestria nu cunoaște granițe și că arta se face prezentă în sectoare neașteptate. Laurențiu Sima a cântat în mare vervă și virtuozitate această piesă presărată cu aluzii folclorice (secunde mărite, cadențe specifice etc.) și desfășurări care duc către marș și muzică de fanfară.

Lucrările pur simfonice au fost selectate și ele dintr-un repertoriu aparte, acesta din urmă având la bază linia melodică extrase din folclorul românesc: *Suita ardelenescă op. 6* scrisă în 1955 de Pascal Bentoiu, în 4 părți, este alcătuită dintr-o selecție a acelor 100 de melodii din Ardeal culese în 1954. Desigur, autorul păstrează ethosul original, dar le înveșmântează în

sonorități orchestrale proprii, predominant luminoase, care respectă simplitatea melodiei, cu mișcări mai așezate, elegante, iar în ce privește orchestrația propriu-zisă se desprind unele influențe enesciene. Aparatul orchestral este unul de mari dimensiuni, așa cum se scria în epocă, urmând modelul unor contemporani; de fapt există un foarte bun LP cu dansuri simfonice românești unde sunt fixate lucrări de aceeași factură scrise de Paul Constantinescu, Achim Stoia, Constantin Bobescu și Th. Rogalski. S-ar părea că entuziasmul pentru acest fel de muzică nu s-a tocit odată cu trecerea anilor sau prin uitarea așternută peste un anumit segment de muzică românească. Dansul *Jieneasca*, originar din zona Sibiului, într-o prelucrare plină de culoare - în care compartimentul instrumental de suflat are un mare rol (sugerând tulnice), cu heterofonie și cu evidențierea unor structuri modale pe care de dezvoltă și diversifică - a smuls aplauzele spontane ale spectatorilor. Publicul s-a lăsat cuprins de aerul acesta de *divertimento*, termen care trebuie apreciat în cel mai bun sens al cuvântului, sentiment cu care a primit și arhicunoscutele *Trei dansuri românești* scrise de Theodor Rogalski în 1950. Asemenea *Jienească-i*, cel de-al doilea dans al suitei, *Gaida* (gaida - cimpoi și *Singasto* - joc de doi) a făcut furori. Th. Rogalski s-a inspirat din folclorul aromân și i-a atașat o orchestrație complexă, modernă, cu cascade de armonii foarte acide, trompete cu surdină wah-wah, toate susținute de ritmul ostinato al tom-tom-ului. *Gaida*, așa cum a perceput-o Th. Rogalski, este mai mult decât o structură sonoră din zona Munților Pind și, ca orice provine din zona anticei Ellade, are în spate un mit, reprezintă o entitate, probabil cu puteri magice, ca un descântec desprins din cultura străveche locului. Firește, a reperat același imens succes de sală...

Ajunși la sfârșitul acestei călătorii în lumea muzicii, dirijorul Gabriel Bebeșlea a evidențiat și felicitat pe toți participanții orchestrei care au contribuit la această excelentă realizare, aplauze la scenă deschisă, aprecieri, voie bună, cam tot ce merită un asemenea concert într-o asemenea zi!

Corina BURA

Primiți cu colinda?!

... că i-a cam venit timpul și cu toții obișnuim să zicem și să colindăm, împărțind "gândul cel bun". Capitala nu contenește să-și afirme zicerea colindică, așa că mă gândesc ca, de la bun început, să fac o paranteză: cât de bogat sinuoasă, plină de subtilități muzicale ne este "limba ce-o

Jean Lupu

vorbim!” Multe din verbele ei fac directă trimitere la viețuirea prin muzică; așa, spre exemplu, “a zice” naște și cuvânt vorbit și grai muzical, definind complexitatea acțiunii ce străbate spații pentru a construi portaluri sonore. Tot astfel, “a colinda” înseamnă mersul ce are ca țintă descoperirea (și, de ce nu – mirarea în fața ei?!), traversarea spațiilor, moderarea asperităților și, în cele din urmă, aflarea căii proprii noastre împliniri, prin armonizarea legăturilor cu ceilalți... și, ca un “făcut” totul se realizează prin magia cuvântului zis, spus, cântat... căci doar împărțășind gândul cel bun, “zicem și colindăm”.

Închid paranteza, dar păstrez gândul cel bun pentru a reveni în calea acelor colindători care, într-o zi de “quasi” iarnă, într-un București cu ploaie mărunță, ne-a dat întâlnire la Ateneul Român, gătit de sărbătoare. Iar acolo, totul a început cu străbuna urare: “Bună vreme, gazdă-aleasă”... Am regăsit-o pe afișul și în caietul program care anunțau tradiționalul concert al Corului „Symbol-Jean Lupu” al Patriarhiei Române, dirijat de directorul general al coralei, conf. univ. dr. Luminița Guțanu Stoian și având un invitat special, pe care Luminița Guțanu Stoian nu a întârziat să ni-l prezinte, subliniind calitatea domniei sale de fondator. Ei bine, tocmai amintirile acestui invitat special și fondator al coralei ce ne-a colindat, profesorul Jean Lupu, interferează cu ale noastre; ce departe pare granița secolului încheiat în urmă cu două decenii și un pic! Cu câtă ușurință vorbim astăzi despre un trecut când colinda era permisă doar “ponderat” și când a imprima un disc cu astfel de cântece putea părea acțiune subversivă pe care – apropo! –, domnia sa a făcut-o atunci, din dragoste pentru tradiție și respect față de gândul înaintașilor!

Ultimele decenii au renăscut în forță colinda iar primul concert de acest fel a fost găzduit tot de Ateneul Român, tot într-un decembrie – în 18 decembrie 1990 – și tot cu Corul de Copii și Tineret “Symbol”, sub bagheta celui care l-a imaginat și creat: Jean Lupu, preot, profesor, dirijor, păstor de suflete, mărturisitor de fapte bune, împătimit și militant al ideii altui mare profesor al neamului nostru, George Breazu: educație prin muzică, prin cânt... coral, desigur... 32 de ani, peste 20 valoroase premii internaționale; v-ați întrebat: câți decibeli și câte ore de aplauze sau câtă muncă și cât har pentru acestea?!

Ca întotdeauna, afișul prezintă și numele soliștilor, pe care i-am putut aplauda la scenă deschisă: Maria Cazacu, Maria Nistor, Sophia Focșăneanu, Cristina Gheorghe, Teodora Georgescu, alături de violonista Alexia Vasilescu și, la chitară, Gabriela Burlacu. Nu era pe afiș, dar am regăsit-o în scenă: la percuție: Doroteea Dogaru. Și, tot în spiritul tradiției deja instaurate, programul a fost prezentat de o “symbol-istă”: Daniela Greere; plecată din sânul acestui laborator este, astăzi medic specialist și cadru didactic universitar, dar nu se poate desprinde... așa cum nu o pot face nici alții: medici, avocați, profesori, studenți, masteranzi, cu toții îndrăgostiți de cânt coral, specialiști în arta meseriei alese și practicate în țară sau departe de ea...

Derulat sub semnul luminii și al serbării cromatice – *dress code* pentru partea întâi: sobrietate alb-negru și *design* subtil românesc iar pentru partea a doua – costum popular – concertul a fost, la fel cu celelalte peste 30 de ediții ale sale, un regal de muzică: creații perfect sudate, izvorând din suflet

românesc, cinstind creația înaintașilor: Gheorghe Dima – cu *O, ce veste minunată!*, în pelerinajul luminos al „symbol-iștilor” veniți din sală pentru a cuceri spațiul scenic – Ion Costescu, Ioan Cristu Danielescu/Al. Podoleanu/Ioan D. Chirescu (aranjament pentru voci egale: Luminița Guțanu Stoian) – *Bună dimineața la Moș Ajun*, Nicolae Lungu – *Mărire-ntru cele-nalte*, Gheorghe Cucu – *Am plecat să colindăm*, Ioan D. Chirescu (prelucrare) – *Steaua sus răsare*. Le-a tălmăcit, cu autoritate de mentor și cert împlinita dorință de a ne transmite retrăirea fiorului copilăriei, Luminița Guțanu Stoian. Gestica ei precisă, ordonată a născut echilibrate arcuri, vârtejuri sonore și inspirate “închideri” de voce. Dozarea amplitudinilor și reliefarea subtextului poetic-muzical a fost grija dirijoarei și în alte partituri abordate: *Crăciunul* de Ion Baston (aranjament pentru voci egale: Olgața Lupu), *Ce bucurie ar fi* de Dani Constantin, piesa care a dat numele evenimentului: *Bună vreme, gazdă-aleasă* – o prelucrare de D. D. Stancu, alături de cele trei prime audiții absolute ale matineului: *Colindul lui Dumnezeu* de Eugen Dan Drăgoi, *Colindă de Anul Nou* de Radu Paladi, *Flori dalbe, flori de măr* de Marius Hristescu (ultimele două – aranj.: L. Guțanu Stoian) și cele trei “șlagăre” din repertoriul internațional: *Shchedryk* de Mykola Leontovych (aranj.: L. Guțanu Stoian), *Jingle bells* de James Pierpont, *Noël* de Adolphe Charles Adam (aranj.: O. Lupu), având-o ca solistă pe Maria Cazacu, elevă în clasa a X-a la Colegiul Național de Arte “Dinu Lipatti” din București, secția canto: voce atent studiată, promisiunea unei frumoase cariere!

Invitarea în scenă a dirijorului Jean Lupu a prilejuit reînălțarea sa cel pentru care a face educație prin cânt coral înseamnă a deprinde de mic arta de “a sfinți locul”, iar “Symbol”-ul, pe întreaga verticală a generațiilor sale trecute sau prezente pe scena Ateneului înseamnă “familia sa, continuu lărgită”. Măiestria dirijorului cultivă prietenia cu

Corului „Symbol-Jean Lupu”, dir. Luminița Guțanu Stoian

sunetele, chiar dulcea lor străjuire pentru a le afla mireasma – în *Dă-ne gazdă, colăcei* de Ștefan Andronic, nostalgia – în *Floricea* de Francisc Hubic sau prezența de neratat în mijlocul evenimentului: dipticul semnat Gelu Stratulat: *Urătura și Căprița* – aceasta din urmă cu costum îndătinat și joc scenic.

Concertul, presărat cu întreruperi – buchete de flori, zâmbete, amintiri aduse de veterani ai cântării corale (foști membri ai corului, sau tinere speranțe), îmbrățișări și câte o lacrimă strecurată în colț de ochi – s-a încheiat în părerea de rău a celor prezenți care au mai aflat (totuși) bucuria de a cânta, alături de cei de pe scenă. *În seara de Moș Ajun, toți copiii se adun’...* sub bagheta neobositului Jean Lupu. Așadar: primiți cu colinda?!

Carmen STOIANOV

Eveniment muzical

În 4 noiembrie 2022, Orchestra Națională Radio a evoluat sub bagheta dirijorului britanic Rumon Gamba. Publicul românesc a avut bucuria să-l asculte din nou pe apreciatul șef de orchestră, care s-a aflat la pupitrul ansamblului și în 14 octombrie ac. La ambele concerte, soliști au fost doi violonceliști români valoroși: Răzvan Suma în 14 octombrie, respectiv Ștefan Cazacu, în 4 noiembrie.

Activitatea de înalt nivel artistic pe care o desfășoară dirijorul Rumon Gamba este unanim apreciată; absolvent al Academiei Regale de Muzică din Londra, muzicianul a colaborat cu BBC Philharmonic ca dirijor asistent și apoi ca dirijor asociat. Activitatea sa artistică se desfășoară preponderent în țările nordice, dar și în alte centre culturale europene (Rotterdam, Bilbao, Londra). A colaborat cu NorrlandsOperan din Suedia ca dirijor principal și director muzical, cu Aalborg Symfoniorkester din Danemarca și cu Iceland Symphony Orchestra din Islanda. Actualmente domnia sa ocupă poziția de dirijor șef al Orchestrei Simfonice din Oulu din Finlanda.

În 4 noiembrie, în compania ONR a evoluat tânărul violoncelist Ștefan Cazacu, laureat al numeroaselor competiții naționale și internaționale. Printre distincțiile sale cele mai importante din ultimii ani se numără Premiul al III-lea la Concursul Internațional „George Enescu” (ediția 2022-2021) și Premiul I la Internațional Danube Festival - Donaufest (Ulm, Germania - 2022). Interpretul s-a impus în viața muzicală românească în calitate de solist al orchestrelor simfonice, de membru al unor ansambluri camerale prestigioase, dar și în postură de pedagog (susține cursuri cu studenți ai Universității Naționale de Muzică din București, cu elevi ai Colegiului de Arte „Dinu Lipatti” și masterclass-uri de succes). Cel mai recent atelier de măiestrie la care a participat a fost în cadrul Festivalului Internațional „CellEAST” – primul festival de violoncelle din România (2022), ocazie cu care Ștefan Cazacu a evoluat și ca solist al Orchestrei Române de Tineret. În concertul de la Sala Radio, talentatul violoncelist a oferit publicului o capodoperă a muzicii universale dedicată instrumentului său: *Variațiuni pe o temă Rococo*, opus 33 de Piotr Ilici Ceaikovski.

În prima parte a concertului din 4 noiembrie a fost prezentată *Suita* „Mama mea găscă” de Maurice Ravel, creație cuceritoare, care se bucură de mare audiență atât în varianta instrumentală cât și în cea orchestrală. Compozitorul francez a scris în anul 1908 o suită alcătuită din cinci basme muzicale destinate copiilor: *Ma Mère l'Oye*. Inspirată de poveștile scrise de Charles Perrault în 1695 și, mai târziu de scriitoarele d'Aulney și Leprince de Beaumont, suita dedicată inițial pianului la patru mâini a fost orchestrată de autor ca muzică de balet (în 1911). Creația originală ce îmbină fantezia cu rafinamentul și logica conține 5 povestiri cuceritoare: *Pavana frumoasei din pădurea adormită*, *Băiețelul cât un degețel*, *Laideronnette*, *Împărăteasa pagodelor*, *Conversațiile dintre frumoasa și balaurul și Grădina fermecată*. La pupitrul

Ștefan Cazacu

Foto: Ioana Chiriță

Orchestrai Naționale Radio dirijorul Rumon Gamba a oferit o versiune de excepție a creației raveliene. Cu gestică elegantă și sugestivă, muzicianul a evidențiat cu măiestrie transparența sonorităților, coloritul timbral inedit și a reliefat cu subtilitate dozajul intensităților. A valorificat stilul orchestral ingenios al compozitorului și a surprins trăsăturile caracterologice ale personajelor evocate de acesta.

În continuare, l-am ascultat pe Ștefan Cazacu, ca solist al *Variațiunilor pe o temă Rococo*, opus 33 de Piotr Ilici Ceaikovski (scrisă în anul 1876). De la vârsta de 15 ani, apreciatul interpret cântă pe un instrument de colecție, creat în anul 1917, la Torino, de către lutierul Georg Ullman. Fiecare apariție pe scenă consituite pentru artist un nou prilej de a-și etala calitățile muzicale de excepție. Cantabilitatea generoasă și incandescenta sentimentelor pe care acesta le transmite sunt evidențiate în fiecare sunet, motiv și frază muzicală pe care o intonează; acestora li se adaugă o tehnică impecabilă, demnă de invidiat, care îi permite să abordeze cu succes lucrări dificile din repertoriul dedicat instrumentului. În lucrarea concertantă de Ceaikovski solistul a susținut cu implicare afectivă maximă și cu tehnică strălucitoare discursul instrumental, începând cu tema *moderato semplice* și până la sfârșitul celei de-a VII-a variațiuni. A fost ca un mare actor care a interpretat cu dezinvoltură, fără pauză, mai multe roluri diferite – unele mai dificile și mai complexe decât celelalte. Prestația artistică de înalt nivel a evidențiat capacitatea violoncelistului de a întruchipa un caleidoscop

Rumon Gamba

Foto: Alexandru Dolca

bogat de sentimente și stări sufletești diverse: nostalgie, exuberanță, entuziasm și patetism. Performanța sa meritorie se datorează talentului, gândirii muzicale mature, dar și pregătirii susținute pe care artistul a primit-o în anii de formare profesională. Solistul a fost susținut permanent cu patos și creativitate de dirijorul și orchestra cu care a dialogat, contribuind împreună la evocarea atmosferei romantice impregnate de sentimente ardente și de impetuoșitate.

Protagonistii au oferit o versiune de excepție a lucrării, în care muzicalitatea și strălucirea s-au îngemănat firesc, impresionând profund audiența. La bis violoncelistul a oferit o lucrare de Gaspar Cassado: *Partea a III-a* din *Suita pentru violoncel solo* - remarcabilă prin melodicitatea cuceritoare și ritmul specific pregnant -, pe care a redat-o cu multă dezinvoltură și fantezie.

În partea a doua a concertului din studioul „Mihail Jora” a fost prezentată o altă capodoperă îndrăgită de publicul de pretutindeni: *Suita* „*Tablouri dintr-o expoziție*” de Modest Musorgski, scrisă în memoria pictorului și arhitectului Viktor Hartmann, decedat prematur, la vârsta de 39 de ani. În elaborarea suitei pentru pian, compozitorul s-a inspirat din creația prietenului său, cu precădere din expoziția omagială organizată imediat după trecerea în neființă a acestuia. Muzica lui Musorgski depășește stadiul descriptiv al tablourilor admirate și oferă viziunea compozitorului cerebral și instinctiv (considerat un premergător al impresionismului), marcată de sinceritate, veridicitate și libertate. Lucrarea a devenit celebră pe scenele

lumii mai ales prin intermediul versiunii orchestrale concepute de Ravel, pe care am avut privilegiul să o ascultăm în cadrul evenimentului de la Sala Radio. Prezentarea creației fascinante a prilejuit ONR oportunitatea de a reliefa profesionalismul, precum și valorosul potențial sonor și timbral. În egală măsură am admirat arta dirijorală a lui Rumon Gamba, care a manevrat orchestra cu ingeniozitate și măiestrie, a evidențiat combinațiile sonore scilicet, a realizat o gradație subtilă, plină de insolit și plasticitate a dinamicii și agogicii. Sub bagheta inspirată și autoritară a dirijorului britanic orchestra și-a îndeplinit rolul de personaj principal ce depășește stadiul descriptiv al conținutului muzical, sporindu-i expresia lirică, dramatică și patetică.

Evenimentul muzical entuziasmant de la Sala Radio va rămâne în memoria auditorilor ca un moment de referință al artei interpretative din cadrul concertelor simfonice ale stagiunii.

Carmen MANEA

Cum se îmblânzește un critic. Gânduri alandala de la un concert frumos

Mica misă solemnă nu e mică deloc. Titlul ei pare un pic ironic, în glumă pus. Ea se întinde pe durata a 80-85 de minute și implică eforturi deosebite din partea tuturor celor de pe scenă, cei patru soliști, cor, pianiști, organist și dirijor.

Petite Messe Solennelle a fost compusă de Gioachino Rossini în anii săi din urmă. "Unul dintre păcatele bătrâneții", spunea el. Lucrarea a fost prezentată prima dată în fața prietenilor, în casa bancherului Alexis Pillet-Will, un conte ce a reușit să-l convingă să mai scrie muzică. Probabil cu argumente foarte solide financiar. Era anul 1864. Rossini se auto-pensionase în floarea vârstei și în vârful carierei, cu 34 de ani în urmă. Un caz unic în istoria muzicii.

Această misă se află la granița dintre muzica sacră, muzica de cameră și operă. Ea respectă ritualul catolic al unei liturghii solemne dar are o orchestrație redusă la două pianе și armoniu. Ulterior primei variante, Rossini a orchestrat amplitudinea lucrării, după mai bine de un an de la prezentarea ei publică din anul 1865. Este așadar o "audiție obligatorie" pentru o largă paletă de melomani.

Corul academic Radio o prezintă ca fiind o piesă rar cântată în România. Mda, nu știu ce să zic! Eu am ascultat-o și am cântat-o de câteva ori. Dar poate că merita să fie mai des scoasă la lumină. Asta cam așa e. Pentru că este foarte frumoasă! Oricum, de la început vreau să spun că valorosul cor Radio a făcut o treabă grozavă! Iar eu m-am bucurat sincer să aud interpretarea lor, și asta pentru că în ultima mea cronică despre ei, cronică unui concert online cu muzică românească, i-am cam boscorodit. Însă miercuri, 23 noiembrie, concertul lor cu varianta inițială a *Missei Solennelle* a fost de cu totul altă calitate.

S-a lucrat foarte mult la omogenitatea corului. Atacurile au fost sigure și fără stridențe. S-au evitat nuanțele mari, dozajul dintre partide a fost optimizat, sonoritatea a fost temperată și a prevalat efectelor amuțitoare. Excelentele au fost cele două pianiste, Carmen Săndulescu și Andreea Butnaru, extrem de sincronizate. La fel și Eduard Antal la orgă, cel care a știut să aleagă registrele cele mai bune pentru a imita sonoritatea unui armoniu.

Soliștii au fost aleși dintre corifeii corului. Soprana Olga Caia a fost foarte implicată și vocea ei caldă, învăluitoare a cucerit. Olga Caia are o dicție foarte bună, un registru de piept solid și o tehnică de emisie foarte elaborată și consolidată. Nu are un volum fantastic dar asta o face și mai interesantă, pentru că poate manevra cu mare abilitate printre nuanțele impuse de muzica sacră. Mezzo-soprana Graziela Frangulea a secondat-o cu brio, deși e de un calibru diferit. Dar are un timbru interesant, cu nuanțe grave și dramatice, foarte potrivite pentru ceea ce Rossini își dorea, adică o contralto. Nicolae Simonov e un tenor foarte bun și un artist cu un deosebit simț muzical și estetic. Din păcate, el a părut obosit, mi-e teamă că din cauza acelorași vechi metehne ale corului Radio, anume suprasolicitatea impusă de dirijor. A cântat foarte frumos, foarte "legat", dar nu a îndrăznit să atace acuta finală din foarte celebra și așteptată arie "Domine Deus", alegând să o treacă în *falsetto*, deși sunt sigur că ar fi putut, în alte condiții. Dar, în afară de asta, Nicolae Simonov a cântat foarte frumos și s-a integrat minunat în sonoritatea de ansamblu a soliștilor. Baritonul Cristian Ruja a fost (din nou) excelent. Vocea e foarte vie, știe când să fie penetrant, când să cânte "în plasa" celorlalți, astfel conducându-și sunetul foarte bine. Pot însă să spun că, fiind foarte tânăr, încă nu și-a găsit liniștea, pacea interioară pe scenă și pare încordat, urmărind cu mișcări repetate și bruște de cap gesturile dirijorului. L-aș sfătui să aibă mai multă încredere în muzică, să se bazeze mai mult pe instinctul său foarte bun decât pe orice altceva și să se încreadă în... vederea periferică. Cu toate astea, repet, Cristian Ruja a fost minunat!

Corul Academic Radio, dir. Ciprian Țuțu

Să trecem un pic la Ciprian Țuțu. N-aș vrea deloc să fac din dânsul "un caz" - nu e în intenția mea să critic la nesfârșit. Dar n-aș fi sincer cu mine însumi să nu văd și să nu spun că acea încrâncenare de a munci peste nevoie e încă e acolo. Nu am niciun dubiu că este un muzician foarte devotat, cu talent, cu metodă, cu cele mai bune intenții. Are multe de zis în meseria asta. E ambițios, e implicat trup și suflet, are grijă de toate și de toți. Are o tăietură clară, frumos decupată și concretă. Dar nu ajunge. De fapt, astea contează în planul doi. Observându-l, realizezi că el nu dirijează muzica, nu încearcă să sugereze emoțiile unei partituri, ci dirijează notele, ritmul, nuanțele... Deci nu creează momente de muzică, ci de teorie pusă în practică. Mai clar, urmărește prea mult respectarea partituri din punct de vedere tehnic, uitând că acolo ar trebui să găsească o poveste plină de sentimente, emoții, situații, conflicte rezolvate sau nu, trăiri. Apoi remarc din nou faptul că puțini dintre artiștii lirici din

fața sa îl urmăresc față în față, pentru că preferă să stea cu ochii în știmă. Asta ar trebui să-i sugereze ceva dirijorului. Înseamnă că artiștii din fața sa sunt obosiți de repetiții istovitoare și că vor altceva venind din față. Repet, nu sunt Gică Contra! Nu am nimic personal cu acest muzician și nu îmi mai doresc privirile pline de reproș ale colegilor mei de la Radio. Le-am primit, mulțumesc. Vreau doar să fiu sincer.

Ma gândesc că lumea noastră corală a pierdut un mare dirijor de curând, pe Voicu Enăchescu. Și că începe să se lase un pic de secetă... Andrei Stănculescu vine tare, așa e, dar e încă ridicol de tânăr și are mai degrabă alura unui șef de orchestră; nu cred că va mai rămâne mult timp dirijorul corului „Preludiu”. Prin alte părți nu se vede nimic nou și valoros. Ciprian Țuțu e singurul care are potențialul unui adevărat maestru. Și de asta îmi permit să zăbovesc cu lupa pe el. Ar trebui să fie mai atent la reacțiile celor pe care îi dirijează. Și să nu uite că are pe mână sa un instrument fantastic, cu mulți artiști care au renunțat la cariere solistice pentru a cânta în armonia binefăcătoare a corului. Să nu uite că practic, el lucrează cu niște corzi vocale mai subțiri ca firele de păr și foarte vulnerabile. Aș mai vrea să-i amintesc maestrului Țuțu că acest ansamblu are o istorie consistentă și că în fața lui au stat mari, mari dirijori, poate mai deschiși la schimbare și la sfaturi. Poate și mai puțin orgoliosi.

Dar Ciprian Țuțu e norocos. Artiștii minunați ai corului Radio au experiență, își iubesc cu patimă vocația și suplinesc prin talentul și devotamentul lor carențele celui din față. Și realizează concerte memorabile, încântând publicul și pe criticii cei mai răi.

Răzvan GEORGESCU

Eveniment aniversar

Ziua Națională a României a fost sărbătorită de Orchestra Națională Radio în cadrul unui concert simfonic festiv, în care apreciatul ansamblu i-a avut ca invitați pe dirijorul Cristian Mandeal și pe violoncelistul Cornelius Zibro.

În cadrul evenimentului au fost prezentate câteva creații valoroase ale repertoriului românesc și universal. În deschiderea programului am ascultat *Preludiu simfonic*, scris de compozitorul Ion Dumitrescu în anul 1952. Creația originală, remarcabilă prin frumusețea melodică, pregnanța ritmică, noblețea expresivă și prezența sentimentelor pozitive este concepută în formă liberă, cu două secțiuni principale: expoziție și reexpoziție.

În elaborarea lucrării autorul utilizează trei teme cuceritoare, contrastante din punctul de vedere al tempo-ului și al conținutului. Versiunea entuziasmantă oferită de maestrul Cristian Mandeal și de Orchestra Națională Radio a evocat complexitatea discursului muzical, a reliefat ritmica antrenantă și melodicitatea caracteristice ale primei teme, cantabilitatea cu unele accente dramatice transmise de tema a doua (în care este percepută și o inedită tentă burlescă), precum și dinamismul și luminozitatea temei a treia.

Cristian Mandeal

Foto: Romi Drăghici

Experimentatul dirijor a reușit să imprime interpretării forță și prospețime, să redea în cadrul secțiunilor rapide verva, caracterul dansant și impetuoșitatea și să evoce seninătatea și generozitatea sentimentelor din secțiunea lentă. Domnia sa a construit întregul dintr-o înlanțuire continuă și coerentă, utilizând o dinamică bogată și originală, cu contraste de timbre și nuanțe, cu o diversitate fascinantă de imagini muzicale rapid traversate și consumate, cu un evantai cuceritor de sentimente exprimate într-o manieră unitară și convingătoare. Prin excepționala forță expresivă, prin originalitatea formei și prin caracterul autentic românesc, *Preludiul simfonic* se înscrie printre reușitele de succes ale compozitorului Ion Dumitrescu și printre creațiile cele mai reprezentative ale școlii naționale moderne.

În continuarea programului a fost prezentat *Concertul în mi minor pentru violoncel și orchestră, op. 85* de Edward Elgar, care l-a avut solist pe Cornelius Zibro, reprezentant al tinerei

Cornelius Zibro

generații, apreciat în țară și pe plan internațional. După studii de specialitate în România, sub îndrumarea maestrului Marin Cazacu și a lui Octavian Lup, violoncelistul s-a perfecționat în instituții de profil din Italia și Germania. La Paris, tânărul muzician a fost admis la clasa de excelență a renumitului violoncelist și pedagog Gautier Capuçon; s-a numărat printre beneficiarii Bursei „Moștenitorii României Muzicale” (în anul 2021) și activează în calitate de ambasador al Academiei de Vară a prestigiosului Festival de la Verbier (din Elveția).

Cornelius Zibro, cântă pe un instrument modern construit de lutierul francez Frank Ravatin. Concertul de Elgar constituie o piatră de încercare pentru toți interpreții, datorită complexității conținutului muzical, cu aspect profund și evocator, în care sunt integrate momente tensionate și culminații dramatice. Elaborată în anul 1919, la puțin timp după încheierea Primului Război Mondial, lucrarea transmite o paletă amplă de sentimente și de semnificații adânci. Pe scena Sălii Radio, Cornelius Zibro a întruchipat firesc imagini muzicale și stări sufletești situate între nostalgie, contemplare, dramatism, vervă și impetuoșitate.

În prima mișcare, *Adagio-Moderato*, publicul a admirat sonoritatea caldă și vibrantă a interpretului. Prin contrast, s-au remarcat noblețea sentimentelor și dinamismul întruchipate în mișcarea a doua, *Lento-Allegro molto*. A urmat mișcarea a treia, *Adagio*, o pagină inspirată, cu caracter evocator, plină de noblețe și de profunzime expresivă. Mișcarea a patra, Finalul, *Allegro-Moderato-Allegro ma non troppo-Poco più lento-Adagio*, a impresionat prin sinceritatea cu care au fost marcate schimbările de tempo și prin varietatea tablourilor muzicale conturate cu multă fantezie și dăruire. La reușita performanței artistice au contribuit semnificativ dirijorul și orchestra care au susținut în permanență solistul, au dialogat cu el și au evidențiat plener valențele expresive și semantice ale muzicii. Între muzicienii de pe scenă a existat o comunicare particulară și o colaborare fructuoasă la nivelul realizării artistice și al viziunii estetice. La bis, interpretul a oferit publicului *Giga* din *Suita a V-a*

pentru violoncel de Joh. Seb. Bach, piesă realizată cu multă dezinvoltură și strălucire.

În partea a doua a evenimentului festiv de la Sala Radio a fost prezentată *Simfonia nr. 3 în do minor, opus 78* – cunoscută cu numele de "*Simfonia cu orgă*", terminată de Camille Saint-Saëns în anul 1886. În postură solistică a evoluat apreciatul organist Eduard Antal. Lucrarea monumentală este remarcabilă prin complexitatea discursului muzical, prin grandioarea și profunzimea expresivă pe care le evocă liniile de forță și volumele arhitecturii sonore inedite, aflată în plină desfășurare. Prezența orgii contribuie la realizarea caracterului monumental și solemn al muzicii. În elaborarea simfoniei se simte experiența compozitorului, care a ocupat funcția de organist la celebra biserică Madeleine din Paris (începând cu anul 1858). Creația impunătoare a fost comandată de Royal Philharmonic Society din Anglia și a avut prima audiție la Londra în 19 mai, 1886, avându-l la pupitrul orchestrei pe compozitor. Lucrarea cea mai importantă din cariera lui Saint-Saëns a fost dedicată memoriei prietenului Franz Liszt, la scurt timp după moartea acestuia. Structurată în două mișcări de ample dimensiuni – *Adagio-Allegro moderato-Poco adagio* și *Allegro moderato-Presto-Maestoso-Allegro* –, simfonia păstrează tiparul tradițional al genului muzical (alcătuit din patru părți), după cum mărturisea compozitorul ei. Pe parcursul desfășurării impresionantei creații simfonice,

Evenimentul muzical dedicat Zilei Naționale a României la Sala Radio – începând cu alegerea repertoriului și până la performanța artistică de cel mai înalt nivel –, constituie o reușită interpretativă de excepție și un omagiu strălucit, cu conotații istorice, adus poporului român.

Carmen MANEA

Il buon padrone, mamma mia...!

Am văzut concertul Orchestrei de cameră a Radiodifuziunii, cel din data de 7 decembrie. Programul promitea o seară de relaxare bună și caldă, ca înainte de Sărbători, cu muzică barocă și clasică, Bach, Couperin, Haydn și Vivaldi.

Concertul nu a debutat prea bine, dar s-a îmbunătățit tot mai mult spre finalul său.

Spun că nu a început prea bine pentru că, după părerea mea, orchestrele românești încă nu au învățat să-l cânte și să-l prețuiască pe Bach. Și aceasta în pofida faptului că, practic, toți muzicienii cresc cu această muzică. Din necopții ani de copilărie și până la sfârșitul vieții, Cantorul ne însoțește permanent și mulți dintre noi cred că și după aceea. Dar aceasta idee ar fi un subiect pentru o altă "cronică", mai adâncă, mai grea, mai "*de profundis*". Și, poate, scrisă de altcineva, mai competent. Dar eu vă ofer impresiile mele, desigur subiective despre acest frumos concert.

Bach e aparte. Chiar dacă *Suita orchestrală nr. 3 (BWV 1068)* nu face parte din lucrările sale sacre, fiind amplasată mai mult în zona sa de încercări, de a face ceva **la modă**, de a respira un pic în afara zonei sale profesionale, anume muzica pentru biserică, ea "*importă*" totuși rigoarea sa stilistică. Și, deși este până la urmă doar o suită de dansuri, eu personal nu o văd, totuși, în zona facilă, ludică. Așa că stilul amabil, cvasi-liric, "*drăguț*" în care suita a fost interpretată și gândită m-a cam deusolat.

Și mai cred că amplasarea ei ca preambul al unui concert incluzând și alți compozitori n-a fost prea inspirată. În mintea mea, un prolog, o uvertură ar trebui să aștearnă o lumină explicită a ceea ce va urma, să creeze fundamentul, să fie planșa pe care desenezi

proiectul cel mare. Or, dacă pui Bach înainte de Couperin, Haydn și Vivaldi (cât ar fi ei de Couperin, Haydn și Vivaldi), nu faci decât să tragi concertul în jos.

După acest start invers, pe scenă a apărut Răzvan Suma. Deși e un artist mediatizat excesiv, chiar până la refuz de posturile Radio România (alături de încă alți trei-patru corifei), eu nu am avut șansa să-l urmăresc *live* niciodată până acum și a fost pierderea mea.

Familia violonceliștilor români e mare și frumoasă. Să spunem că e oarecum aristocratică, dacă luăm în vedere premiile obținute de membrii ei și dacă ne gândim la aportul lor în managementul de ansamblu al muzicii și instituțiilor muzicale românești. Fără îndoială că între ei există o conexiune, o întrajutorare, o binevenită frăție. Dar toate acestea dispar când ești pe scenă și oferi **muzica ta** publicului.

Deși nu are temperamentul altor mari violonceliști tineri (Andrei Ioniță și Ștefan Cazacu, de exemplu) Răzvan Suma pare a aduna... suma calităților celorlalți. E tehnic, dinamic, foarte concentrat pe ceea ce face, are liniște în gândire și, mai ales, are o cadență sigură în respirația cu care abordează ceea ce cântă. E în control, cum s-ar spune. Apoi vine pe scenă cu un scop clar. Vine să facă muzică. Nu pare a avea emoții și, deși folosește partitură, conexiunea cu

maestrul Cristian Mandeal a reușit să reliefeze logica, claritatea și fluența discursului muzical, să asigure cantabilitatea și omogenitatea sonorității orchestrale, să ghideze cu subtilitate dinamica și agogica. Dacă în prima mișcare muzica se desfășoară într-o atmosferă relativ calmă (în care percepem bogăția inspirației compozitorului, alternanța major-minor, prezența unor elemente ciclice și a unor subtile metamorfoze la nivelul temelor secundare), în mișcare a doua, acțiunea converge către apoteoza finală. În ultima secțiune, autorul introduce acordurile orgii, care sugerează adevărate coloane sonore, cu rol covârșitor în desăvârșirea construcției grandioase. Am apreciat contribuția consistentă al organistului Eduard Antal, interpret cu activitate polivalentă, în continuă afirmare. La pupitrul Orchestre Naționale Radio, dirijorul Cristian Mandeal a oferit o versiune excepțională a *Simfoniei* lui Saint-Saëns, reprezentativă pentru experiența și măiestria domniei sale. A realizat jocurile subtile de timbre și metamorfoza discursului muzical care a culminat cu apoteoza și grandioarea din final. Pentru toți ascultătorii concertului, s-a confirmat valoarea inegalabilei creații simfonice, despre care compozitorul francez mărturisea cu sinceritate: "Ceea ce am realizat aici, nu voi mai atinge niciodată".

publicul există, transmițând cu fiecare frază muzicală emoții frumoase. Atât *Suita pentru violoncel și orchestră* de François Couperin, cât și *Divertimentul în re major* de Joseph Haydn ne-au arătat un interpret sigur pe el, serios (puțin cam prea), implicat, expresiv și experimentat. Păcat că a ales să cânte cu partitură, totuși. Sunt sigur că altul ar fi fost impactul. Și cred că nici nu erau piese atât de greu de memorat. Dar, cu toate acestea, a fost o evoluție minunată, iar orchestra l-a acompaniat frumos, atent, cu multă grijă la nuanțe.

Partea a doua ne-a readus într-o ascultare una dintre cele două faimoase lucrări *Gloria* de Antonio Vivaldi (RV 589). Împreună cu Orchestra de cameră Radio, au urcat pe scenă soprana Marta Sandu-Ofrim, mezzo-soprana Mihaela Ișpan și Corul academic Radio, dirijor Ciprian Țuțu. Am avut impresia că toți cei de pe scenă sunt acasă: maestrul Crescenzi știa totul pe de rost și oferea cu deplină eleganță și discreție intrări și indicații de interpretare, corul era parcă purtat pe aripi de muzica binecunoscută, orchestra găsisese tonul și balanța perfectă iar solistele parcă abia așteptau să ne ofere cea mai bună dintre interpretările lor. A fost, într-adevăr, o parte de concert mai mult decât fericită. Am avut cu toții senzația aceea de mecanism de ceas elvețian care merge implacabil atunci când artiștii se bucură de muzică, abandonează legendara lor blazare și ating nivelul de bucurie indusă de o lucrare atât de frumoasă, atât de iubită și de cunoscută.

Soprana Marta Sandu-Ofrim ascunde sub aspectul ei plăpând o voce captivantă prin frumusețe și control. E genul artistului care înțelege să se dăruiească pe scenă în totalitate, bazându-se pe tehnica sa sigură și pe înțelegerea superioară a muzicii. Nu vine cu interpretarea "în buzunar", cum se zice, ci își lasă libertatea de a simți clipa, de a se adapta ambianței create de sinergiile momentului. În fața acestui gen de interpret, ascultătorul are șansa de a savura din plin talentul, mesajul și măiestria.

Mihaela Ișpan are o voce caldă și în deplin control. Diferită de partenera sa de scenă, ea are un cânt constant, sigur, consolidat și știe în fiecare clipă ce are de făcut. Asta e minunat pentru parteneri în momentele de ansamblu, dar există riscul unei anumite rigidități în momentele de solo. Însă, cu ajutorul dirijorului David Crescenzi, excelent cunoscător al vocilor, totul a fost bine.

Orchestra de cameră Radio a fost atentă și bine conectată. Sigur, sunt și unele observații. De exemplu, foarte neplăcut pentru spectatori e să vadă că unii dintre cordari nu au același aport în cadrul partidului. Vezi trăsături diferite de arcuș, de alte lungimi, vezi apăsări diferite și, deci, implicări diferite. Niciodată nu am înțeles felul acesta de atitudine. Sunt absolut sigur că luați la mână, individual, fiecare dintre instrumentiștii orchestrei sunt minunați. Dar e ceva în sufletul lor care-i îndepărtează de muzică. Aș putea bănui că sunt acumulate multe nemulțumiri. Pe câteva dintre ele le cunosc, nu e aici locul de a le discuta. Dar, chiar și așa, meseria e meserie și spectatorul nu trebuie să resimtă amărăciunile lor.

Corul Radio a evadat din rigoarea tehnică în care se scaldă în ultimii puțini ani și a părut vindecat. Vocile s-au țesut perfect, partidele au fost omogene, agile și sincronizate. S-a cântat cu o enormă bucurie. În sfârșit! Eu, personal, am avut impresia că distinșii artiști vocali s-au simțit ca într-o oază de normalitate. Și înțeleg de ce. Pentru orice cântăreț e absolut minunat să ai în față un om de operă, mai ales unul italian. Și această afirmație mă face să scriu cu bucurie despre *il buon padrone*, David Crescenzi.

Suntem foarte norocoși să-l avem în peisajul muzical românesc pe maestrul italian. El e

muzicianul care, cred eu, trebuie tuturor. Instrumentiștii sunt încântați de el, cântăreții și mai și, publicul la fel... Care e misterul? Nu e niciunul. Sau, e același vechi mister: bucuria. Apoi mai sunt munca, talentul, incredibila sa bonomie, starea de veselie care îl însoțește mereu, chiar și atunci când își "ceartă" muzicienii din fața sa. Nimeni nu se supără, nu există repetiții încordate, nu există decât zâmbet și acceptare din partea tuturor.

Ar trebui să-i vedeți repetițiile. Ar trebui să îi vedeți comentariile despre operele celebre explicate prin postări video în care maestrul stă la pian și povestește detaliat fiecare moment al intrigii și cum se adaptează muzica pe elemente dramatice. *Mamma mia! E fabulos!*

Iar pentru că toate aceste calități sunt cele mai căutate la un șef de orchestră, invitațiile către domnia sa nu mai conțin. Îmi amintesc cum l-am văzut literalmente sprintând cu o mică valiză spre ieșirea artiștilor din Ateneu, după un concert cu Filarmonica „George Enescu”. Nu avusese timp nici să se schimbe, a fugit în haina de scenă, pe când publicul nici nu apucase să iasă cu totul din sala de concert. M-a amuzat, firește, dar m-a și bucurat foarte tare. Așa mi-l doresc. Mereu ocupat, mereu în fugă după cine știe ce avion, zburând în cine știe ce oraș și studiind pe scaunul cel strămt cine știe ce partitură minunată.

Răzvan GEORGESCU

Senzații, frustrări, încântări

Îmi pusesem conștiincios un memento pe telefon pe data de 9 decembrie. Era foarte important să nu uit de concertul Orchestrei Naționale Radio, cu Christian Badea la pupitru. Invitat de onoare era celebrul bas american Eric Halfvarson.

Marele interpret mi-a prilejuit o întâmplare pe care nu am cum s-o mai uit.

Cred că era în 2016. Maestrul Badea muncea de zor în sala de concerte a Ateneului la producția actului întâi al operei *Parsifal* de Wagner. Era un eveniment ce a implicat toate compartimentele Filarmonicii. Totul era nou pentru artiști. Christian Badea le-a făcut pe toate, a dirijat, a regizat, a adunat banii, a impresariat soliști de primă mână din lume, a făcut *stage lighting*, a reinventat acustica Ateneului... Fără nicio îndoială, unul dintre cele mai fantastice concerte pe care le-a văzut Ateneul, românii, România...

Terminându-mi repetiția, am dat să ies spre parcare, dar în timp ce traversam faimosul hol al Ateneului, o voce venită din ceruri m-a țintuit pe loc. Doamne! Cine cântă așa? m-am întrebat. Cine are timbrul acesta copleșitor? Și cine are atâta volum de poate umple întreaga clădire cu aceste unde sonore nemaiauzite? Cine e Tunetul care-mi amână plecarea? Am stat

și am ascultat, de acolo, din hol. Apoi, mult prea curios, nu am mai rezistat și m-am strecurat în sală să văd cu ochii mei Vocea. Îl cunoașteam vag după nume. El e prezent mereu atunci când înșiruiam bași contemporani celebri. Dar nu, nu îl auzisem niciodată. Am rămas ținut pe scaun, mișcat, admirativ și încântat. Arhitectura de dom a Ateneului părea că îi distribuie vocea ca pe o ploaie torențială de sunete. Vibrațiile îți zguduiau efectiv pieptul. Interpretarea sa, de asemenea, fantastică. Gurnemanz e unul dintre rolurile unui vârf de carieră fabuloasă. Împreună cu alți uriași din distribuție (Petra Lang și Stefan Vinke, de exemplu) acest bas profund a setat un exemplu de măiestrie, de performanță vocală, de implicare și profesionalism pentru toți cântăreții români ce au vrut și au avut interesul și răbdarea de-al urmări. Nu se uită așa ceva.

Așa că, data concertului, 9 decembrie 2022, era de neratat. Cu atât mai mare a fost bucuria când revista pe care o țineți în mână (sau o aveți pe ecran) mi-a solicitat să scriu o cronică de despre eveniment.

S-a început frumos, cu uvertura operei *Vecerniile siciliene* de Verdi. Tumultul acestei muzici, ce descrie o revoltă populară, a fost clar și explicit conturat de dirijorul român.

După ce s-a stabilit ambianța romantică a serii, a sosit, în fine, marele moment al apariției lui Eric Halfvarson. Mie-mi bătea inima alert, anticipând torentul sonor. Aveam de ascultat arii din Verdi și Rossini! Ce regal!

Doar că, of! nu. Nu a fost acel regal pe care-l credeam. Acum, o nefericită laringită l-a împiedicat pe basul marilor teatre de operă din lume să își etaleze calitățile. Teribila disfonie ce vine odată cu această boală te frustrează la maxim, fie că ești tu cel în cauză și ai de cântat, fie că ești spectatorul care așteaptă momentele de bucurie muzicală. Sigur, la experiența sa, a reușit să ducă totul la sfârșit, deși cu mari temeri, cu nenumărate momente de ajustări și re poziționări ale sunetului.

Vocea umană e un instrument foarte delicat și năbădăios. Cere o atență, permanentă îngrijire și te taxează dacă îi dai prilejul. Uneori, și fără să i-l dai. Cântăreții de operă (mai ales ei) își construiesc existența pe cele două corzi vocale, subțiri ca firele de păr. Ele sunt în continuă transformare, dezvoltare sau regres, și nu există niciun mod de a stopa asta. Sigur, ai de evitat tutunul, alcoolul, expunerea la rece, exercițiul fizic intens (efortul zgomotos atunci când facem sport e doar pură presiune de corzi - asta e motivul pentru care mai toți sportivii care practică sporturi de forță sunt mereu răgușiți), oboseala, conversațiile prea aprinse și multe, multe altele. Ai, practic, viața unui om ciudat ce poate părea în ochii celorlalți un introvert ipohondru.

O altă cerință obligatorie e să dobândești, în miile de ore de studiu, o tehnică sigură, consolidată pe relaxare, pace interioară, respirație amplă dar lejeră și conducerea coloanei de aer în rezonatori nenaturali, adică în cutia craniană, cea care devine cutia de rezonanță. Dar oricâtă tehnică ai avea, depinzi de cele două corzi vocale. O seară lungă, un pahar de apă rece, apropierea de un om virusat, o călătorie lungă și le pot fatalmente afecta. Dar, câteodată, trebuie să-ți onorezi contractele și să cânti așa. Și o faci, consumând înainte de spectacol sau de concert tone de medicamente care ajută doar mental. Poate.

Revenind la evoluția lui Eric Halfvarson, am simțit frustrarea lui, supărarea că nu ne-a putut oferi ce ne-a pregătit, dar am admirat curajul, tenacitatea, bărbăția lui de a pași totuși pe scenă și de a face cât se poate în condițiile date. Pe alocuri, timbrul său fabulos ieșea la lumină și ne încânta. Apoi, urăta disfonie umbrea sunetului și marele interpret făcea imediat ajustările de rigoare. Aceste lupte au continuat pe toată durata părții întâi a concertului. Dar, ca un mare profesionist, distinsul invitat a compensat totul cu interpretarea sa minunată și a reușit să se facă din nou admirat și aplaudat la scenă deschisă.

După pauză, Orchestra Națională Radio a cântat una dintre lucrările foarte iubite de public, *Simfonia a IX-a* de Antonin Dvořák, poreclită "*Din lumea nouă*". În perioada americană a vieții sale, Dvořák a fost interesat de muzica nativilor americani și de *spirituals*. Sunt frânturi din cântecele acestea, presărate din când în când cu mici teme de folclor ceh, absolut minunat adaptate unei orchestre simfonice. Toate detaliile de orchestrație, sound-ul amplu, bogat ornamentat, melodiile ce răsar din frumoasa țesătură armonică lasă ascultătorului un gust specific american, indefinibil altfel.

Christian Badea e genul de dirijor care impune orchestrei ceea ce știe că trebuie să audă. El nu se adaptează orchestrei, ambientului sau circumstanțelor de moment, ci, prin gestica sa amplă și agitată, duce orchestra la ceea ce știe că are de auzit. Deși, firesc, între orchestre sunt multe diferențe, multe variabile de care trebuie să iei seama, un dirijor de calibrul mare se luptă cu ele, aducând orchestrele, în momentul concertului, la rezultatul dorit. E drept, acest fapt încântă publicul dar el se obține printr-un travaliu și un consum enorm la repetiții. Și cum repetițiile sunt puține, din ce în ce

Eric Halfvarson

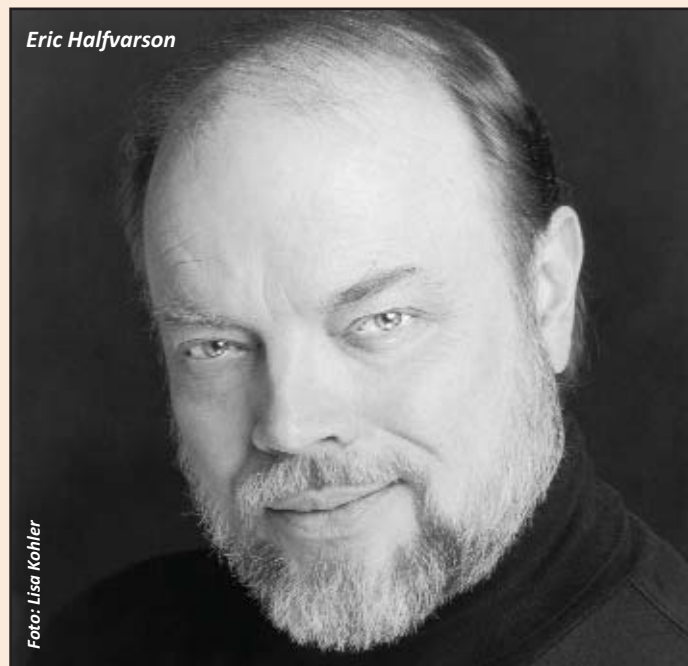

Foto: Lisa Kohler

mai puține în ziua de azi, ele pot deveni, hm, cum să le spun eu? aspre! Dar Christian Badea nu face niciodată rabat de la ceea ce își dorește, așa că cere mult interpretilor. Și nu admite niciodată ca vreo altă opinie să-l devieze de pe drumul său.

Orchestra națională Radio, dacă e bine strunită, sună foarte bine. Relația maestrului Badea cu tinerii instrumentiști din ea pare foarte prietenoasă, ceea ce mă bucură foarte mult, iar acest concert ne-a arătat-o în mare formă, reliefând foarte bine micile detalii ale lucrării și realmente încântând publicul din sală. Sigur, a fost un concert oarecum vătămat de starea de sănătate a lui Eric Halfvarson, dar chiar și așa, a fost minunat.

Să vă mai spun un gând de-al meu, totuși. În ultima vreme lucrurile încep să se schimbe în peisajul muzical românesc. Încet, târâș, dar se schimbă. E o bucurie să vezi cum scade media de vârstă a orchestrelor noastre. E grozav să vezi câți tineri interpreți fenomenali răsar în ultima vreme. Apoi vin dirijori foarte buni care pregătesc concerte ofertante. Formațiile muzicale simfonice parcă încep, puțin câte puțin, să renunțe la plictiseala, blazarea cu care mai ieri funcționau. Concertele sunt reale evenimente. Se scapă de amorțeala salariului sigur și la zi. Se experimentează, se fac turnee, se aud lucruri fabuloase despre muzicienii români.

Dar, cu toate astea, mereu puțin, prea puțin public. Oare de ce? Să fie schimbul de generații? Să fie tineretul neinteresat

de muzica clasică? Poate ar trebui să se "vândă" altfel aceste "produse"? Nu ar trebui oare să facem mici prezentări, înainte de eveniment? Nu ar trebui să profităm de pauze pentru a oferi publicului o șampanie, un mică gustare sau așa ceva? Lumea de azi nu mai vrea doar muzică. Tinerii aleargă după happening-uri, după entertainment, după o seară de adus aminte. În pauza de la Radio, nu poți decât să caști gura la niște cărți și CD-uri, expuse strâmb la amărâțul stand din holul plicticos luminat, sau să-ți iei o cafea de toată jena de la automat. La Ateneu, cam tot așa ceva.

Cred că e timpul pentru experiențe și pentru îndrăzneală. Muzicienii își fac datoria, cu vârf și îndesat. Dar birourile sunt închise etans, de zici că încă e pandemie. Pe acolo nu a trecut deloc vântul schimbării.

Răzvan GEORGESCU

În scăpărări de stea, colinda...

... își începe tainica ei glăsuire; a pornit de mult, din sufletul, inima și mintea celor ce au creat-o dintâi pentru ca apoi să o lase să-și ia zborul nestăvălit spre alte inimi, spre alte zări... și, în cele din urmă, s-o auzim pe raze de lună, cum ne bate în geam, iarnă de iarnă... pentru a ne transforma în "gazde" ale zicerii ei nepereche... Bucureștiul în miez de iarnă pare încă amorțit sub domnia unui anotimp incert: toamnă prelungită sau desprimăvărare?! Nimeni nu pare să știe: nici strop de zăpadă, nici de strop de ghețuș... în schimb, se aud "clopoței" vestind glasuri cristaline de copii și clinchet de zâmbet, freamăt, ochi sclipind a bucurie – cât cuprinde...

Ca în fiecare an, de peste trei decenii, Sala Radio din strada General Henri M. Berthelot nr. 60-64 își deschide porțile în fața unui public alcătuit din "copii între 4 și 104 ani"

Corul de Copii Radio

Foto: Cristian Bucur

(evident, exagerez! – dar bănuieți că sunt pe-aproape, nu?!...); holurile și fiecare rând al primitoarei Săli "respiră" a forfotă de sărbătoare. Sunt animate de un public la fel de entuziast ca micii artiști ce vor ocupa scena străjuită de brad, de luminile globurilor și vor acapara tot interesul celor prezenți: părinți, frați, surori, rude, prieteni. Cu toții așteaptă să găzduiască fiorul de emoție crescândă dinspre podium spre fotolii și loji, învârtoșindu-se colindă de colindă, până la aplauzele finale și, dincolo de ele, în ninsoarea de flori ce-i va răsplăti pe "dăruitorii de bucurii".

În ajunul Zilei Internaționale a Cântului Coral (din 1991: 8 decembrie, serbat tradițional în a doua duminică a lunii), la Radio s-a cântat cu casa închisă, mulți doritori căutând un bilet în plus sau apelând la cunoștințe; m-am aflat în situația de a fi fericita beneficiară a unei invitații și nu mici mi-au fost surpriza și bucuria reîntâlnirii cu prospețimea copilăriei. Cunoscând câte cariere muzicale de excepție și-au avut începuturile în creuzetul de muncă și talente numit "Corul de Copii Radio",

chiar mă întrebam la ce să mă aștept. Iar întrebarea și-a aflat rapid răspunsul: în seara de 10 decembrie 2022, pe podium, fără funde sau beteală dar în același roșu-alb festiv al Corului, a venit un cadou, o premieră: s-a semnat actul sonor de naștere al proiectului gândit și pus în practică de dirijorul Răzvan Rădos și pianista Magdalena Faur. Numit simplu: Atelierul "Școala de Cor" este "pepiniera" Corului de Copii Radio, o veritabilă școală de mici talente, la cuvenita vârstă a școlarității, între 7 și 13 ani. Cei selectați se alfabetizează aici în cântul coral și tot ce presupune acesta: taine pe portativ (chei, note, pauze...), marcarea de gest scenic, reverență, ochi țintit la dirijor, ureche la sunetul pianului, acordare cu vocile celor din jur, zâmbet spre public, cultivarea prieteniei, a lucrului împreună, a cântului "într-un glas", onorarea scenei ca altar, toate învățate prin joc și mișcare... La pian, prevenitoare și delicată, Magdalena Faur le-a stat aproape, susținând armonia întregului atât ca pianist corepetitor, cât și ca realizator al unor inspirate aranjamente; în culise, Liviu Ofițeru a avut dificila sarcină de a stăpâni neprevăzutul pentru ca pe scenă totul să aibă claritate de cristal.

În acest fel, Corul de Copii Radio a mai acroșat o calitate: cea de amfitrion, pe care, după cum veți vedea, a onorat-o cu asupra de măsură. Ca repertoriu, știam dinainte că mari surprize nu au cum să apară, dar... Cu toate acestea, programul a fost astfel structurat încât, în cunoscuta și anunțata omogenitate tematică să includă ineditul iar acesta a venit sub forma dialogului între generații, subliniat timbral. Liant a fost amfitrionul: Corul de Copii Radio, cu cei 48 reprezentanți ai săi aflați în prim plan scenic; rând pe rând, a dialogat cu una din secțiunile sale: Ansamblul de băieți al Corului de Copii Radio, Atelierul "Școala de Cor", dar și cu invitatul serii: Grupul Vocal "Ethers" din care, alături de

Răzvan Rădos, fac parte Florian Costea, Ciprian Mardare, Paul Ghica, Constantin Pastramă, Ioan Alexandru Alexandri, Alexandru Vasile și Șerban Voicu. Patină lor timbrală, respirând noblețe, a marcat un moment *In memoriam Voicu Enăchescu*, propus de Răzvan Rădos care nu uită că, în mare parte, datorează Corului de Cameră "Preludiu" al Centrului Național de Artă "Tinerimea Română" și maestrului Enăchescu, atât formația sa dirijorală cât și dragostea de cânt coral.

...Iar dacă vorbim de timbralitate, să nu uităm beneficul dialog al vocilor cu sunetul pianului – Magdalena Faur și cu cel al orgii – Eduard Antal (*All Bells in Paradise*), două personalități integrate în fluxul vieții noastre muzicale.

În același prim plan cu Corul de Copii Radio s-a aflat conducătorul acestuia, Răzvan Rădos, dirijor prin vocație și asiduă muncă țintind autodepășirea. Este în această postură de trei ani, de când a preluat ștafeta de la "părintele" acestuia, maestrul Voicu Popescu – care, la rândul lui l-a păstorit vreme de mai bine de trei decenii, punctându-i și orchestrându-i succesele (mulțumesc, dragă Voicu pentru anunțul tău de pe Facebook!). Cu personalitatea sa puternic vizionară, de "constructor" și neastâmpărul pe care i-l recunoaștem, și-a stabilit aceeași deviză și carte de vizită a formației la care ținea maestrul: CALITATEA: voci perfect "acordate", sunet pur, omogen, egalitate registrică ancorând transparențe, captând și transmitând vibrații, candoare, inocență... Răzvan Rădos, cu gest elegant, eficient și minim etalat, și-a conceput "văluriri" pe creste de *crescendo*, cumulând și rezolvând binevenite tensiuni într-un *puzzle* de emoții: exactitate, creativitate și comunicare însoțind **colinda**, cu întregul ei ceremonial, conducând-o și înlănțuindu-i momentele: *Întrebare – Invitație – Urare – Mulțumire – Rămas bun...* Putem spune că și repertoriul a stat sub semnul rafinamentului și al aceluiași benefic dialog: sacru (*Catavasiile*

Nașterii, *Adeste fideles*, *Personent hodie*, *Gaudete* – secular: folclor și creații în spiritul tradiției (*Primenește-ți, gazdă, casa, Plugușor*), cu o bună cumpănire a repertoriului românesc (D. G. Kiriac: *Moș Crăciun*, Gheorghe Cucu: *Sus, boieri* și *Domnuț și Domn din cer*, Nicolae Lungu: *La Vitteem colo-n jos* și *Mărire-ntru cele-nalte*, Timotei Popovici: *Trei păstori*, Radu Zamfirescu/Magdalena Faur: *Flori dalbe*) și a celui internațional (sonorități iberice, germane, ucrainene, engleze,

franceze: *Riu Riu Chiu* – un *villancico* atribuit catalanului Mateo Flecha (*“El Viejo”*), *Stille Nacht* de Franz Xaver Gruber, *Shchedryk* de Mykola Leontovych, *Joy to the World* – aranjament de Lowell Mason pe o melodie adaptată după G. F. Haendel, *Jingle Bells* de James Pierpont, tradiționalul *Noël nouvelet*...

Prezentarea concertului s-a datorat tinerei Laurei Vasiliu, pe un text conceput de Marina Nedelcu.

Ce aș mai putea adăuga?! Poate doar că aștept acel început de mai 2023 când voi reveni cu o floare și un gând de sărbătoare pentru a onora un nou succes al Corul de Copii Radio sub bagheta lui Răzvan Rădos; va fi un nou concert, o nouă bucurie, o nouă sărbătoare a muzicii și prieteniei, braț la braț. Știu că voi vibra alături de copii de toate vârstele. Aștept surprize... Aplauze tuturor!

Carmen STOIANOV

Dumitru Avakian la minunata vârstă de 80 de ani

Criticul muzical și profesorul Dumitru Avakian a împlinit recent opt decenii de viață din care 56 de ani de activitate la catedra de Studii Muzicale Teoretice a Colegiului Național de Muzică „George Enescu”. Cu această ocazie ne-a împărtășit din experiențele sale artistice și umane și din secretele profesiei de critic muzical.

Andra Apostu: *Stimate domnule Dumitru Avakian, sunteți una dintre cele mai sonore voci ale criticii muzicale românești și participați activ la educația muzicală de specialitate a tinerilor; iar aceasta de peste cinci decenii. Cum a început povestea muzicii pentru dumneavoastră?*

Dumitru Avakian: Momentul esențial l-a constituit relația cu maestrul cu ajutorul căruia m-am format, personalități pentru care am în continuare o considerație cu totul deosebită. Nu am studiat muzica în liceu vocațional. Provin dintr-o familie de artiști plasticieni, tatăl meu a fost pictor muralist, mama a fost profesoară; a terminat Artele Plastice și, ulterior, Filologia. Am făcut muzică în particular, iar pentru mine, faptul că liceul l-am făcut la profilul real și nu la cel uman, m-a ajutat foarte mult în evoluția mea ulterioară. M-aș referi la perioada anilor '60. Fervoarea dictatorială privind așa-numitul internaționalism proletar, slăbise; inclusiv concepția privind aplicarea principiilor realismului socialist impus de sovietici în cultură, în artă. Am întâlnit personalități, unele dintre ele pe nedrept uitate, personalități care dispuneau de o firească cordialitate a comunicării, de o importantă consistență în egală măsură profesională, dar și de ordin artistic. Acest lucru a contribuit la formarea mea începând cu acea perioadă, de la vârsta de 15-20 de ani. Am fost ghidat de compozitorul Mihai Mitrea Celarianu, în paralel de soția domniei sale, de profesoara Rodica Costin, compozitorul Dan Constantinescu, maestrul Alexandru Pașcanu, pentru care am avut o admirație absolut specială. Avea o aplecare în egală măsură și riguroasă didactică. Pentru mine domnia sa a fost - și rămâne și în acest moment - un veritabil reper. Din punctul de vedere al gândirii muzicale, în egală măsură în plan filosofic, o înrăurire importantă asupra mea, asupra a cel puțin două generații de tineri muzicieni, a avut-o George Bălan. Nu pot să nu evoc o personalitate care m-a influențat în privința studiului, a ordinii, a aprofundării riguroase; iar aceasta nu numai atunci în anii '60, ci și în continuare. Mă refer la maestrul Octavian

Lazăr Cosma. În ce privește componenta profesională analitică și istorică eu îl consider a fi fost mentorul meu.

A.A. *Aveți un parcurs personal interesant, sunteți armean de origine, născut la Cetatea Albă, acum teritoriu din regiunea Odessa a Ucrainei, ajuns mai târziu la București.*

D.Av.: Cetatea Albă este un punct important pe harta Europei, o așezare cu o vechime milenară; în primele secole ale erei noastre a fost o colonie grecească, anume Tyras. Găzduia un conglomerat fantastic de naționalități. Sunt botezat în Biserica Armeană din Cetatea Albă; biserică veche de peste cinci secole. Când m-am născut, la începutul anilor '40, orașul făcea parte din Regatul României. Părinții mei, întreaga familie, au fugit literalmente din calea invaziei sovietice. În mijlocul anilor '40, după război, s-au stabilit la București. Cu greu au prins rădăcini.

A.A.: *Când ați știut că doriți să deveniți muzicolog?*

D.Av.: Trebuie să recunosc, această orientare profesională a venit din exterior, în anii studenției, atunci când câțiva redactori ai revistei „Muzica” mi-au comandat, spre publicare, analiza diferitelor creații noi ale compozitorilor activi în acea vreme. A urmat, în mod firesc, colaborarea cu revistele „Actualitatea Muzicală”, „Melos”.

A.A.: *Ce calități ar trebui să aibă un tânăr pentru a deveni muzicolog sau critic muzical?*

D.Av.: Primul lucru, aspect esențial, este acela că trebuie să meargă la concert! La multe concerte! Desigur, cu partitura în mână. În anii '50-'60, în programele de sală ale Filarmonicii, ale Operei, erau inserate exemple muzicale notate pe portativ. Publicul dispunea de o altă cultură, cea în care muzica ocupa un loc important. Muzica realizată, audiată în sală dispune de o altă percepție față de cea promovată pe suport digital, oricât de fidel ar fi acesta. Este important să simți pulsul muzicianului performer, pe cel al publicului meloman. În calitate de profesionist trebuie să dobândești „pe loc” înțelegerea acesteia, înțelegerea formei, a aspectelor componente, a calității actului interpretativ, a concepției care îl conduce pe muzicianul performer. În anii '50-'60 au pornit drumurile mele constante către Ateneu, către Operă. Evident, studiul asupra partiturii - beneficiind de întreaga încărcătură a cunoștințelor profesionale - rămâne esențial!

A.A.: *Ați avut elevi care astăzi sunt nume mari în viața muzicală românească și internațională. Cum vă vedeți dumneavoastră prin prisma acestor ani la catedră?*

D.Av.: Acesta este al 56-lea an al activității mele la catedra de Studii Muzicale Teoretice, în Colegiul Național de Muzică „George Enescu”. Trebuie să recunosc, o fac în continuare cu bucurie, cu entuziasm mobilizator privind relația

cu tinerii. Formarea bazelor profesionale, al atitudinii profesionale, rămân esențiale. Constatăm cu toții, cu mâhnire, faptul că în învățământul de toate gradele nivelul general a scăzut; iar aceasta nu numai în România; în Europa, și nu doar cel muzical. Când întâlnești un elev cu disponibilități artistice speciale, sigur că te atașezi de el și îl susții. Mă refer, spre exemplu, la compozitorul și profesorul Cristian Petrescu, la clarinetistul Emil Vișenescu, la frații Vieru, pianistii Lena și Andrei, la violistul Marius Ungureanu, violonista Julieta Mihai, pianistii Viniciu Moroianu, Luiza Borac, Constantin Sandu, Sânziana Mircea, organistul și dirijorul Valentin Radu, violoncelistii Dan Cavassi, Mihail Jojatu, fagotistul Adrian Jojatu, compozitorul și profesorul Liviu Marinescu, muzicologii, profesoarele Valentina Sandu-Dediu și Olgața Lupu, soprana Daniela Vlădescu, realizatorii radio Luminița Arvunescu și Sebastian Crăciun; mai apoi pianistii Florian

Mitrea, Paul Cartianu, baritonul Silviu Mihăilă, studenta muzicolog Ana Sireteanu și mulți, mulți alții. Au pătruns în primele planuri ale vieții muzicale dată fiind munca, strădania lor, talentul, seriozitatea, perseverența, date fiind îndrumările primite și asimilate de-a lungul timpului, de la maestrilor lor, la clasele de specialitate. Pe unii dintre domniile lor am reușit să-i îndrum sfătuindu-i, inclusiv – cum se spune – „ce picior, pe ce piatră, cum și în ce moment să îl pună”. Acesta este treaba dascălului. Pentru unii dintre ei acest lucru a contat mult. Sunt doar câțiva dintre foștii elevi deveniți buni muzicieni, personalități la devenirea, la constituirea cărora am depus măcar un fir de nisip.

A.A.: Care sunt secretele unui pedagog muzical de carieră?

D.Av.: Ca pedagog trebuie să stimulezi interesul pentru muzică, pentru cultură, pentru diferitele etape ale istoriei muzicii în general, pentru momentele semnificative privind devenirea artei muzicale. Trebuie stimulat interesul pentru comunicarea specifică, pentru performanța artistică vocală, instrumentală, pentru specificitatea creației muzicale. În primul rând observând pașii devenirii. E vorba de natura percepției. Trebuie să ai bucuria relației cu muzica; dacă nu o ai ești doar un funcționar. Apoi această bucurie are un suport profesional, muzical, cel al tipului de comunicare, al elementelor de realizare și în felul acesta, raportându-te de fiecare dată la scop, găsești mijloacele, îți înnoiești resursele. Actul pedagogic este și acesta un act de creație. Eu consider – predau acum Armonie și Forme Muzicale – că studiul Armoniei este o continuare a Teoriei Muzicii, nu învățăm Armonie pentru a deveni compozitori, ci pentru a ne explica ceea ce cântăm, ce comunicăm și cum comunicăm. De ce într-un anumit moment se întâmplă un anumit lucru, de ce nu se întâmplă altfel? Realizezi o decodare rațională a mesajului muzical. Iar în cazul muzicianului performer trebuie să existe o relație între ceea ce

acesta gândește, ce simte, ce comunică, cum comunică, și cel cu care comunică, luându-l permanent în considerare pe acesta.

A.A.: Cum observăți un fenomen muzical, un moment artistic, din dubla ipostază de critic muzical, dar și de cunoscător al trudei prin care se modelează un artist?

D.Av.: Pentru mine constituie un reflex ascultarea muzicii cu interes punctual și mai puțin abordarea hedonistă, de plăcere, cum se spune. Ori problema este să încerci să înțelegi, să-ți explici ce se întâmplă de la un moment anume la celălalt, ce fel de motivații a avut autorul construind respectiva lucrare. Acest aspect definește nivelul muzicianului profesionist. De obicei în momentul audiției realizez construcția lucrării, mijloacele folosite, calitatea sunetului, motivația tempoului, mișcarea, respirațiile, felul acestora; realizez dacă acestea reprezintă un aspect obiectiv sau reprezintă o interpretare proprie muzicianului performer, marcată de originalitatea abordării? Sunt întrebări pe care mi le pun, desigur, în timpul audiției.

A.A.: În spatele cuvintelor pe care le scrieți se află, deci, o experiență aproape intimă, bazată pe bagajul cunoștințelor profesionale.

D.Av.: Din acest motiv consider că pentru un profesor, inclusiv pentru maestrul de la clasa de interpretare, de asemenea pentru criticul muzical, este important să meargă la concerte și să gândească muzica pe care o ascultă. Pentru că în felul acesta transmitem, comunicăm mai departe. Eu consider că sunt în egală măsură dascăl de școală de muzică dar și gânditor, eventual evaluator al datelor fenomenului muzical artistic. Este motivul pentru care obișnuiesc să spun că muzica se învață în primul rând de la muzică.

A.A.: Ați fost premiat cu numeroase ocazii, aveți două distincții prezidențiale și premii oferite de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor sau de Uniunea Criticilor, Redactorilor și Realizatorilor Muzicali; v-a fost conferită o distincție a Republicii Armenia. Ați obținut importanta distincție Gheorghe Lazăr drept recunoaștere a meritelor în învățământul liceal și cel gimnazial. Iar acestea sunt doar câteva!

D.Av.: Desigur, sărbătoarea distincțiilor aduce o bucurie, dar nu este una esențială. Marea mea bucurie este, pe de o parte, contactul cu muzica în sala de concert, și pe de altă parte relația cu tinerii pe care încerc să îi orientez, să îi luminez spre muzică. Nu pot separa aceste două ipostaze.

A.A.: Care este părerea dvs. referitoare la mișcarea muzicală actuală, din dubla dvs. perspectivă, a profesorului și a criticului muzical avizat?

D.Av.: Există în cultura muzicală europeană actuală o varietate absolut fabuloasă privind opțiunile în ceea ce privește creația componistică, aspect care nu exista în jumătatea secolului XIX, nici chiar în prima jumătate a secolului XX. În ultimii 30-40 de ani asistăm la o diversificare absolut spectaculoasă a tipurilor de comunicare. Publicul însuși este foarte diversificat în opțiunile sale. Evident există o condiționare reciprocă. Creatorul se testează el însuși vis-a-vis de publicul cărui i se adresează. Trist este faptul că uneori compozitorul se abandonează gustului publicului, renunțând la propriul crez. Uneori, trebuie să o recunoaștem, în final de secol XIX și chiar XX au fost creatori care au rămas ei înșiși personalități de neclintit, artiști la care, ulterior, s-au raportat alți creatori. Astăzi, în bună parte, situația este exact invers. Nu mai putem vorbi în domeniul creației componistice de o orientare dominantă, suntem martori ai unei diversități fabuloase. Important este să deții mijloacele comunicării, atât în calitate de compozitor cât și de muzician performer, să dispui de o comunicare credibilă pentru tine dar și pentru un anumit public țintă pe care îl urmărești.

A.A.: Vă mulțumim pentru timpul pe care ni l-ați acordat și vă dorim ani buni, cu sănătate și multă muzică!

Andra APOSTU

Cum să scrii o recenzie de operă

Pe site-ul musicseasons.org, Olesya Bobrik oferă un scurt ghid despre aspectele la care un critic trebuie să fie atent atunci când analizează un spectacol de operă. Mai jos redăm traducerea adaptată a textului:

„Înainte de a scrie o recenzie a unei opere, este util ca, măcar odată în viață să faci un exercițiu – fie el și imaginar: mergi în prim-planul unei scene (cu cât este mai mare, cu atât mai bine) și cântă câteva fraze alături de o orchestră în prezența a o mie sau două de spectatori... Greu de imaginat, nu? Atunci să simplificăm sarcina. Nu cânta. Recită numai câteva rânduri în franceză, italiană sau germană. Din nou, în prezența unui dirijor, a unei orchestre și a o mie sau două de oameni în sală... Bine, nu cânta sau recita. Doar mergi înainte și înapoi, de trei ori, dintr-o parte în alta a scenei (în prezența unui dirijor, a unei orchestre și a unei asistențe de o mie sau două mii de persoane, desigur). Ultima variantă a exercițiului poate fi fezabilă pentru unii dintre colegii jurnaliști. Despre cele anterioare, mă îndoiesc...

Mulți vor spune că nu trebuie să faci asta. Meseria de cântăreț și cea de critic muzical sunt diferite. Și totuși vă rog să fiți modești. Este adevărat că profesiile de cântăreț și dirijor sunt mai laborioase și consumă mai multă energie decât cea de jurnalist... Chiar și timpul de lucru diferă: lucrul la un spectacol se întinde de regulă pe o lună și jumătate, iar procesul de învățare a rolurilor este lung, de fapt permanent. În ce privește scrierea unei recenzii, chiar dacă timpul pentru scrierea ei variază în funcție de procesul creativ, acesta nu durează mai mult de o zi sau două. Prevăd obiecții... „Am studiat cu toții... Ei nu vor putea scrie niciodată ca noi...” Ai dreptate, dar te rog, nu judeca de sus. Încearcă să înțelegi de ce performanța a fost așa cum a fost și explică-ți-o. Nu uita că munca noastră este doar un comentariu mai mult sau mai puțin adecvat asupra a ceea ce fac alții.

Acum, să începem: La început este de dorit ca articolul tău să demonstreze erudiție: cunoașterea contextului, filosofia montărilor operei în zilele noastre, respectiv înțelegerea „trecutului în prezent”. Amintește despre autor și opera sa. Este recomandat să povestești intriga în câteva cuvinte, astfel încât cititorii să o poată recunoaște în simbolistica regizorală.

... Să trecem la spectacol. Mai întâi trebuie să vorbești despre regie. (Dacă alegi să continui cu alte aspecte – dirijor, orchestră, cântăreți – riști să pierzi o parte din cititori.) În funcție de preferințele tale estetice, există două variante de continuare:

1. Poți fi un apologet al tradițiilor. Dacă montarea nu se potrivește preferințelor tale, va trebui să te întrebi: de ce să pierzi timpul în zadar mergând la un astfel de spectacol, să te superi și să-i întristezi pe alții? Așadar, este recomandat ca, după ce ai studiat anunșurile, să te hotărăști dacă vei merge sau nu, dacă vei scrie despre spectacol sau nu. În zilele noastre, riscul de a suferi traume psihice

mergând la un spectacol cu montare modernă este foarte mare. Dacă acesta este cazul tău, îți recomand să aștepti regia aceea plictisitoare, dar sigură.

2. Ești o persoană cu vederi largi, familiară cu postmodernismul și psihanaliza. Dacă ești capabil să tratezi diverse tulburări mentale cu înțelegere și chiar cu interes, analiza conceptelor regizorilor moderni de operă ar trebui să fie o sarcină interesantă pentru tine. (Desigur, în operă abaterile mentale sunt obișnuite – scenele de nebunie sunt celebre prin tradiție. Regizorii moderni le adaptează însă, încercând să le facă mai ușor de înțeles societății progresiste. De altfel, reflecțiile pe această temă pot deveni un material bun pentru începutul comentariului critic.)

Un caz special îl reprezintă tulburările sexuale – marcă a regiei moderne. Ești șocat de nuditatea din operele lui Mozart, Glinka, Donizetti, Bizet, Ceaikovski, Verdi? Ei bine, va trebui să te obișnuiești. Încearcă să găsești așadar

Spectacol cu opera Aida

Foto: Astana Opera House

ceva pozitiv în această fantezie a regizorului. O parte semnificativă a audienței va fi mereu indignată, dar (să nu fim ipocriți) toată lumea o privește cu interes. Alte soluții tipice sunt costumațiile din latex, acrobații și clovni (în cel mai inoportun moment), travestirea femeilor în bărbați și invers, teleportarea și călătoria în timp – dar acestea sunt complet inofensive. Mulți s-au săturat deja de ele, numai cei care nu au fost la operă în ultimii 30 de ani mai pot fi indignați de aceste alegeri regizorale.

Încearcă deci să *simți* ceea ce auzi sau vezi; să înțelegi dacă ce se întâmplă are vreo influență asupra ta? Dacă „da”, atunci cum, de ce funcționează? Huliganismul de pe scenă sau orice alt comportament aparent ofensiv se poate dovedi brusc providențial. Așadar, așteaptă și vezi.

Mulți recenzori merg apoi direct către final, adăugând câteva propoziții despre dirijor și un paragraf despre cântăreți. De ce nu, ai spus deja principalul. Eu te încurajez să continui, și îți ofer două variante:

1. Nu știi prea bine muzica. Atunci, într-adevăr, cum să analizezi? Există o soluție:

În ce privește dirijorul, este clar că abordarea va fi subiectivă. Îți propun să alegi ceea ce te atrage cel mai mult din gestică sa: carisma și echilibrul (dacă există ori nu), tempourile (dacă au fost alese corect sau dimpotrivă), nesincronizarea (sau sincronizarea defectuoasă a) orchestrei cu corul și/ sau soliștii sunt câteva dintre aspectele ce pot

fi menționate. Analizează separat evoluția și calitatea intervențiilor alăturilor și a corzilor. Dacă intervenția cornului a fost memorabilă, atunci ea merită amintită.

Ce poți spune despre cântăreți? Este bine să te limitezi la epite: „linia melodică a fost interpretată uimitor”, „a oferit o prestație decentă”, „nu a fost foarte exact”, „rolul construit a fost stabil/ instabil, exact/ inexact”. Dacă ești un cunoscător al vocii și stăpânești un vocabular specializat, poți merge mai departe menționând intonația sau greșeli ale unor note din partitură, un timbru neplăcut, care zgârie sau dimpotrivă, este prea înfundat, nu este suficient de impostat sau folosește prea mult vocea „de piept”. Acești termeni denotă cunoștințele criticului, fiind demne de respect, dar nu este de dorit să abuzăm de ei pentru a nu deruta cititorul nespecialist.

Încă ceva: ți se pare că cineva a intrat greșit? A ratat o notă? Încearcă să îți amintești ce făcea cântărețul în acel moment. Poate a sărit, a alergat, a căzut, a dansat, s-a urcat pe o canapea, a intrat sub masă, a urcat scările, a zburat, era călare, a cântat suspendat, a mers pe bicicletă, atârna de un pod, și-a dat jos rochia sau pantalonii... Apoi amintește-ți de exercițiile sugerate la început.

Poate ai auzit că oamenii mergeau în trecut la spectacole cu partituri de buzunar. Asta se întâmpla demult, acum nu mai este atât de potrivit să iei partitura cu tine. În schimb, poți face ceva care nu este chiar atât de ieșit din

comun... Poți descărca pe telefon partitura, pentru a urmări și verifica discursul muzical. Știi să citești o partitură generală, atunci de ce nu? Suntem profesioniști, să muncim un pic mai mult...

La final poți adăuga și impresii personale. Însă, dacă vrei să devii critic de operă, sfatul meu este să nu fii prieten cu regizorii, dirijorii și cântăreții. Trebuie să alegi: ori ești critic ori ai prieteni din breaslă. Nu le poți avea pe amândouă.”

* articol publicat de Olesya Bobrik în octombrie 2022, pe site-ul musicseasons.org
Traducere: **Norela Liviana COSTEA**

Foto: Opera Philadelphia

Marina Viotti, cântăreața de heavy metal devenită divă de operă

În data de 14 noiembrie 2022, mezzo-soprana Marina Viotti și-a făcut debutul la Théâtre des Champs-Élysées în rolul titular din opera *La Périhole* de Jacques Offenbach, conform site-ului instituției. În vârstă de 36 de ani, Marina Viotti este în prezent o artistă lirică apreciată, însă lucrurile nu au stat întotdeauna așa. Născută într-o familie de muzicieni

(tatăl, Marcello Viotti, a fost dirijor la importante teatre de operă, și mama violonistă) mezzo-soprana nu a îmbrățișat de la început o carieră în zona muzicii de operă. „Diva cu tatuaje” are o personalitate eclectică și se regăsește în mai multe genuri muzicale, abordând „de la Bach la Edith Piaf, de la repertoriul liric la cabaret”, conform prezentării de pe site-ul agenției Hilbert. A cântat heavy metal până la vârsta de 24 de ani, când a descoperit opera *Simon Boccanegra* de Giuseppe Verdi. Și-a dat seama astfel că doar opera îi permite să trăiască pe

scenă la o intensitate atât de puternică. În ceea ce privește tehnica vocală, Marina Viotti a afirmat că deși emisia pentru *metal* este diferită de cea pentru belcanto, a învățat cum să o execute corect pentru a nu-i afecta corzile vocale. Referitor la proaspătul debut de la Théâtre des Champs-Élysées, artista spune că nu a fost familiarizată din copilărie cu muzica lui Jacques Offenbach, pentru că tatăl ei nu a

dirijat niciodată o asemenea partitură. În schimb, fratele ei, dirijorul Lorenzo Viotti, este cel care „i-a făcut cunoștință” cu opera compozitorului francez, așa cum reiese din biografia de pe site-ul personal. Printre rolurile Marinei Viotti se numără Elisabetta din *Maria Stuarda* de Gaetano Donizetti, Olga din *Evgheni Oneghin* de Piotr Ilici Ceaikovski, Rosina din *Bărbierul din Sevilla* de Gioachino Rossini și Maddalena din *Rigoletto* de Giuseppe Verdi.

Artista a fost finalistă a Concursului „Operalia”, a câștigat premiul I la Concursul „Kattenburg” în 2017, premiul al III-lea la „Concours de Genève” în 2016 și Premiul „Internațional pentru Belcanto” la Festivalul Rossini de la Wildbad în 2015.

De curând, Marina Viotti a lansat primul disc din carieră - *A Tribute to Pauline Viardot*, realizat în colaborare cu clavecinistul Christophe Rousset și ansamblul Les Talens Lyriques, ce conține, printre altele, arii de Gluck, Berlioz sau Rossini, așa cum aflăm dintr-un articol al publicației *Le Figaro*.

Teodora CONSTANTINESCU

Alături de Stanislas de Barbeyrac în *La Périhole*

Foto: Vincent Pontet

Les Musiciens du Prince-Monaco, Cecilia Bartoli și o eșarfă roșie

În ultima zi de noiembrie a anului 2022, la Filarmonica din Luxemburg a avut loc un concert susținut de Cecilia Bartoli alături de ansamblul orchestral pe care îl conduce din poziția de director artistic: „Les Musiciens du Prince-Monaco”. Orchestra a fost condusă de dirijorul Gianluca Capuano, pe scenă aflându-se și corul de cameră „Il Canto di Orfeo”, pregătit de Jacopo Facchini. Pentru acea seară, mezzo-soprana a propus versiunea concertantă a operei mozartiene în două acte *La clemenza di Tito*.

Cecilia Bartoli a interpretat în *travesti* rolul Sesto iar alături de ea pe scenă s-au mai aflat tenorul John Osborn – în rolul Titus, soprana Mélissa Petit, ce a dat viață rolului Servilia, mezzo-soprana Lea Desandre – cea care a adus în scenă cel de-al doilea rol *travesti* – Annio, intervențiile lui Publio fiind redete de bas-baritonul Péter Kálmán. Observați desigur lipsa personajului Vitellia; programul de sală anunța că acesta va fi interpretat de Alexandra Marcellier. Din cauza unor probleme de sănătate însă, soprana s-a văzut nevoită să se retragă cu numai câteva ore înainte de începerea spectacolului. Pentru a nu fi nevoiți să anuleze evenimentul așteptat de publicul numeros de foarte mult timp, Cecilia Bartoli a propus o soluție ieșită din comun: intervențiile Vitteliei au fost interpretate alternativ de celelalte soliste. Pentru ca publicul să poată deosebi discursul acesteia de rolul principal al fiecăreia dintre ele, atunci când cântau părți din rolul colegei absente, ele purtau o eșarfă roșie.

Departate de a dezamăgi, această împrejurare neobișnuită a crescut și mai mult interesul publicului pentru seara ce avea să înceapă. Poate cea mai mare surpriză a fost aria Vitteliei „Deh se piacer mi vuoi”, care a fost interpretată (sub semnul eșarfei roșii) de Mélissa Petit; acest moment prezintă dificultăți tehnice importante, fiind, prin urmare, unul dintre cele mai aplaudate momente ale serii. Soprana de origine franceză a redat fără cusur coloraturile imaginate de Mozart pentru scena a doua din primul act, impresionând publicul prin tocmai faptul că această arie nu face parte din rolul Serviliei, ci i-a fost repartizată în ultimul moment.

De altfel, Mélissa Petit a dat viață unui personaj feminin prin excelență, prezența ei fiind caracterizată de sensibilitate și puritate. Interacțiunile dintre Servilia și Annio sunt dovada iubirii curate care, de această dată, rămâne neștirbită în confruntarea cu autoritatea întruchipată de Titus, împăratul cu puteri absolute. Apropierea cuplului este accentuată de asemănarea timbrală a celor două soliste, potrivire evidențiată cu precădere în duetul „Ah, perdona al primo affetto”.

Lea Desandre a întruchipat un Annio romantic, ingenuu, onest. Mediator prin excelență, Annio dă dovadă de îndrăzneală și determinare în fiecare dintre intervențiile sale către Titus și Sesto; trăsăturile sunt puse în valoare de vocea plină a mezzo-sopranei, al cărei registru este foarte larg și cu o timbralitate omogenă. Personaj-suport,

majoritatea intervențiilor lui Annio au loc în cuplete, însă Desandre a echilibrat fiecare moment prin prezența sa muzicală. De asemenea, o mare parte dintre ariile Vitteliei au fost interpretate tot de Lea Desandre – purtând cu succes responsabilitatea eșarfei roșii; astfel, prezența tinerei soliste pe scenă a crescut considerabil, consolidând totodată încrederea publicului în abilitățile sale tehnice și interpretative.

John Osborn a adus pe scenă un Titus impunător dar candid; această credință neclintită în loialitatea prietenilor săi și lipsa dorinței de răzbunare a venit în contrast cu statura solidă a tenorului, contrast regăsit și în vocea-i care, în anumite momente atinge nuanțe abia perceptibile de *pianissimo*. Osborn a demonstrat la rândul său impresionante posibilități tehnice, în special în aria „Se all'impero, amici Dei” din actul al doilea.

Publio este rolul cel mai puțin prezent, însă importanța sa nu este deloc de neglijat dacă luăm în considerare că în mâna lui stă soarta lui Sesto după tentativa de asasinare a lui Titus. Péter Kálmán a portretizat un Publio conformist, loial, tipic unui slujitor în armată.

Desigur, prezența Ceciliei Bartoli a fost excepțională prin lejeritatea cu care deja ne-a obișnuit în realizarea actului artistic, atât în rolul Sesto cât și în intervențiile Vitteliei, marcate de aceeași eșarfă roșie, însă, în ceea ce o privește, nimeni nu se îndoia de abilitățile mezzo-sopranei. Ascultând-o pentru prima dată într-o ipostază *live*, am fost

impresionată de sinceritatea interpretării sale; dincolo de ușurința în realizarea celor mai dificile fragmente melodice, am perceput foarte clar conflictul interior care guvernează viața lui Sesto, constrâns a alege între a fi loial prietenului său Titus, ori a îndeplini planurile de răzbunare ale Vitteliei, de care era îndrăgostit, încercând în același timp să o ajute pe sora lui, Servilia, să trăiască alături de cel pe care îl iubea.

Din punct de vedere vizual, întreaga seară a stat sub semnul minimalismului: costumele – monocrome; prezența elegantă și discretă a grupului vocal – format din numai 20 de coriști, cu o sonoritate omogenă și pătrunzătoare în același timp; orchestra, cu intonația atât de aproape de perfecțiune – toate au conlucrat la punerea în scenă a uneia dintre cele mai sensibile lucrări mozartiene.

În pragul zilelor atât de încărcate cu decorațiuni – auditive, vizuale, gustative – care aglomerează ultimele zile

ale anului, Les Musiciens du Prince-Monaco și Cecilia Bartoli ne-au făcut să înțelegem că nu avem nevoie decât de o eșarfă roșie. Aceasta a devenit, involuntar, simbol al frumuseții nebanuite pe care surprizele (mai mici sau mai mari) o pot aduce în viața fiecăruia dintre noi, atunci când le transformăm în oportunități. Ei au creat pentru cei

fotografică, literatură, desenator de ocazie ilustrându-și propriile povestiri și, pe deasupra, cleric; într-un cuvânt, posesorul unei colecții de aptitudini speciale, între care arta dialogului dincolo de vârste, anagramarea, inventarea unor jocuri complicate, joaca de-a cuvintele, de-a privitul prin ochiul unui caleidoscop capabil să deschidă porți spre

visare, utilizarea logicii (inclusiv a celei răsturnate, "inverse") și exersarea fanteziei doar la puterea infinit... Dovadă chiar numele lui, tradus în latină (Carolus Ludovicus) și "jucat" înapoi, "în lumina limbii engleze", dând naștere celebrului pseudonim sub care și-a tipărit multe din poeme sau povestiri, autorul păstrându-și numele real doar pentru coperta lucrărilor științifice.

Aceeași poftă și pasiune pentru jocul multiplicat la infinit le regăsim și în fantezia debordantă a creatorului trupei de dans "MOMIX": multipremiatul (Berlin, Edinburgh, *Guggenheim Fellow* și primul coregraf *Accademico* în

prezenți în sala filarmonicii luxemburgheze o oază de armonie și liniște, restabilind totodată credința în umanitate prin opera a cărei morală ne inspiră să renunțăm la acțiunile impulsive și să căutăm a înțelege și a ierta chiar și cele mai grele nedreptăți.

Norela Liviana COSTEA

MOMIX appeal sau "Du-te s-o întrebi pe Alice..."

Cum să reacționezi când vezi, trecându-ți prin fața ochilor, un *Iepure Alb* care se uită la ceas cu o privire pătrunzătoare, deși... pare că nu înțelege mai nimic din ce vede?! Dar atunci când un *Pălărier* dictează sentențios să lași baltă tot ce faci că tocmai a venit vremea pentru de retatatul *Five O'Clock*?! Sau atunci când din ciudata *Pisică din Cheshire* nu a mai rămas decât un surâs/rânjet aninat prin crengile vreunui copac?!

Nu am răspuns pentru niciuna din aceste întrebări, dar cred că știu pe cineva competent: o fetiță de doar șapte ani, care încă nu a învățat să citească, drept care ține cartea de-a-ndoaselea, deși se încapățânează să creadă că citește... sau, măcar, să ne facă pe noi să credem că... În fine, cert este că o cheamă Alice (numele real al micuței Alice Liddell), iar pe prietenul copilăriei ei, Lewis Carroll... sau, pentru acuratețe istorică: Charles Ludwidge Dodgson, recunoscut *Master of the House* în matematică, logică, artă

istoria de două secole la Accademia "Filarmonica Romana", Moses Pendleton, cel care și-a pus semnătura pe *Alice* (2019), producția ce precede ultima sa creație: *MOMIX 40* (2020) - marcând aniversarea celor patru decenii de existență a trupei. Oaspete obișnuit al Operei Israeliene din Tel Aviv-Yaffo, s-a aflat aici pentru doar trei zile în perioada 29-31 decembrie 2022; au existat însă și matinee și spectacole de seară, toate *sold out*. De fiecare dată sala, plină la refuz de cunoscători într-ale dansului, specialiști ai altor arte ale mișcării, *light design*-ului, efectelor scenice sau costumelor, a făcut loc, cu generozitate, copiilor care au asistați vrăjiți la suita de metamorfoze scenice ale peripețiilor unei fetițe - la fel ca ei - într-o țară despre care știu că nu vor avea cum să o exploreze altfel decât în sala de spectacol: "aici și acum" și în care singure călăuze le sunt visarea și imaginația.

Spectacolul *MOMIX*, cu magia și misterul său imposibil de prins în cuvinte, nu este altceva decât tentarea depășirii propriilor noastre granițe de gândire: invitație la

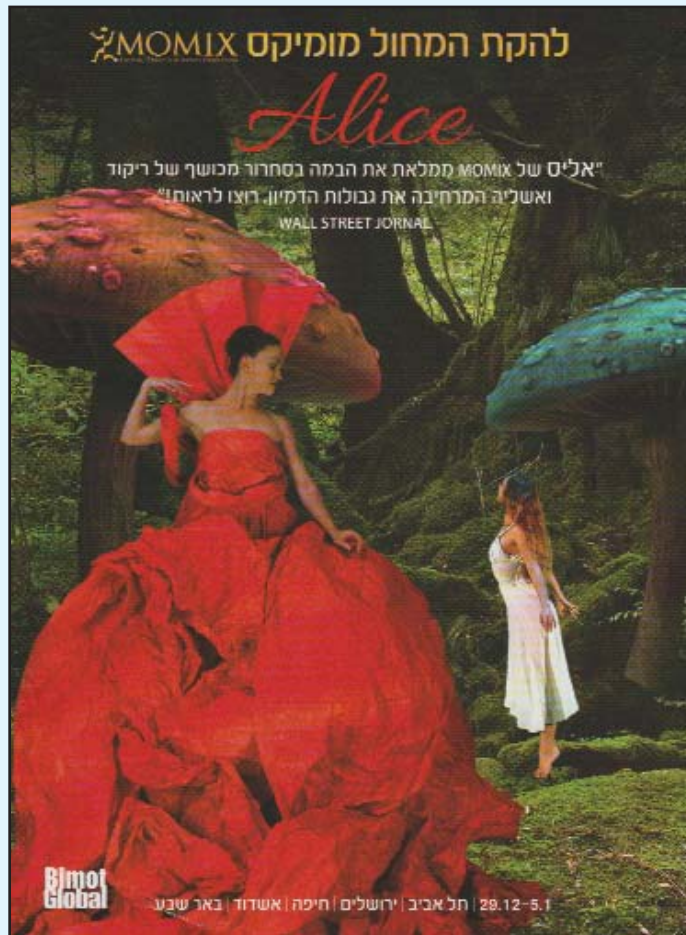
invenție, exersată pe teritoriul imaginației fiecăruia, atât cât aceasta poate zburda liberă în datele propuse de concepția, coregrafia și colajul muzical ale lui Moses Pendleton (*Associate Director* Cynthia Quinn și nu mai puțin de 17 asistenți!), de nezăgăzuitul simț al imaginii, de aburul sau împlântarea pe cortex a senzațiilor, de înlănțuirile logice cu sâmbure de absurd, exact ca în scrierea lui Lewis Carroll, cea care – la scurt timp după miezul de secol XIX – prefigura germeii suprarealismului.

Pe traseul întortocheat al căutării și descoperirii de sine, cele două părți ale spectacolului etalează 23 piese/secvențe, înlănțuite asemenea unui *puzzle*, pe tot atâtea fragmente sonor (articulări de sunete/silabe)-muzicale derutant de diverse, de la *ethno* la *rap*, *reggae* etc. "Marca *MOMIX*" (să fie, oare, prescurtarea *Moses' Mix?!*) te copleșește: nicio clipă nu știi la ce să te aștepți sau să simți: totul surprinde iar logica "jocului secund" luminează fiecare nouă apariție și apare în prim-plan. Cert rămâne doar jocul alternativei, oscilând pe balansoarul echilibrării: prăbușire (viziuna *Iepurelui*)-înălțare (finalul), iar pe parcurs: apariții-dispariții, continuă creștere-descreștere, metamorfozare-schimbare, descompunere - recompunere, totul în cinetică alergare, oglindire și multiplicare. Zborul și culorile chagalliene devin tot atâtea întrupări ale năzuinței inconștient resimțite dar continuu prezente; încercările sunt și ele parte a mecanismului viețuirii într-un univers ce nu își dezvăluie tainele decât celor suficient de îndrăzneți și tenace în a le descifra...iar Alice face parte dintre cei ce posedă aceste daruri. Prin urmare, ușile i se deschid/îchid una câte una, facilitându-i sau refuzându-i accesul; singura intimidare este măsura, ele fiind ba mult prea mari, ba mult prea mici, niciodată potrivite pentru ea; dar Alice nu cedează impedimentelor și bine face. În schimb, "mănușă" îi vin sfaturile *Omidei*, cu înțelepciunea metamorfozelor sale ce frizează complexitatea faunei și a mecanismelor chimice de la baza pulsului vital și *Pisica din Cheshire* al cărei chip oglindește în mod egal grația leneșă a felinei de casă dar și impozanta statură a monștrilor războinici străjuind intrările anticelor temple orientale.

Practic, alături de Alice îi străbatem mirările și confuziile, o însoțim pe meleagurile "minunilor" fără a neglija ipostaza oglinzirilor, magnificiența *Regatului Cărților de Joc*, terifianta realitate a *Judecății*, eleganța cadrilului, sobrietatea catedralei/palat cu vitralii colorate și năluciri de fantasmă, torsiunea copacilor și a lianelor tropicale în sunet de tom-tom, torida senzație de lentoare a zilelor de vară, urmărirea năcă a unor tălpi fosforescente decupate în profunzimi de întuneric...

Tot acest joc ne este revelat prin măiestria dansatorilor aleși de Pendleton să întrupeze portretizări (floră, faună, lume minerală) în "teatrul său vizual"; evoluția lor scenică se distinge printr-un antrenament sportiv de excepție, cu fluide combinații: elemente din arta baletului clasic absorbite de cea a dansului modern (*Ballet Mistress* Victoria Mazzarelli), viziuni acrobațice/dans la înălțime, gimnastică și mimică având ca rezultat "body sculpture", lumina în varii ipostaze, costume & concepție/construcții de mecanisme (Phoebe Katzin, Beryl Taylor, Michael Curry), *video&light design* (Woodrow F. Dick III, Michael Korsh)... Se adaugă un corp tehnic de excepție (Joshua Petterson, Christopher Lubik și Giovanni Melis), însărcinat cu imprezvizibila dar fascinant de

inventiva utilizare a elementelor de recuzită: sfori, ștangi, draperii, materiale textile, corpuri gonflabile, mingi, leagăne (de la simplitatea scării de lem – jocul de copil al lui Alice – la involtele curbe model tip "Fragonard" în *Regina Roșie*), *skate boards* mijlocind glisarea dansatorilor (duelul *Reginelor Negre: Pică și Treflă*), umbrelele de soare ca tot atâtea mijlociri ale unei evoluții "sincron" perfecte, cu fericirea zâmbetului-standard holywoodian pe o plajă însorită. Nu în ultimul rând se face apel la posibilitățile propriului corp de a-și modifica dimensiunile prin diferite posturi (cu/fără cap/gât/mâini/picioare) sau la corpul altor dansatori pentru a imagina siluete supradimensionate

având surprinzător de multe capete, ochi, picioare sau brațe – ca tot atâtea posibile îmbrățișări ori iluzii ademenitor tentaculare – după preferință ori interpretare...și, nu în ultimul rând, umor...

Iată și numele celor nouă excelenți protagoniști care au susținut complexitatea fascinantă a "construcției *MOMIX*": Heather Conn, Nathaniel Davies, Derek Elliott jr., Seah Hagan, Aurelie Garcia, Sean Langford, Elise Pacicco, Jade Primicias și Adam Ross.

După aplauzele frenetice din final, dincolo de posibile concluzii asupra văzutele-nevăzutele dar, cu siguranță asupra celor simțite, rămân întrebări și, așa cum scrie în programul de sală, singura ta opțiune ca spectator este conformă cu îndemnul: "*Du-te să o întrebi pe Alice*" – așa cum sună cuvintele cântecului *White Rabbit* (*top-ten Billboard!*), creat și interpretat de Grace Slick. Sau ca în dialogul *Alice-Pisica din Cheshire*, atât de sugestiv redat de Lewis Carroll: „- Ce drum să urmez?” „-Unde vrei să mergi?” „- Nu știu”, a răspuns Alice. „Atunci”, a spus pisica, „chiar nu contează, nu-i așa?”

Carmen STOIANOV

Black Page Orchestra

Locatarii din sud-centrul Timișoarei au semnalat în seara de 13 noiembrie 2022 căderi de tensiune, descărcări electrostatice și bruiaje ale sistemelor de comunicație. Sursa deranjamentului a fost depistată în incinta Liceului de Artă „Ion Vidu”, unde s-au înregistrat infuzii electroacustice și curbe de volum mult peste limita autorizată, în timpul unui experiment sonic susținut de Black Page Orchestra. Îngrijorările privind un posibil atac psihotronic au fost în mare parte risipite de colectivul de muzicieni, care s-au prezentat drept simpli promotori ai unei muzici actuale lipsite de compromis.

Prezența acestui ansamblu a fost una din două apariții meteorice și „supersonice” în România și a fost promovată cu mult *hype* drept o demonstrație de artă a spectacolului și zguduire a simțurilor. Reacțiile publicului au variat, în mod

Foto: Dana Moica

șteptat, de la fascinație la copleșire, lucru sesizat și în sesiunea de Q&A de după concert, în care multe voci s-au întrebat dacă artiștii au înscenat un act de rebeliune împotriva muzicii tonale și a altor lucruri sfinte, dacă și-au vărsat doar năduful pe viață sau dacă totul a fost o plănuită propagare de Întuneric și Negativitate neavenite.

Pentru urechea antrenată, prestația nu a fost totuși atât de lipsită de repere, uimind mai degrabă sinergia cu alte genuri actuale. Sextetul a prestat cu aerul sigur al unui ansamblu cameral de lungă cursă, cu manierele unei trupe *punk* ascunse în subsolul clubului Control și cu bruschețea și dezinvoltura unei formații de *free jazz*. Varii momente și senzații s-ar putea retrăi și la un concert Secret Chiefs 3, Venetian Snares sau John Zorn.

Experiența Black Page Orchestra nu poate fi rescrisă credibil în termeni prea formali sau cu pretenția de a fi reținut mai mult decât direcțea și texturile undelor, semnalelor și zgomotelor cultivate. Un alt aspect dificil de memorat ar fi și elementul vizual, constituit deopotrivă din gătirea scenei în lumini stinse, întunecate sau pulsari stroboscopici și din proiecții video integrale în contextul anumitor lucrări.

„101% mind uploading” de Elena Rykova a fost un debut ideal care să ateste că muzica abstractă și dificilă se poate transfigura într-un spectacol gestic captivant: scena cufundată în întuneric; o lampă chirurgicală aprinsă deasupra unui pian cu capacul scos, în fasciculul căreia se învâlmășeau fum și microparticule; trei interpreți-doctori, fără identitate și roluri predefinite, derulând teatral echivalentul muzical al jocului *Operation*: o intervenție „pe corzi deschise” și membrane percusive. Deși coregrafia era, mai mult ca sigur, consemnată în foile de partitură răsfirate în interiorul pianului, stilul cel mai reminiscent era acela al muzicii nedeterminate (grupul Fluxus sau ansamblul AMM).

„mechanical dogs” de Alexander Kaiser, configurată din pendularea între două muzici (*musique concrète*, respectiv *noise jazz*), a beneficiat și ea de o montare scenică convingătoare: fâșii de transmisii radiofonice bruiaate, corelate cu pâlpâiri de lumini stroboscopice, în fundalul cărora ansamblul a stat inert și inanimat, schimbând placa într-o improvizație frenetică la semnale bine cronometrate. Și mai frapantă a fost impresia de negare și distorsiune absolute: un bruiat incapabil a propaga un mesaj pur, iar muzicienii intransigenți, complici în a adăuga și mai mult haos.

„instrumentalism c” de Johannes Kreidler a fost un moment de respiro, o humorescă multimedia cu un atipic „duo pianistic” între Alfredo Ovalles și un colaj video cu scurte secvențe de clămpăneală (create fără relație cu prestația *live* a pianistului). Inițial aceste diapozitive au părut înlănțuite fără noimă, puse cu CTRL+V, însă cu timpul au căpătat o conotație comică de suprapunere a tehnicilor pianistice pe imaginile anumitor părți anatomice sau expresii umane. Linia cântată de Ovalles a sunat mai liber și improvizat, însă fără a se sesiza legături concrete, în timp real, cu echivalentul vizual. Și mai nefericită a fost impresia că filmul a acaparat toată atenția și ar fi funcționat ca un scurt-metraj dadaist de sine-stătător.

Două contribuții ale compozitorilor timișoreni Gabriel Mălăncioiu și Gabriel Almași s-au acordat deplin la stilul provocator și „cool” al ansamblului și au presupus multă îndrăzneală din partea lor, cu toate că rezultatele puteau fi mai ambițioase prin contrast cu celelalte direcții artistice semnalate. Gabriel Mălăncioiu, prin cunoscuta sa înclinație către meditativ și immanent, a creat în lucrarea „Blanamericano” un punct de pornire asemenea unei staze hipnagogice, în care artiștii s-au înduplecat să creioneze un peisaj sonor blând, învăluit – efecte însă efemere, odată ce totul s-a sucit într-o improvizație zigzagată și extatică, însă nu atât de simțitoare și memorabilă din punct de vedere muzical. Gabriel Almași, mult mai versat în combinarea muzicii clasice cu cea *pop-rock* și experimentală, a creat în „Strobo Cartoon Rag” o mișcare browniană de frânturi instrumentale și electronice (sunete în 8 biți, paraziți radio), sugerând cum ar suna muzica dintr-un joc Mario dacă s-ar prăji placa audio a consolei.

Alte două lucrări create de compozitorii fondatori și rezidenți ai BPO s-au dovedit cele mai ermetice, însă tot prin ele s-a putut deja resimți repetarea unor tipare sonice și interpretative, spre detrimentul bogăției creative a spectacolului. „Dream Work” de Mirela Ivičević, lucrare inspirată de un scurtmetraj de Peter Tscherkassky („Outer Space”?) și cântată împreună cu proiecția filmului, a împins genul muzicii de film în zona unui limbaj extrem de întunecat, gradat lent către tonuri-bloc angoasante și înăbușitoare. Iar Matthias Kranebitter, cu obscur-intitulată sa lucrare „Combative Music and its Algorithmic Demystification”, pare să-și fi propus să testeze rezistența aparatului electro-instrumental, precum și punctul de rupere în receptarea unor valuri insurmontabile de zgomot.

În esență, experiența Black Page Orchestra a ilustrat că muzica nouă radicală poate fi pusă într-o lumină prezentabilă și magnetizantă, în special când plusează prin elemente teatrale sau senzoriale, și că centre culturale precum Timișoara pot promova asemenea acte de spectacol cu încrederea că publicul „captivabil” există și rezistă. În ce privește patentul BPO, fabricat din muzici explozive, trăznite sau care doar „sună cool”, o simplă înđoială se insinuează odată ce urechea se familiarizează cu conținutul: ce se întâmplă atunci când auzul neutralizează zgomotul; ce se întâmplă când nu mai încapă un punct pe pagina neagră?

Victor PĂRĂU

Redescoperirea „Sunetului uitat al unui secol”

La împlinirea unui veac de la Încoronarea – în 15 octombrie, la Alba Iulia – a regelui Ferdinand I și a reginei Maria, pianista Karina Șabac și-a propus să dezvăluie publicului românesc – și nu numai! – câteva din aspectele vieții culturale ale acelei epoci, insuficient explorate până acum, în ideea de a recupera și reaseza, în granițele firești ale istoriei culturii autohtone, un puzzle de reprezentări artistice. Marcată de o eferescență debordantă a „împrumuturilor” de stiluri și maniere creatoare promovate și întreținute de personalitățile vremii, perioada Regatului României a fost, în fapt, cea în care s-au trasat începuturile școlii componistice naționale caracterizate, în mare parte, prin fuziunea filonului popular cu binecunoscutul tipar clasic de proveniență occidentală.

Inițial, proiectul său a avut ca obiect identificarea și repunerea în circuit a unor piese pentru pian compuse în secolul XIX, însă toată această întreprindere s-a metamorfozat rapid într-o cercetare interdisciplinară minuțioasă, derulată sub auspiciile Centrului de Studii asupra Muzicilor Secolului XIX afiliat Universității Naționale de Muzică din București, cercetare finanțată de Administrația Fondului Cultural Național; i s-au alăturat, ca parteneri, Muzeul Municipiului București, Asociația pentru Patrimoniul Regal Peleş, Muzeul Național Peleş, Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București și, evident, proprietarul acestor partituri, arhitectul Mădălin Ghigeanu. Conceput pe trei niveluri de adresabilitate, cu mici „acolade și ghirlande” după cum l-a catalogat chiar autoarea, complexul demers ideatic denumit, generic, *Muzici și litografii din secolele XIX-XX* s-a concretizat într-o expoziție de partituri rare agrementate cu litografiile de epocă, inaugurată în ambianța particulară a castelului Peleş și vizionabilă până în ianuarie 2023, un album bilingv cu studii explicative și imagini litografice finalizat, în condiții grafice excelente, la Universitatea Națională de Muzică și un recital cameral exemplificativ, susținut în Sala de Muzică a Castelului Peleş în 17 septembrie – aceeași dată în care a avut loc și vernisajul expoziției deja menționate.

Anticipând memorabilul moment aniversar al Încoronării, toate cele trei componente ale proiectului și-au propus efectiv să portretizeze acea epocă a multiplelor deschideri culturale patronate de către Casa Regală, în mod special de către cele două Regine – Elisabeta / Carmen Sylva și Maria – protectoare și, totodată, muze faimoase ale artiștilor vremii. În acest sens, splendidul album pus în pagină de către pianista Karina Șabac a adus în atenția cititorilor câteva abordări distincte ale acestei incursiuni revelatoare în memoria culturală a veacurilor trecute, semnate de arhitectul Mădălin Ghigeanu, de istoricul și criticul de artă Maria-Camelia Ene (expert în costum și accesorii vestimentare de epocă), de managerul Muzeului Național Peleş, istoricul Narcis Dorin Ion, și, evident, de însăși Karina Șabac – o pertinentă expunere a cadrului socio-istoric ce include o prezentare extrem de interesantă a cronologiei pianelor vieneze, un interviu cu maestrul Gert Hecher – unul dintre cei mai renumiți constructori și restauratori contemporani de pian istoric, precum și un capitol absolut inedit referitor la editorii și litografiile care au tipărit primele partituri românești ajunse, ulterior, în magazinele de „Note și instrumente muzicale” din București.

Narator înăscut – fapt demonstrat de cursivitatea, elocvența și eleganța discursului său din studiul intitulat, metaforic, „Sunetul uitat al unui secol” care incită la lectură încă de la primele fraze – Karina Șabac își etapează argumentația într-un crescendo ce motivează relația determinantă dintre pianistii secolelor trecute și instrumentele lor, relație întru totul explicabilă prin construcția particularizată a unei mecanici capabile de a genera, implicit, o tipologie sonoră specifică. Și, evident, așa cum afirmă, concludiv, autoarea, „niciun instrument modern nu pune la dispoziția interpretului care abordează piese dintr-o anumită epocă o paletă mai largă de posibilități retorice, agogice, armonice, polifonice, melodice și ritmice ca un pian din timpurile respective, pentru că instrumentele au evoluat în același timp cu muzica scrisă pentru ele”. Iată de ce, în acest context, introducerea, în cuprinsul Albumului, a unui CD cu înregistrări realizate, de către Karina Șabac, pe două tipuri de pian complet diferite – în atelierul lui Gert Hecher din Viena, pe un Streicher istoric, 1870, și la Universitatea Națională de Muzică din București, pe un Steinway Spirio, 2018 – a constituit un experiment cu totul de excepție! Lucrările

Karina Șabac

inserate pe CD-ul cu un aspect retro, de vinil, sunt, majoritar, dedicate Casei Regale, marcând, relevant, diferite perioade istorice și acoperind o arie stilistică suficient de variată: de la tulburătorul *Andante* al *Trioului în Mi bemol* de Franz Schubert, transcris pentru pian de către compozitorul român Alfred Alessandrescu în 1914 tocmai pentru că Regina Elisabeta își dorise să fie cântat la propria-i ceremonie funebră, până la suita dansantă *Carmen Sylva* de Iosif Ivanovici – datată 1892 și alcătuită dintr-o *Introducere*, 4 *Valsuri* și un *Finale* – care încheie, într-o tipică atmosferă de salon, ilustrativul parcurs muzical „de epocă”.

Căldura timbrală, rafinamentul „patinei” sonore, varietatea spectrului armonic, incredibila paletă de culori reliefată prin rostirea firească a fiecărui traseu melodic și a acompaniamentului său au caracterizat fiecare din delicatele bijuterii fonice din prima parte a CD-ului: sentimentală *Mazurcă op. 3 nr. 3* a micuțului dar genialului Carl Filtsch, sensibilă schiță a *Doinei* lui Ludwig / Ludovic Wiest, grațioasa *Gavotte de la Princesse Royale*, oferită, respectuos, de compozitorul Mihail Mărgăritescu, „à *Son Altesse Royale Marie, Princesse de Roumanie*”, hibridul *Scherzo* de influență modal-folclorică al lui Eduard Wachmann și exuberanta suită amplă *Sinnen und Minnen* (*Allegretto moderato*, 4 *Valsuri* și *Coda*) a lui Johann Strauss (Fiul), dedicată anume Reginei Elisabeta. Partea a doua a CD-ului, înregistrată pe recent achiziționatul Steinway Spirio, debutează în nuanță descriptivă cu *Marșul Eroic Turtucaia-Balcic!*, oferit în dar „*Majestății Sale Regelui Carol I*” de către de compozitorul Iacob Mureșianu, pentru a continua cu potpuriuri purtând

semnătura lui Gheorghe Năstase Ochi-Albi (*Corona Regală, Andante*) și Ludovic Wiest (*Hora Regală și Brîu Oltenesk* din albumul LYRA, cel din urmă fiind subintitulat „*Potpuri sur des airs nationaux roumains*”), și, de asemenea, cu *Cântecele și Doinele de peste Oltu* culese și aranjate de Caliopi Zographos, *Cimpoiul Sârbesc* dintr-o culegere de șase „*Cântece Populare Române*” a aceluiași Ludovic Wiest, *Sârba Popilor* și *Gavotte de la Princesse* aparținând violonistului Gheorghe Dinicu, *Maria-Polka* și *Lady Hamilton / Moment de Valse*, ambele dedicate, de către autorii lor – Max Honigmann și, respectiv, Constantin Jonesco – fascinantei Regine Maria. Comparativ, de la primul contact auditiv cu cele două instrumente, cel care se detașează, calitativ, este, așa cum era de așteptat, pianul Streicher, în timp ce performanțul Steinway Spirio de secol XXI îmbracă amplul portofoliu de piese românești din cea de-a doua parte într-un subtil veșmânt retrospectiv, uneori cvasi parodic, datorită mecanicii total diferite, asimilabile evoluției tehnicii pianistice către limitele virtuozității interpretative. Un motiv în plus ca pledoaria Karinei Șabac axată pe dorința de a impulsiona organizatorii de evenimente artistice să asigure interpreților instrumente adecvate epocii în care a fost compusă muzica să se dovedească a fi perfect valabilă!

În fine, ca ultimă componentă a proiectului său, tentativa pianistei de a reinvesti un ambient fastuos – precum superba Sală de Muzică a Castelul Peleş – cu atributele sale originare a coagulat un grup de tineri instrumentiști de elită: violonista Raluca Stratulat, violoncelista Izabela Ghergu și pianista Karina Uță, în compania cărora protagonista a redat publicului un repertoriu în premieră *live*. Alcătuit inițial dintr-o sumă de piese solistice selectate dintre cele înregistrate pe CD chiar de Karina Șabac - *Mazurka* lui Filtsch, *Scherzo*-ul lui Wachmann, *Gavotte de la Princesse* a lui Dinicu, *Doina* lui Wiest, *Corona*

Regală și *Andante* de Gheorghe Ochi-Albi, *Andantele* din *Trioul* de Schubert și suita de valsuri *Carmen Sylva* a lui Ivanovici - dinamica programului seratei din 17 septembrie a fost redimensionată ulterior, în ideea de a stimula creativitatea tinerilor compozitori „în ton” cu tradiția secolelor XIX-XX; primul care a acceptat această provocare a fost Andrei Petrache, o parte din partiturile recent descoperite fiind rescrise de el în „cheie” camerală. Lui i s-au datorat transcripțiile pentru vioară și pian ale *Visiunii* cu iz de café-concert compusă de Grigore Ventura și liedurilor lui Ignaz Friedman, tot el a implicat violoncelul în cea dintâi piesă dedicată regelui Carol I de către Alexandru Flechtenmacher, *Mirele României*, și, apoi, în melancolicul *Suflet trist* al lui Andreescu Jassy, pentru ca, în cele din urmă, celebra boră *Liga Română* a lui Constantin Cordoneanu să se metamorfozeze într-o partitură pentru trio instrumental iar suita straussiană *Sinnen und Minnen* într-un cvartet, cele două pianiste colaborând cu vioara și violoncelul într-un aranjament insolit, plin de energie, „à... quatre”.

Bucuria cu care Karina Șabac a dăruit publicului acest proiect plurivalent este cea a unui început promițător, un pas virtual către reconectarea cu acea lume aparent pierdută care, treptat, se reconturează în memoria noastră afectivă. După trei sferturi de veac de la înlăturarea ultimului monarh al României, premiera unui asemenea recital unicat cu conotații pluriartistice implicând partituri istorice dedicate Casei Regale poate fi considerată, fără îndoială, ca unul dintre evenimentele culturale ale anului 2022!

La Castelul Peleş, „*Sunetul regăsit al unui secol*” a devenit Muzică. Pentru Karina Șabac însă, este doar debutul unei simfonii interartistice, pe care ne-o promite, până la capăt, revelatoare!

Loredana BALTAZAR

Un impresionant jubileu

Duminică, 17 decembrie 2022, comunitatea din comuna Marga, județul Caraș-Severin, a aniversat 120 ani de la instituirea coralei locale, păstorite în ultimele decenii de un devotat fiu al satului, muzicianul-

cărturar – dascăl universitar, dirijor, gânditor și poet – Dumitru Jompan. Prima atestare documentară a existenței unui grup coral organizat este consemnată în martie 1902 în periodicul caransebeșean „*Foia diecezană*”, când corul, dirijat de învățătorul Iosif Olariu, a susținut un concert caritabil la Caransebeș, pentru a sprijini copiii săraci de la școlile de pe Valea Bistrei.

Coborător dintr-un tărâm de poveste, Valea Bistrei, unde a lăsat o pilduitoare moștenire culturală generațiilor prezente și viitoare, ctitorind mai multe așezăminte și instituții Dumitru Jompan a devenit, el însuși, o personalitate providențială a locului. În volumele Cărții de

Aur ale coralei mărgane, păstrate în vasta bibliotecă din Vila Lia, sunt consemnate aprecierile și impresiile unor corifei ai muzicii românești, care au poposit cu emoție și bucurie la Marga, o adevărată Mecca a identității culturale pe plai mioritic: Octavian Lazăr Cosma, Florin Georgescu, Gheorghe Firca, Marin Constantin (în 1972, Corul „*Madrigal*” a concertat la Marga!), Dan Voiculescu, Constantin Catrina, Petre Brâncuși, Irina Odăgescu-Țuțuianu, Mircea Neagu, D. D. Botez, Ghizela Sulițeanu *et alii*.

Pe Dumitru Jompan l-am cunoscut relativ târziu, în 2003, când, cu o curiozitate adolescentină, maestrul, auzind că un mai tânăr confrate, trăitor la Lugoj, „îndrăznise” să se aventureze în mirifica și încă nu îndeajuns desțelenită istorie muzicală a Banatului, își manifestase dorința de a mă cunoaște. Harnic și acribios cercetător al bibliotecilor și arhivelor regionale și naționale, deopotrivă

generos (mi-a oferit, sub impulsul unui rar altruism, numeroase fișe adunate cu sârg de-a lungul anilor, prețioase surse biobibliografice), autor extrem de prolific, cu complexe și, uneori, surprinzătoare teme propuse unui larg spectru de cititori (învățăcei, specialiști, public larg cultivat), D. Jompan s-a dedicat plenar restituirii trecutului cultural al localității care l-a adoptat, Caransebeș, vechi leagăn al spiritualității românești bănățene, care l-a cinstit cu convenite onoruri.

Răsplătind încrederea conferită, charismaticul dascăl, membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, a promovat toate treptele universitare, D. Jompan a zămislit, cu arta unui miniaturist japonez, adevărate fresce ale genezei, rostuirii și devenirii cântului vocal românesc în Banatul de munte.

O altă dimensiune a impresionantei cariere a venerabilului cărturar și pedagog (aria preocupărilor sale profesionale cuprinde, pe același plan axiologic, istoriografia muzicală, lexicografia, folcloristica, etnomuzicologia, bizantinologia) o reprezintă creația corală. Dumitru Jompan s-a inspirat cu consecvență din filonul ancestral al cântului psaltic bănățean (cântarea de strănă, în varianta bănățeană, a constituit o perpetuă și incitantă temă de cercetare, interpretare și valorificare în creația sa muzicologică și componistică), dar și din melosul de sorginte populară – folclor orășenesc și țărănesc.

Manifestările aniversare au avut o amploare impresionantă, în prezența unui public numeros, entuziast, care a empatizat cu istoricele personalități evocate și a

vibrat la semnificațiile evenimentului. După o sesiune de comunicări în care au fost restituite pagini din istoria muzicii bănățene și o proiecție de filme documentare, care au avut darul de a reconstitui istoricul coralei aniversate, a urmat un emoționant Te Deum oficiat la biserica ortodoxă, închinat coriștilor mărgani trecuți la Domnul.

Climaxul evenimentului s-a petrecut pe scena Căminul Cultural, unde au evoluat coralele invitate,

Corul "Morgana", dir. Dumitru Jompan

într-un concert de colinde în care a apărut, apoteotic, într-un final electrizant, legendarul cor „Mărgana”, instruit și dirijat de octogenarul Dumitru Jompan.

Un gând frumos și luminos adresat, în prag de Crăciun și An Nou, maestrului cărășean, tuturor trudititorilor pe altarul culturii – mulți neștiuți, modești, harnici, demni și onești! La mulți ani!

Constantin-Tufan STAN

Klavier Art Duo Festival - ediția a VI-a

În vremurile atât de complicate pe care le trăim (nu doar la scară

națională), scepticismul și neîncrederea în viitorul culturii și artei în România devin tot mai prezente în atitudinea multora dintre concetățenii noștri. În contrast total cu această abordare pesimistă, în micul oraș Rădăuți din inima Bucovinei se

întâmplă evenimente muzicale minunate, a căror perpetuare an de an pare a ține de miracol. De fapt ea se datorează unor oameni dăruți nu doar cu un suflet mare și o minte luminată, ci și cu o conștiință a misiunii lor culturale, sociale, în ultimă instanță umane ieșită din comun; oameni care au înțeles că o flacăra incandescentă nu arde decât dacă există atât scânteia declanșatoare cât și condițiile de întreținere a arderii ei. Luna decembrie a debutat la Rădăuți cu 4 seri muzicale de vis, în cadrul ediției a VI-a a unicului festival de pian la 4 mâini din România, Klavier Art Duo, devenit tradiție prin implicarea totală a acelor oameni de care tocmai am amintit.

Ei se numesc Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu (constituiți de mult în deja celebrul Duo pianistic), inițiatorii și principalii susținători ai

Florian Mîtreș, Daria Tudor

Foto: Doru Clipa (Events photographer)

acestui festival, precum și Ovidiu Foca, directorul Casei de Cultură din Rădăuți și directorul Festivalului.

„Regina balului”, ziua de 1 Decembrie, s-a bucurat de un Concert dedicat Zilei Naționale, cu program 100% românesc, susținut de Duo-ul pianistic Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu. Intitulat cu modestie „Imagini românești”, a fost de fapt un întreg univers, o con-sonanță de lumi felurite, paralele sau întretăiate, trecând prin toate vârstele (ale omului și ale Timpului), străbătute toate de acel filon pe care îl numim „românism”, un fel inconfundabil de a fi, de a simți, de a cânta, a râde sau a plânge, propriu doar poporului căruia îi aparținem. Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu au nu doar un nivel pianistic excepțional, nu doar o știință a dozajului dinamic și a culorii absolut uimitoare, ci și, mai ales, un grad de identificare cu ethos-ul muzicii interpretate care dă impresia că ei au compus acea muzică sau, cel puțin, că a fost compusă pentru ei. Fireshul, dezinvoltura, simțul formei, al întregului, favorizând în același timp fiecare detaliu, te cuceresc instantaneu; muzica izvorăște din ei și trece direct în mintea și sufletul auditoriului. Corina

Porumbescu” din Suceava, de la clasa prof. dr. Corina Răducanu, precum și a prof. Laura Pintileasa și Adriana Iftimiu. Vârsta lor diferită (de la 8 la 18 ani), programul care a cuprins muzică românească și universală la 2 și 4 mâini, precum și nivelul promițător al majorității lor, au constituit o discretă dar emoționantă ilustrare a ideii de pedagogie muzicală desfășurată cu pasiune, profesionalism și empatie. Excelent prilej pentru micii pianști de a cânta în public, într-un cadru atât de primitiv și sub o egidă atât de elevată. Ei sunt: Ana Maria Tanasă, Petru Capră, Evelyne Popovici, Alexie Tablan Popescu, Daniel Gontaru, Cristina Jitaru, Abigail Tanase, Ștefan Constandache, Emanuela Gărgan, Denisa Cristinaru, Riccardo Tanase și Maria Hrițcu.

Actul 3 al regalului pianistic de la Rădăuți a fost o „Invitație la vals” în care a evoluat Duo-ul pianistic Daria Tudor și Florian Mitrea. Pianști cu palmares internațional impresionant, Daria Tudor este absolventă a Universității de Arte din Berlin, în prezent pianist oficial la aceeași universitate, iar Florian Mitrea, absolvent și actualmente profesor la Academia Regală de Muzică din Londra. Interpreți de mare forță expresivă, cu temperamente

Ovidiu Foca, Loredana Baltazar, Eugen Dumitrescu, Corina Răducanu, Toma Popovici, Karina Șabac

Răducanu și Eugen Dumitrescu sunt niște căutători (și găsitori) de comori, ei descoperă continuu noi piese din literatura pentru 4 mâini. În programul de la Rădăuți au interpretat 2 prime audiții (M. Jora și S. Drăgoi) și o primă audiție absolută (*Scufița Roșie op. 7* de L. Comes). Au mai interpretat *Rapsodia română nr. 1* de G. Enescu în transcripția lui Marius Sireteanu, piese de L. Klepper, F. Donceanu, A. Pașcanu, încheind cu fascinantele *Oltenismede* M. Sireteanu. Ar fi meritat o sală arhiplină acest regal pianistic, scăldat în verdele de smarald al ținutei de scenă a Corinei Răducanu, armonizat cu verdele brazilor Bucovinei și, mai ales, cu multicolorele sunete revărsate din aurul mâinilor și sufletelor celor doi pianști.

A doua seară a Festivalului a fost ca un *Intermezzo*, ca un *Andante* de Simfonie, în care au evoluat pe scena Casei de Cultură elevi ai Colegiului de Artă „Ciprian

artistice remarcabile și perfect compatibile, ei au interpretat un program de sărbătoare, cuprinzând transcripții ale baletelor *Frumoasa din pădurea adormită* și *Spărgătorul de nuci* de Ceikovski, valsuri de Johann Strauss și parafraze de Zach Heyde precum și *Jocuri populare românești din Transilvania op. 4* de C. Silvestri. Publicul, fascinat, a solicitat și un bis celor 2 pianști!

Ultima seară, cea de a 4-a a Festivalului „Klavier Art Duo” i-a avut ca invitați pe Karina Șabac și Toma Popovici, de la Universitatea Națională de Muzică București, pianști de excepție, care îmbină activitatea con-

certistică internațională cu practica pedagogică în România și cu o permanentă implicare în proiecte culturale inedite.

Ei au oferit publicului un Caleidoscop muzical, cuprinzând o arie stilistică diversă, de la W. A. Mozart la Fr. Poulenc, S. Rachmaninov și A. Hacıaturian cu al său celebru Vals din Suita *Masquerade*.

Întregul program al celor 4 zile de Festival a fost prezentat într-o manieră originală (îmbinând referirile muzicologice cu o selecție de poezie românească în rostire proprie, versurile aparținând unor poeți născuți în interiorul sau la granița cu acest peisaj de poveste al Bucovinei: Mihai Eminescu, Anatol Baconski, Paul Celan și Matei Vișniec) de muzicologul Loredana Baltazar. Gândurile publicului meloman zboară deja către a VII-a ediție din anul viitor!

Elena ANDRIESCU

“Craiova Muzicală” (5 – 17 decembrie 2022)

De ani buni, de când a intrat pe radarul atenției mele, Festivalul Internațional “Craiova Muzicală” a celor de la Filarmonica “Oltenia” Craiova a adus câteva nume mari, nume care atrag atenția și fac sălile pline.

Și, printr-o combinație de acțiune voluntară și circumstanțe, nu la aceste spectacole am ajuns, ci la cât mai multe dintre celelalte, așa-zis mici.

Ediția 2022 a festivalului nu a făcut excepția în această privință.

Pentru mine, a debutat cu o reîntâlnire premeditată, aceea cu Emil Vișenescu. Eleganța, generozitatea și bonomia pe care afișează (iar momentul de acum al acordării florilor e încă o dovadă în acest sens) sunt tot atâtea motive să nu rateze nicio descindere a sa în Bănie, indiferent că mă poartă pe căi muzicale moderniste sau clasice.

De data acesta, pe lângă clarinetul pe care îl face să sune atât de bine, a avut alături pianul Manuelei Giosa și violoncelul lui Elvis Ciuculescu, într-o redare a unei triade echivalente cu o vârstă de aur a creației: Beethoven – Schumann – Brahms.

Tot acum mi s-a relevat o asemănare între o artă marțială și arta muzicii clasice. Și într-o disciplină marțială, tehnica se poate distila până la simplitatea absolută, fără a-și pierde din eficiență. Cu doar câteva corzi, clape și un

instrument de suflat, am simțit pe deplin efectul acestor trei compoziții.

De la un zâmbet cunoscut am trecut la altul, adică al lui Cătălin Oprîtoiu, care i-a avut alături pe cei de la Millenium Arts Quartet.

Cu flautul său aproape fermecat și ajutat de vibrația unor corzi bine strunite, am descoperit, printre multe altele, că Vivaldi e mai mult decât legendarele sale Anotimpuri.

Însă, momentul de vârf a venit chiar de la noi, mai precis de la Borșa lui Lucian Moraru, care ne-a făcut să pocnim din mâini și din picioare, iar pe mine și să rememorez unul dintre cele mai frumoase lăcașuri de cultură unde m-au purtat vreodată pașii – Musée des instruments de musique din Bruxelles.

Cu intuiția-mi de meloman diletant, bănuiam că Vadim Neselovskyi și recitalul său solo de pian *Odesa – a musical walk through a legendary city* trebuie să fie ceva special.

Dar, așa cum orice pregătire a unui discurs în fața oglinzii nu te scutește de nodul în gât când ești în fața publicului real, nu mă așteptam ca artistul de origine

ucraineană să se transforme din tipul jovial care ne-am ținut un discurs de prezentare în ipostaze atât de tulburătoare când s-a așezat la pian.

A fost artist de acuarele, pălărierul nebun din Alice în Țara Minunilor și îngerul morții, folosind pianul precum un laborator sonor, din care au ieșit bucăți de o duioșie pastelată, dar și unele în care simțit oroarea unui masacru.

Cel din urmă concert de la Craiova Muzicală la care am participat nu mai corespunde profilului de minimalism strălucit de până acum, pentru că a fost o aniversare: celebrarea a 118 ani (!) de la primul concert al Societății Filarmonice din Craiova, adică aproximativ când veacul (trecut) se năștea.

Programul serii a fost unul de comuniune.

Au fost *Triplul concert în do major pentru vioară, violoncel și pian, op. 56* de Ludwig van Beethoven și „*Gloria*” în re major pentru soliști, cor și orchestră, RV 589 de Antonio Vivaldi.

Puterea lui Beethoven și **Gloria** lui Vivaldi.

Ca un final de rugăciune.

Dar comuniunea nu s-a oprit aici. Pe scenă, alături de forțele reunite ale filarmonicii și coralei academice din Craiova, s-au găsit două generații diferite de muzicieni, uniți de pasiune și valoare.

La prima compoziție, tinerii Ioana-Cristina Goicea (vioară) și Ștefan Cazacu (violoncel), precum și veteranii Mihai Ungureanu (pian) și Nicolae Moldoveanu (dirijor). La

cea de-a doua, soprana Irina Lordăchescu și mezzosoprana Claudia Codreanu.

Iar dacă această comuniune nu era de-ajuns, dovadă că versurile “Oltean sunt, oltean îmi zice/ Oltean sunt oriund’ m-o ducе” nu sunt întâmplătoare, seara ce festivă a fost îmbogățită de prezența agreabilă și distinsă a lui Adrian Cioroianu, omul care a resuscitat plăcerea pentru istorie, cea mai frumoasă dintre povești.

La mulți ani, voi cei de la Filarmonica “Oltenia”!

Grație vouă, Craiova este, într-adevăr, Muzicală.

Julian FIRA

Adio, Carmen Dobrescu

Dintr-un comunicat transmis în social media de Opera Brașov, aflăm despre trecerea în neființă a doamnei Carmen Dobrescu – director și regizor al Operei Brașov în perioada 1979-1984, respectiv 1993-2000.

Născută în 10 iulie 1933, în Giurgiu, doamna Carmen Dobrescu a urmat cursurile de Regie Operă ale Conservatorului de Muzică „Ciprian Porumbescu” din București (1952-1957), sub îndrumarea lui Jean Rânzescu.

A realizat un număr impresionant de emisiuni și filme muzicale pentru Televiziunea Română, acoperind întreaga gamă de genuri: de la folclor și varietăți până la spectacole de

operă (montate special pentru televiziune), spectacole de teatru, filme-eseu, filme-portret ale unor personalități muzicale din țară sau străinătate (inclusiv un documentar despre Sergiu Celibidache și unul despre Festivalul Internațional „George Enescu”). În paralel cu activitatea din TVR, a semnat peste 50 de montări de operă și operetă, la toate Operele din România. Printre acestea se numără inclusiv premiere de creații românești, cum ar fi *Înger și Demon* de Tudor Jarda, *Alexandru Lăpușneanu* de Al. Zirra, *Până Lesnea Rusalim* de Paul Constantinescu, *Ecaterina Teodoroiu* de Emil Lerescu, *Meșterul Manole* de Gheorghe Dumitrescu, *La șezătoare* de Tiberiu Brediceanu, *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu, *Regele Istros* de Julius Szarvady, filmul de televiziune *Oedip* de George Enescu. A imaginat chiar și variante scenice pentru lucrări oratoriale cum ar fi *Nașterea Mântuitorului* de Paul Constantinescu sau *Mănăstirea Argeșului* de Iacob Mureșianu.

Unele dintre filmele realizate au obținut importante premii și distincții internaționale, cum ar fi: Premiul I „Harpa de Aur” (Dublin – Irlanda); Premiul I „Curcubeul de Aur” (Moscova); Premiul special al juriului (Praga – Cehoslovacia); mențiuni la Festivalul din Montreux – Elveția, Dublin – Irlanda, etc. A primit decorații ale statului român, înainte și după 1989. A fost de mai multe ori invitată în juriile internaționale ale unor Festivaluri de film și emisiuni TV.

O preocupare deosebită a doamnei Carmen Dobrescu a constituit-o promovarea tinerelor generații de soliști, instrumentiști, coriști, regizori, dirijori etc. Este suficient un singur exemplu: a regizat și difuzat recitalul TV al Angelei Gheorghiu, pe când aceasta era încă studentă și purta numele Angela Burlacu.

A desfășurat o bogată activitate didactică universitară, fiind lector universitar la Conservatorul de Muzică „Ciprian Porumbescu” din București și profesor universitar la Facultatea de Muzică a Universității „Transilvania” din Brașov.

Alături de colectivul Operei Brașov, doamna Carmen Dobrescu a participat la numeroase turnee internaționale -

Luxemburg, Germania, Olanda, Austria, Marea Britanie, Elveția și Italia (ca director și regizor).

În 1995 a realizat filmul de operă *La cenerentola* de G. Rossini, premiat ca fiind „cel mai bun spectacol de operă-film” de către revista noastră (1995), respectiv de către APTR, în 1996. O altă realizare deosebită este faptul că Opera Brașov și doamna Carmen Dobrescu au fost invitate la Festivalul „Mozart” din Salzburg (Austria), fiind singura instituție de profil din România care a prezentat un „spectacol Mozart” (regia Carmen Dobrescu, conducerea muzicală Ilarion Ionescu-Galați) în orașul natal al compozitorului.

Dumnezeu să o odihnească în pace! (M. C.)

Cristian Păunescu

Am fost coleg de birou, la TVR, cu realizatorul Cristian Păunescu (12 mai 1951 – 10 nov 2022) poate 15 ani... dar îl cunoșteam, parcă, de când lumea. Unul dintre vinurile mele rock preferate din adolescență îl avea ștanțat pe copertă ca redactor de disc. Și începusem să colaborez cu el de la jumătatea anilor 90, când îi furnizam casete demo cu noile trupe rock românești, pe care le invita în emisiunile sale. Țin minte că la fiecare avea ceva de obiectat, dar o lua în colimator și o filma. Așa am aflat că, de fapt, Cristi a absolvit liceul de muzică „George Enescu” și Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, colaborând încă din liceu cu formații pop-rock (Antheus, Olympic 64, Alpha)... Artist liber profesionist, în 1980 lucrează pentru Electrecord, în 1982 ajunge la ARIA – ocupându-se în special de impresărierea muzicienilor români peste hotare, dar și de concerte ale trupelor pop-rock străine în România. După 1985 a revenit la casa de discuri, iar prin 1988 a colaborat cu Valeriu Sterian, în Compania de Sunet!

Din 1975 la Radio, din 1980 la TVR, a realizat în nume propriu multe ediții ale programelor muzicale „Estrada duminicală”, „Muzicorama”, „Techno pop”, „Pop club”, „Noapte albastră”, „Pop rock show”, „Rock pop bazar”...

Acestea din urmă, cele mai multe, produse în Televiziunea Română, unde s-a angajat după Revoluție. A colaborat la coloana sonoră a filmului artistic „Vulpe vânător” (regia Stere Gulea), a făcut parte din juriile unor concursuri importante pop-rock din țară, multe filmate. Pe lângă emisiunile săptămânale proprii, pe care le-a inventat (ca format) și le-a susținut atâția ani de zile, a preluat pentru televiziune evenimente importante precum Festivalul de la Mamaia, Festivalul Medieval de la Sighișoara (recitalul Pasărea Colibri din 2000 i se datorează, câți colegi nu am folosit fragmente de acolo, până în prezent?), „Stufstock”; concerte deosebite precum Joan Baez, Timpuri Noi – unplugged, Direcția 5, o aniversare Iris pe aeroportul Băneasa, „50 de ani în 50 de

melodii"... Și din nou trebuie să mă raportează la o emisiune specială dedicată grupului Cargo, atunci când a înregistrat un disc deosebit, acela cu Corala Teofora din Timișoara (plus videoclipul regretatului fost claviaturist al lor, Dinel Tollea). Dar cea mai importantă acțiune a sa, prea puțin cunoscută (nu apărea decât pe genericele finale), o constituie sutele de emisiuni săptămânale, la care a școlit tinerii redactori și prezentatori TVR angajați după Revoluție: „Top TVR2”, „Pop Rock Club”, „Muzică și muzichie” ș.m.a., multe moderate de artiști rock precum Adrian Pleșca, Marian Ionescu ori Amedeo Bolohoi.

În urmă cu niște ani buni, iarna, a suferit un accident ciudat, în urma căruia a trebuit să reinvețe să vorbească – firește, primele cuvinte exersate cu logopedul au fost din jargonul muzical. Căsătorit de mulți ani cu Simona, colega noastră din TVR, care i-a fost alături, cu asupră de măsură, în atâtea momente dificile, nu a putut sta deoparte și a colaborat în continuare cu noi – ultima emisiune, în ceea ce mă privește, a fost o ediție specială „Mituri muzicale românești”, dedicată lui Sile Dinicu (2015). După un an sau doi, ne-am revăzut la festivalul concurs de la Sulina. Dacă fizic nu ne-am mai întâlnit de atunci, fiind pensionat, ne auzeam la câteva luni, pentru a comenta diverse emisiuni și artiști pe care îi urmărea îndeaproape, de departe. Până prin august, când starea sănătății sale s-a agravat ireversibil. Nu am mai avut când să îl consult pentru cartea Electrecordului (a colaborat acolo, într-un fel sau altul, până în urmă cu vreun deceniu, cu Cornelia Andreescu și Mioara Panaite – profesionistă din umbră, ca și Cristi), unde de altfel este pomenit de Octavian Ursulescu. La înmormântare, m-am bucurat să văd numeroși colegi de breaslă, de unii colaboratori ai săi aflând abia atunci. Dumnezeu să te odihnească în pace, Cristian Păunescu! (Doru Ionescu)

Franco Gatti

Franco Gatti, membru fondator al celebrei formații italiene Ricchi e Poveri, s-a stins din viață la 80 de ani la Genova, orașul unde s-au pus bazele trupei în anul 1968. Inițial au fost patru: Franco, Marina Occhiena (aceasta s-a retras prima), Angela Brambati și Angelo Sotgiu. În formula de trio i-am prezentat în Piața Unirii din Focșani, ocazie cu care au

electrizat publicul cu marile lor succese: „Sarà perche ti amo” (șlagăr ce a fost folosit în banda sonoră a 4 filme și a cunoscut versiuri în limbile spaniolă, germană, olandeză și germană), „Che sarà” (compoziția lui Jimmy Fontana ce a cunoscut o recunoaștere mondială și prin versiunea lui José Feliciano), „La prima cosa bella”, „Mamma Maria”, „Mi innamorò di te”, „Canzone d’amore” (compusă de Toto Cutugno), „Acapulco”, „Ciao, Italy”, „Cosa sei”. Franco Gatti s-a retras în 2013, după moartea fiului său Alessio, așa încât la marele festival retro de

pe stadionul din Timișoara organizat în urmă cu câțiva ani de Marius Gavrilă am prezentat Ricchi e Poveri în formula în care activează în prezent, de duet, Angela și Angelo, pe care i-am botezat, spre amuzamentul lor, „Angeli”! În 2020, la festivalul de

la Sanremo (unde au triumfat în 1985 cu piesa „Se m’innamoro”) cvartetul s-a reunit pentru un mic recital, spre deliciul publicului. Ricchi e Poveri a vândut peste 35 de milioane de discuri în întreaga lume și a reprezentat Italia la concursul Eurovision în 1978 cu melodia „Questo amore”. (U. Octavian)

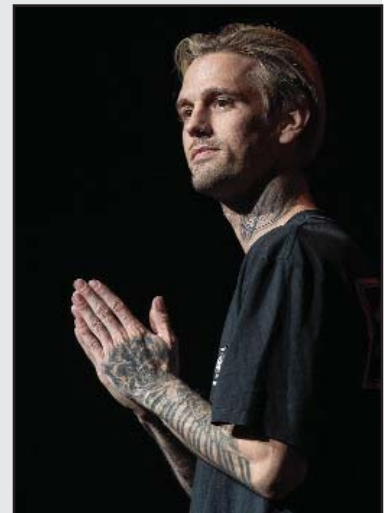
Aaron Carter

Aaron Carter, cântăreț și compozitor american, fratele lui Nick Carter de la Backstreet Boys, a murit la vârsta de 34 de ani, în data de 5 noiembrie, 2022.

Aaron Carter s-a născut în Tampa, Florida, în Statele Unite ale Americii și a început să cânte în recitaluri live de la vârsta de 7 ani, în perioada în care se lansa și trupa fratelui său Backstreet Boys, formație care, în scurtă vreme, avea să devină un fenomen internațional. La vârsta de 9 ani, Carter lansează primul album. Intitulat chiar „Aaron Carter” (1997), acest disc de debut al artistului american a fost vândut în peste un milion de exemplare în întreaga lume, fiind certificat cu discul de aur în mai multe țări, printre care se numără Germania, Spania, Suedia sau Canada. Următoarele două albume „Aaron's Party (Come Get It)” (2000) și „Oh Aaron” (2001) s-au bucurat de un imens succes în Statele Unite ale Americii, ambele fiind certificate cu discul de platină. Aaron Carter a lansat în total șase albume de studio, însă ultimele trei discuri „Another Earthquake!” (2002), „Love” (2018) și „Blacklisted” (lansat în 2022, la două zile după moartea cântărețului) nu s-au ridicat la nivelul aparițiilor discografice timpurii.

De-a lungul carierei, Aaron Carter a colaborat cu nume mari ale muzicii pop, precum Backstreet Boys sau Britney Spears și a jucat în numeroase filme și seriale.

Moartea lui Aaron Carter a survenit la o distanță de 10 ani de o altă tragedie suferită de familia Carter, atunci când, în 2012, cântăreața Leslie Carter, sora lui Aaron și a lui Nick, a murit la vârsta de 25 de ani. (David Lapadat)

Manelizare și globalizare

Am fi putut intitula acest articol "Tristeți TV de Revelion", într-atât de dezamăgitoare au fost programele speciale pe care posturile de televiziune le-au oferit telespectatorilor în lunga noapte dintre ani. Ni s-ar putea reproșa că generalizăm, dar precizăm că am avut posibilitatea să urmărim în direct, pe două ecrane, cam tot ce s-a difuzat, iar în zilele următoare ne-am completat impresiile cu cele câteva reluări ale programelor TV de Revelion. Ei bine, nota generală a fost una absolut

Feli

îngrijorătoare, reliefând o prăbușire a preocupărilor producătorilor, în ton cu cea a gustului public, prezentat de fiecare dată ca o scuză: "Asta se cere, asta oferim!". Dar realizatorii uită că rolul lor este tocmai acela de a modela acest gust, de a face și educație prin programele lor. Iar aproape toate programele la care ne referim ne-au oferit imaginea tristă, dureroasă a unei manelizări generalizate, semn că nu întâmplător Vali Vijelie a fost invitat cvasi-permanent pe la toate posturile... Au fost din fericire și unele excepții, dar din păcate nu acestea au înregistrat audiențele cele mai mari. Postul public, care și-a respectat rangul și menirea, ne-a amintit pe alocuri, la TVR1 și TVR Internațional, de celebrele programe de altădată, bucurându-ne și cu câteva reluări ale unor secvențe cu artiști celebri (dacă s-ar rezuma doar la asta, ce bine ar fi...). Iar la TVR2 inspirația a fost una de zile mari, prin retransmiterea integrală a concertului "Drag de România noastră" al lui Paul Surugiu Fuego. Desfășurat la Sala Palatului pe 2 decembrie, în acompaniamentul excelentei

ochestre basarabene a fraților Advahov, spectacolul a avut un specific folcloric și a fost conceput din start pentru a fi retransmis de Revelion, ca și cum ar fi fost în direct. Publicul a primit la intrare tot felul de accesorii specifice serbării din noaptea cea mai lungă, iar la un moment dat în desfășurător a fost prevăzută tradiționala numărătoare inversă de la, chipurile, ora 24. Paul Surugiu Fuego a fost ca de obicei la înălțime, oferind duete de senzație cu toți invitații. Un alt post care n-a decepționat a fost Realitatea Plus, deși acesta este de fapt unul de știri. Programul nopții a inclus o întregă paradă a secularelor tradiții de iarnă din Bucovina, cu un respect profund față de identitatea românească. Cu doar câteva nedorite ratări, n-au dat prea multe rateuri nici programele de la Antena1/3 sau ProTV, dar pe ansamblul nopții am asistat la o "lălăială" jenantă, de parcă ne aflam la o nuntă rurală: același ritm monoton, cu o legănare obositoare de pe un picior pe altul, "versuri" infantile, nu o dată cu o vulgaritate dezarmantă. Deloc întâmplător puțini au fost artiștii respectați (trist însă că și dintre aceștia câțiva au făcut concesii nedorite...) care au

Paul Surugiu-Fuego, frații Advahov

acceptat să se amestece în acest creuzet de prost-gust. În afara acestei manelizări scandaloase, am mai constatat un fenomen pe care l-am mai semnalat și care din păcate face prozeleți, în condițiile în care unii dintre interpreții noștri sunt preocupați doar să copieze cât mai fidel ceea ce văd și aud peste hotare. De această dată am urmărit-o la ProTV pe o fată frumoasă, talentată, cu o voce bună (am vedea-o cântând și jazz), Feli. Ei bine, abia după câteva bune momente ne-am dat seama că ea cânta în limba... română, într-atât reproducea topica, inflexiunile, acceptul, intonația și pronunția specifice limbii engleze! Dacă fac asta soliști cu un anume statut profesional, la ce să ne așteptăm de la ceilalți? Deh, globalizare, nu-i așa?

Marius GHERMAN

Mircea Drăgan: „Pianotronic”

Așa cum remarcă George Natsis în recomandarea din booklet, albumul ne propune o călătorie de 45 de ani în timp, cele 22 de piese fiind elaborate între 1975-2020, reprezentând în egală măsură abordarea unor stiluri muzicale extrem de diverse, de la rock progresiv, hip-hop (piesa "Hip-hop nation" este scrisă în colaborare cu un reprezentant al tinerei generații, fiul său Alexandru!), dance, baladă, funk, blues sau rock and roll. În booklet, protagonistul inserează un grăitor "Autoportret în doar câteva cuvinte...", din care ascultătorul poate afla totul (sau aproape) despre acest muzician pasionat și prolific. Este al 4-lea album din seria "Best of" consacrată de casa de discuri Eurostar lui Mircea Drăgan, care este compozitor, aranjor, regizor muzical și instrumentist (synthesizer), piesa "Noapte și zi" incluzând un citat din *Simfonia a V-a* de Beethoven. 80 de minute de muzică de cea mai bună calitate, un CD pe care vi-l recomandăm cu căldură... (D.M.)

Vocea de aur de peste Prut

Probabil mulți au fost sceptici, îndoiindu-se că Sala Palatului va fi arhiplină la acest concert, bucureștenii fiind obișnuți cu afișe pline de numele a numeroase vedete – mai ales că show-ul de față fusese amânat din cauza

pandemiei. Iată însă că frumoasa Iana Novac a demonstrat nu numai că are într-adevăr o voce de aur, dar și că se bucură de o mare popularitate, aniversându-și 20 de ani de carieră în fața unui public entuziast și cunoscător, care a apreciat partiturile de mare rafinament și dificultate, cu atât mai mult cu cât acompaniamentul a fost unul de înaltă clasă, Orchestra Metropolitană și Corul "Acoustic" evoluând sub bagheta maestrului Daniel Jinga. Acesta din urmă, manager general al Operei Naționale din București, a primit încântat chiar pe scenă revista "Actualitatea Muzicală" cu el pe copertă!

Traseul artistic al solistei originare din Basarabia este unul cu totul special. A studiat pianul încă de la vârsta de 5 ani la un liceu de muzică din Chișinău, pentru ca în anul 1999 să intervină evenimentul ce avea să-i schimbe cursul vieții, primind o "Bursă prezidențială de studii" din partea președintelui Emil Constantinescu, prezent în sală la concertul de față. Ajunge astfel în clasa a XI-a la Liceul "Dinu Lipatti" din Capitală, unde a studiat

canto clasic, după care a urmat pasul absolut firesc, absolvind în 2005 Universitatea Națională de Muzică din București. A fost primul artist din țara noastră care s-a dedicat cu consecvență unui proiect pop-opera. Primul său album discografic, "Open Your Eyes", a fost compus în întregime de Cristian Faur. A colaborat, inclusiv în spectacole peste hotare, cu Alessandro Safina sau Francesco Napoli, a cucerit zeci de premii muzicale, dar și de frumusețe.

Extrem de inspirat, programul a fost deschis de "O, Fortuna" din cantata *Carmina Burana* de Carl Orff, care i-a dat ocazia lui Daniel Jinga, care a dirijat impecabil Orchestra Metropolitană și Corul "Acoustic", să reamintească amuzat gafa unei prezentatoare TV, care a anunțat la un moment dat recitalul la București al... celebrei soprane Carmina Burana! Iana Novac și-a demonstrat înzestrările vocale excepționale abordând un repertoriu de mare diversitate și dificultate alături de orchestră: "Harem", "Canto della terra", "Gira con me", "Hijo de la luna", "Je suis malade". De asemenea s-a auto-acompaniat la pian în piesele "Mi-e dor" și în superba compoziție proprie "Sfânta", pe versurile poetului basarabean Dumitru Matcovschi. O secvență aparte, foarte aplaudată, a constat în apariția pe scenă a reductabililor tenori din trupa Distinto, dintre care Octavian Dobrotă îi este de 18 ani soț Ianei

Alături de Distinto

Novac, cei doi fiind părinții minunaților copii Erika (aplaudată, în postură de solistă, în finalul concertului) și Alexandru. Ceilalți doi membri ai trio-ului Distinto sunt Marius Olteanu și Mihăiță Radu, Iana Novac reamintindu-ne alături de cei trei piesa lui Cristian Faur "Open Your Eyes", care a fost la un pas să ne reprezinte în urmă cu câțiva ani în finala Eurovision. Distinto a oferit și un microrecital propriu cu marele șlagar al lui Jolt Kerestely, "Copacul", alături de un altul, mondial de această dată, "My Way".

Anunțat cu litere de-o șchioapă, pe drept cuvânt, pe afiș, reputatul muzician Eugen Doga a avut nu mai puțin de patru secvențe în concertul de față. Se înțelege, la loc de cinste au figurat cele două faimoase valsuri, "Dulcea și tandra mea fiară" (din filmul omonim, inspirat de nuvela "O dramă la vânătoare" de Cehov) – oferit de Iana Novac în versiune vocală – și "Gramofon", în interpretarea orchestrei și a baletului "Iuno Dance", coordonat de Silviu Popa, cu

Alături de Eugen Doga

compozitorul la pian. Iana Novac nu putea ocoli binecunoscuta piesă de muzică ușoară compusă parcă pentru ea, "Orice femeie e frumoasă". Cele două valsuri de care am amintit au fost preferatele președintelui american Ronald Reagan, recunoscut meloman, și sunt situate de cunoscutul portal "History Runtown" între primele 60 de

Alături de Daniel Jinga

noastră!), "Șatra", "Lăutarii", "Anna Pavlova", ultimele în regia lui Emil Loteanu. Practic, abia în anii din urmă lui Eugen Doga i s-a acordat considerația meritată și dincoace de Prut: Casa de discuri Eurostar i-a editat 3 CD-uri, "Actualitatea Muzicală" i-a decernat premiul său în iulie 2022 (s-a aflat între laureați alături de Daniel Jinga), dar mai ales a fost nelipsit de la Festivalul național al romanței "Crizantema de aur" de la Târgoviște, atât în juriu, cât și în recitaluri (la ediția a 55-a a fost aniversat la împlinirea a 85 de ani).

Iana Novac a oferit și două melodii de intensă simțire și vibrație patriotică, "Maluri de Prut" de Ion Aldea Teodorovici și "România" de Adrian Daminescu, aceasta din urmă cu Florin Ionescu la baterie. În 2002 interpreta a luat parte la Festivalul de muzică ușoară de la Amara, unde a cucerit un premiu. Acolo a fost remarcată de Adrian Ordean, membru în juriu, care a invitat-o să devină membră a trupei ASIA, pe care o înființase, în care Iana a activat timp de 3 ani. Un al doilea eveniment foarte așteptat în acest concert a constat tocmai în reunirea formației ASIA, celelate trei colege venind extrem de elegante alături de Iana Novac atât în piesa "Măine în zori", precum și într-un colaj incluzând 9 teme din cele mai cunoscute hit-uri ale cvartetului vocal, alături de orchestră, cor și de bateristul

lucrări muzicale din toate timpurile! A patra compoziție a lui Eugen Doga de care aminteam a fost tulburătorul "Lamento", scris la moartea bunului său prieten, regizorul și poetul Emil Loteanu. De altfel, în creația lui Eugen Doga figurează la loc de cinste baletul "Luceafărul", cu un libret de Emil Loteanu după Mihai Eminescu (în cazul căruia Daniel Jinga a anunțat montarea pe scena Operei Naționale din București), cantatele "Ștefan cel Mare" și "Curcubeul alb", baletul "Venancia", poemul muzical "Pescărușul speranței", suita vocal-simfonică "Lie, lie ciocârlie", nemaivorbind de opera "Dialogurile dragostei", de fapt o

Reunirea trupei ASIA

minunată suită de cântece de tip lied pe versuri de Mihai Eminescu și Veronica Micle. Între realizările profesionale de excepție ale compozitorului ajuns la vârsta de 85 de ani se numără coloanele sonore ale festivităților de la Jocurile Olimpice de la Moscova și Soci, precum și muzica la peste o sută de filme, între care "Maria-Mirabela", în regia lui Ion Popescu-Gopo (singurul pentru care a fost solicitat în țara

Florin Ionescu, bun cunosător al repertoriului formației. La ultima piesă, "Ia cu tine și inima mea", au participat și patru fete de la Academia de canto (unde predă chiar Iana Novac), mari admiratoare ASIA, între care și Erika, fetița sopranei. Împreună, mama și fiica, corul de copii "Sound of Crowd" (copii de la Școala de muzică nr. 5, îndrumați de prof. Mircea Ionescu) și orchestra ne-au amintit că "Viața e frumoasă", pentru ca finalul să ridice spectatorii în picioare, cu antrenantele cântece siciliene "Ciuri" și "Abbalatti", într-o veselie generală. După Diploma de onoare și tortul aniversar, publicul a solicitat insistent un bis, fiind aleasă cât se poate de inspirat celebra "Con te partiro" - un final apoteotic cu Iana Novac,

Distinto, baletul "Iuno Dance", orchestra Metropolitană dirijată de Daniel Jinga. A fost indiscutabil un concert memorabil, de care regizorul Mircea Burada (scenarist la câteva din filmele de mare succes ale lui Sergiu Nicolaescu), producătorul Octavian Dobrotă (Tao Corporation) și mai ales protagonista Iana Novac pot fi absolut mândri!

Octavian URSULESCU

Lipit de jazz ca marca de scrisoare

Legendarul navetist național în perpetuum mobile

FLORIAN „MOȘU” LUNGU!

**Acum și octogenarul Domn - istorie. Cu opt
meserii într-una singură.**

**Și-o jumătate de secol de carieră la activ...
fără nici un concediu!**

...Hollywoodian descins în nocturna de lamé a metropolei dintr-o ditamai limuzina neagră de epocă model Ford Mercury Comet 404, spre delirul curioșilor, parcată chiar la intrarea în club... Instalată, apoi, cum mai americaneste cool nici că se putea, pe scaunul din mijlul scenei, picior peste picior, cu vedere la faimoșii pantofi de lac ai lui Moșu... Bestial de carismatic!

Ca de obicei, spilkuit: costum, papillon. Și cu o ținută în mână, creând acel suprealist halo de mister și fum în jurul însăși beatitudinii, desenate pe chipul protagonistului nopții, **distribuit de însuși Dumnezeu să joace în filmul propriei vieți, rolul Prezantatorului-Jazz Promotorului Florian „Moșu” Lungu.**

Primplanat acum în extaz la microfonul deasupra căruia - efectul vocii lui asupra spectatorilor! - plafonul sălii parcă, brusc, rabatându-se, nu mai existau decât mirajul muzicii, luna și stelele.

Iată, fie și ușor fotoshopată de editorul imaginației mele, fotografia care îmi obsedează amintirile cu și despre „Moșu”!

Paradoxalul nostru Willis Conover, care fără să fi pășit vreodată pe meleagurile Lumii Noi, ne-a readus în radiotranziștoare (și nu numai!), America Jazzurilor fatalmente proscrișe după episodul de blackstar, gaura radiofonică neagră 1969, când cu plecarea lui Cornel Chiriac și strămutarea „Metronom”-ului în auto-exil, pe frecvențele Europei Libere!

Să devii peste noapte urmașul idolului Chiriac în materie de jazz la Radio România!? Nu cunosc provocare mai mare! Îl știu bine, în schimb, pe alesul să poarte, și încă ce triumfal! povara teribilei moșteniri. **Florian „Moșu” Lungu**, care și-a închinat întreaga-i existență slujirii jazzului acestei țări. Cu uneltele lui, condeiul și microfonul. Câte benzi de kardex stivuite pe tiparul Turnului din Pisa doar în minusculul habitat al Moșului de la etajul 4 Radio, atâtea și poveștile pigmentate cu proverbialu-i simț al umorului! Cum să nu-l adori iremediabil pe acest... cel mai iubibil dintre nemuritori!?

Născut de ajunul gerului Bobotezei, 5 ianuarie 1943, în colțisorul bucureștean sinonim cu raiul copilăriei și adolescenței lui. A se vizualiza aici pe harta cartierului Dorobanți, colț cu Ștefan cel Mare, fix la capătul primei alei, o casă patriarhală cu etaj și mansardă, ceva curtică și pian. Neapărat, pianul pe care, gâgâlicea de copil pe-atunci, Florinel, exersa... arta șoferiei! Cum ar fi să te afli la volan. Visul lui! Și dă-i și-apasă de zor pedalele instrumentului. Stânga, cică ambreiajul. Dreapta, accelerația.

De unde, peste timp, expertiza **Moșului** în tot censeamnă mecanică, mașini. Dar și odiseea de as al locomoției non-pedestre. Regele întârzițiilor! Mereu în

goană între două taxiuri (oricum de cronică dependență, fie și de nu s-ar grăbi!) și o cușetă de tren de noapte făcând ocolul României pe ruta... intereselor de serviciu ale Moșului (festivaluri, cursuri universitare, conferințe).

Ah, și „trăiască curentul rezidual de colector & factorul de histerezis!” - tot din tinereți data și cealaltă troază, de-a se face... inginer electronist. Har cerului, just in time, stopată de tatăl lui, **Maestrul Nicolae Lungu**. Unul și același cu somitatea sa, compozitorul, profesorul universitar și dirijorul coralei **Patriarhiei Române**, ansamblu care îi și poartă azi numele.

Astfel, repus pe șinele bunei tradiții muzicale de familie, ca absolvent 1966 al celui mai elitist compartiment universitar, **Secția Compoziție a Conservatorului bucureștean, Florian Moșu Lungu** se apropia precum vântul și gândul de **ora astrală** a întâlnirii cu dragostea vieții lui: **Societatea Română de Radiodifuziune!** Singurul loc din

univers de unde, așa și-ar fi dorit Moșu, să iasă la pensie? Întocmai așa, înnoțit cu **Meritul Cultural în grad de Cavalier**, s-a și pensionat prin 2008!

Mă rog, vorba vine! Căci cum lesne v-ați prins că **porecla „Moșu”** prea-l urmărise de licean pentru a nu fi limpede că tinerețea rămâne veșnica lui stare de spirit, la fel de neoprit e și energia inepuizabilului nostru **Domn-istorie. Depozitarul de drept al memoriei. Avocatul jazzului**. Cu pledoarii în 4000 de articole, 9.000 de emisiuni radio și vreo 1.000 TV, majoritatea în tandem cu alter ego-ul lui co-zodiacal **Mike Godoroja**.

Bașca, aidoma contabilizabile în cifre de Cartea Recordurilor, festivalurile cărora, răsfățul vocii lui Florian Lungu, mai ceva ca torsul unei pisici fericite le-a conferit ștaif și pedigree.

Să ne trăiești dară, Moșule, 1001 de ani!

Cât despre ailaltă poreclă a ta... iepurească, consacrată componistic cu dedicațiune către tine în **Epu blues-ul prietenului Johnny Răducanu!**? Rămâne exact cum meșterul **Johnnică** și cântăreața poetă **Teodora Enache** au stabilit: **Mr. Epu is the best! Mr. Epu is the only one!**

Anca ROMECI

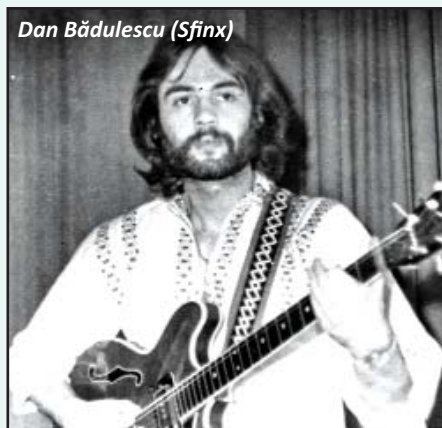
Lipsa concurenței

Rândurile de față au fost prilejuate de lectura cărții „ELECTRECORD 90 de ani. Cordul muzicii românești” (coord. Doru Ionescu, 2022). Acolo, printre altele, se spune că: „Practic, începând cu 1971, nu a mai existat concurență străină directă. Fără segmentul muzical de divertisment străin, nici produs, nici importat, discurile artiștilor români erau la mare căutare pe piață... După 1971, practic nu a mai existat concurență străină pe piața discurilor, mai ales că cererea pentru muzică de dans continua să crească. Chiar și înainte de 1971.”

Aceste rânduri mi-au atras atenția și, în calitate atât de „consumator” (spectator, meloman, fan), dar și ca participant activ ca instrumentist (și mai puțin compozitor, solist vocal, textier, aranjour) am constatat acestea:

Extinzând cele spuse despre discuri și la: concerte (turnee), emisiuni radio/tv, se poate spune că

perioada „de aur” a pop rockului nostru (1968-1982) a fost așa ȘI datorită absenței concurenței străine din magazine, media și concerte. Existau desigur discuri, Europa liberă, etc. dar nu se comparau ca prezență. Am acum

în vedere o perspectivă lărgită, națională, a marilor orașe cel puțin, unde ar fi fost publicul nostru. Concertele formațiilor străine se numărau pe degete, iar cele cu adevărat de top, ca Blood Sweat and Tears, Procol Harum - la care i-am putea eventual adăuga pe Demis

Roussos, Omega, Illés, Locomotiv GT, Piramis, I Pooh, M. Efekt erau ceva cu totul rar, care nu contau în economia *live*. Iarși, aparițiile acestor formații de top la radio/tv fiind destul de rare.

Singura concurență reală era între noi. Am spus ȘI, pentru că evident nu a fost asta singura cauză.

După 90 a fost libertate, au apărut scule bune și accesibile, informații, circulații, cursuri etc., dar și o concurență care ne-ar fi strivit.

Nu au beneficiat de absența concurenței muzica populară și folkul - nu existau printre străini așa ceva, era specific - chiar și folkștii!

Și, într-o oarecare măsură, muzica ușoară - ai noștri aveau un specific local ce nu putea fi înlocuit de Tom Jones și Dalida.

Pentru noi, pop-rock, tezele din 71 au fost... benefice: s-au diminuat cover-urile și s-a stimulat creația originală, muzicală (cu puternice influențe anglo-americane, n-aveai cum altfel!) și poetică.

Paradoxuri...

Dan BĂDULESCU

Alina alină sufletele

Cred că nimic nu este întâmplător în viață, iar prenumele acestei artiste excepționale a fost și el un dar divin, așa cum îi sunt vocea, talentul, generozitatea, extraordinara putere de muncă pusă în slujba artei și îndeosebi a romanței românești. Am prezentat-o acum 35 de ani la primul succes major al carierei sale exemplare, când a câștigat Trofeul festivalului de la Mamaia la ediția 1987, devansând concurenți reductibili, și încă de atunci mi-am dat seama că fata aceasta inteligentă și cultă va însemna ALTCEVA în muzica noastră ușoară. Și iată că nu m-am înșelat, înlănțuind apoi noi succese pe coordonate diverse - musical, teatru, televiziune, discuri, îndrumător pentru copiii înzestrați, dar mai ales romanță, fiind din 2016 directoare artistică a Festivalului național „Crizantema de aur” de la Târgoviște. Alina Mavrodin Vasiliu ne alină sufletele cu vocea sa mângâietoare, ca un balsam binefăcător, făcându-ne să prețuim iubirea, viața, muzica și mai ales îndemnându-ne să fim umili în fața Domnului. Profund credincioasă, era aproape firesc ca într-o bună zi din prea-plinul inimii sale să izvorască talentul de compozitoare și poetă, pe tărâmul unui gen atât de drag ei, colindul. Ascultați aceste cântece minunate la ceas de seară, bucurați-vă de mesajul lor creștin. Alina Mavrodin Vasiliu le dă viață dumnezeiește, se simte că sunt ALE EI, adevărată „marcă înregistrată”, născute dintr-o sensibilitate și o fervoare rare. Mie mi-au adus Crăciunul mai devreme și ce poate fi mai magic decât un Crăciun în tot anul?

Apărut în excelente condiții grafice la casa de discuri Eurostar, albumul conține în booklet recomandări calde din partea Arhiepiscopului și Mitropolitului Târgoviștei, Nifon, prof. univ. dr. Sabin Păutza și muzicianului Marius

Hristescu, semnatar al unor minunate orchestrații. Negative, înregistrări, mixaj și masterizare: Cătălin Tuță Popescu. Produs de Asociația culturală „Cetatea Romanței” din Târgoviște, discul ne oferă bucuria audierii unor creații de mare sensibilitate și profunzime a sentimentelor, dovedindu-ne din plin înzestrările rare de compozitoare și poetă, nu numai de interpretă cu har, ale Alinei Mavrodin Vasiliu. Chiar când scriem aceste rânduri o vrajă a bucuriei ne învăluie ascultând „Regina lumii”, „Steaua iubirii”, „Lumină în peștera sufletului”, „Pe altarul cerului”, „Sărbători de vis”, „Ninge peste amintiri”, „Lăsați copiii să binevestească!”, „Ne colindă îngerii”. Și chiar că ne colindă...

U. OCTAVIAN

CORINA CHIRIAC - dramaturg

Unul dintre evenimentele așteptate al sfârșitului de an a fost lansarea la Teatrul Odeon a volumului „Două piese de teatru” semnat de Corina Chiriac, celebra artistă aflându-se de data aceasta în postura inedită de dramaturg.

Volumul „Două piese de teatru” cuprinde piesele „Amant de profesie” și „Serenadă pentru Carul Mare” scrise,

prima, la începutul anilor '70 și cea de-a doua la mijlocul anilor '80. Textele spumoase, savuroase, „jucabile” și astăzi, redau situații diferite de viață care și-au păstrat trista sau suava actualitate. Această carte ne dezvăluie încă o latură artistică a celei care ne încântă de mai bine de cinci decenii și cu vocea, și cu prezența scenică, dar și cu proiectele sale literare.

Cu siguranță că, din dor de artele spectacolului vedeta a scos la iveală cele două piese de teatru scrise, prima, acum exact 50 de ani – Doamne, cât de actuală este! – și cea de-a doua treisprezece ani mai târziu. Practic le-a scris în două mari și probabil singulare „pauze” de turnee, spectacole, concursuri, festivaluri, filmări la televiziune sau înregistrări la radio: prima a fost scrisă într-o vacanță de vară, imediat după ce absolvise Facultatea de Teatru, „parcă înțelegând și intuind că s-ar putea să nu mai joace teatru”, iar cea de-a doua în iarna lui '85, una dintre cele mai grele și geroase care se abătuseră asupra Bucureștilor, când nu se țineau nici concerte și nici nu se făceau turnee. Corina Chiriac a scris atunci „Serenadă pentru Carul Mare” nu din plictiseală, ci pentru că, pur și simplu, i se făcuse dor de teatru. Și iată-o acum pe interpreta de muzică ușoară și actrița care revine la teatru, în calitate de dramaturg, în stilu-i caracteristic, spectaculos și strălucitor. Absolventă a UNATC „I.L.Caragiale” București, promoția 1972, la clasa

de Actorie a profesorilor Constantin Moruzan și Mihai Mereuță, a debutat ca actriță, studentă fiind, pe scena Teatrului de Comedie.

La evenimentul de lansare au luat cuvântul Vasile George Dâncu, Directorul Editurii „Școala Ardeleană”, unde a fost tipărită cartea (să nu uităm și de succesul unui alt proiect editorial comun - volumul „Minuni trăite”!), actorul Florin Zamfirescu, fost coleg de generație, alături de care a jucat roluri frumoase în studenție, dr. Stephan Poen, reputat scriitor, muzicolog, medic foniater și bariton (din 1987 și până acum câțiva ani, când a revenit în țară, acesta a trăit și a activat în Italia), regizorul Șerban Puiu (Teatrul Elisabeta), Cristina Popescu, Director General Romfilatelia și dr. Cristina Păiușan-Nuică (Muzeul Național de Istorie a României). Fiecare a avut și are rolul său în proiectele de succes ale vedetei. De exemplu, cu doar câteva zile înainte, la Muzeul Național al Literaturii Române cu ocazia celei de-a XXIV-a ediții a Galei Premiilor Asociației Publicațiilor Literare și Editurilor din România, Editura „Școala Ardeleană” de la Cluj a fost distinsă cu Premiul Editura Anului 2021, succes la care a contribuit și Corina Chiriac prin cartea sa, „Minuni Trăite”. La Muzeul de Istorie din Târgoviște tocmai ce avusese loc vernisajul expoziției „Corina Chiriac, istoriile unei mari artiste”, alături de prezentarea celor două volume scrise de ea. Dr. Cristina Păiușan-Nuică de la Muzeul Național de Istorie a României este organizator și curator al expoziției itinerante care pune în valoare donația impresionantă a mării artiste, care cuprinde piese de patrimoniu de o valoare inestimabilă, despre care am relatat pe larg. Romfilatelia a prezentat ediția specială filatelică „Corina Chiriac, Stele ale scenei muzicale românești - Întreguri poștale cu timbru imprimat”, lansată la Târgul de Carte Gaudeamus, sub genericul „Timbrul călătorește pretutindeni și odată cu el și tezaurul țării noastre”.

I-au fost alături la lansare Corinei Chiriac numeroase personalități din lumea muzicii, a teatrului și a show-biz-ului: Octavian Ursulescu, interpreții Ovidiu Komornyik, Raoul (Rareș Borlea), Radu Palaniță (câștigător „Românii

au talent”), actorii Valentina Fătu, Alexandra Velniciuc și Nae Alexandru, vedeta TVR Marina Almășan, regizoarele Luminița Dumitrescu (TVR) și Alice Barb, violoniștii Petrică

Împreună cu Oana Georgescu

Pană și Valentin Albeșteanu. Intermezzo-ul muzical și fundalul sonor au fost asigurate de Sorin Gabriel Dragoș, pianistul Orchestrei Teatrului de Revistă “Constantin Tănase”.

Autoarea a dedicat aceste “Două piese de teatru” tuturor marilor personalități ale divertismentului românesc care au inspirat-o și care, prin sfaturile lor, au ajutat-o să își modeleze pasiunea pentru Arta Spectacolului, dar și artiștilor din lumea întreagă, actori, interpreți, balerini, comedieni, regizori pe care i-a admirat de-a lungul vieții și care i-au fost inspirație pentru cariera sa artistică fabuloasă.

Ce făcea sau mai bine zis cine era Corina Chiriac atunci când a scris prima sa piesă de teatru? În martie 1971 cucerea Cerbul de Bronz la Festivalul Internațional “Cerbul de Aur” de la Brașov cu melodiile “Inimă nu fii de piatră” (Edmond Deda) și “Va veni o clipă” (Paul Urmuzescu), apoi a filmat în luna mai un show la Televiziunea Română, iar în iunie începea filmările pentru “Aventuri la Marea Neagră”, în regia lui Savel Stiopul. Toamna a plecat în turneu în RDG, iar în decembrie la studioul “Cassandra” al UNATC își susținea examenul de licență cu rolul Baba Rada, Zâna Lacului din piesa lui Vasile Alecsandri “Sânziana și Pepelea”, în regia lui Alexandru Tocilescu.

În anul următor lansă nemuritoarele șlagăre “Opriți timpul” și “Banii n-aduc fericirea”, a făcut lungi

turnee cu formația “Roșu și Negru” și a lansat primul disc la Electrecord; tot atunci a debutat în primul serial TV românesc - “Mușatinii” realizat de Sorana Coroamă-Stanca, după trilogia lui Barbu Ștefănescu-Delavrancea. S-a... oprit pentru o vreme la Teatrul de Stat din Oradea unde a fost repartizată după absolvire, iar în vară a participat pentru prima dată la Festivalul “Mamaia ‘72” și cucerea Premiul pentru interpretare. Finalul de an a prins-o în turneele din RDG și URSS, unde la Moscova, a susținut concerte alături de Mihai Constantinescu, Olimpia Panciu și formația Savoy; în același timp în țară se lansau filmul “Cu mâinile curate”, regizat de Sergiu Nicolaescu, unde vedeta cânta piesa lui Temistocle Popa “Nu mai sunt cum am fost”, și emisiunea de divertisment “Bună seara, Corina”.

Anul 1985, care avea să marcheze scrierea celei de-a doua piese de teatru, a început ca de obicei cu un alt succes pentru Corina Chiriac: în noaptea de Revelion a fost difuzat filmul muzical de televiziune “Un trio formidal”, pe muzica lui Marius Țeicu și în regia lui Titus Munteanu, unde artista a jucat alături de Alexandru Arșinel, Radu Gheorghe și Marius Țeicu.

În primăvară avea să fie difuzată a doua parte a acestui film distins cu Premiul I la Festivalul Internațional “Charles Chaplin” de la Gabrovo (Bulgaria). Este laureată a Festivalului Concurs “Melodii ‘84”, obține Premiul Juriului la “Șlagăre în Devenire”, lansează al treilea album, “CORINA”, la Electrecord, joacă în spectacolul “Boema, bucuria mea” la Grădina “Boema” a Teatrului de Revistă “Constantin Tănase”, cucerește premii la Mamaia cu piesele “Păi de ce?” (Horia Moculescu) și “Inima nu știe carte” (Jolt Kerestely), iar spre sfârșitul anului susține un recital la Sala Radio, unde interpretează melodii premiate pe parcursul celor 18 ediții ale Concursului TV “Șlagăre în devenire”.

Apoi avea să vină iarna cea grea și motiv de inspirație pentru piesa “Serenadă pentru Carul Mare”...

Acesta este inegalabila Corina Chiriac, care a scris la finalul cărții: „Vă doresc lectură plăcută, iar ție, dragă cititorule, o călătorie agreabilă prin gândurile mele!” (Foto: Silviu Covaci, Ioana Chiriță)

Oana GEORGESCU

O lume în două concerte

Luna decembrie a anului 2022 a fost foarte ofertantă din punct de vedere cultural pentru publicul bucureștean,

care, după doi ani în care s-a confruntat cu restricții și limitarea accesului la evenimente de mare anvergură, a căutat cu atât mai mult evenimentele organizate la Sala Palatului.

În 10 decembrie, aici a avut loc un nou concert al cântăreței portugheze de fado, Dulce Pontes. Aceasta a revenit în România după șapte ani. Stilul abordat de Pontes îmbină fado-ul tradițional cu alte genuri internaționale, astfel încât experiența celor din sală a fost una de o diversitate și de o complexitate muzicală ieșită din comun. Artista folosește elemente tradiționale iberice, contribuind astfel la popularizarea acestor linii melodice pline de sensibilitate pe care le alătură ritmurilor africane, braziliene sau din alte zone exotice. Rezultatul este o muzică romantică dar telurică, ale cărei sonorități neșlefuite sunt accentuate de specificul aspru al limbii portugheze, pe care Dulce Pontes o folosește cel mai des în piesele sale.

Omagiu

Tot mai rar, din păcate, avem ocazia de a asista la manifestări de respect și recunoștință față de importanți artiști dispăruți, nelăsând uitarea să se aștearnă peste memoria lor. Din acest punct de vedere se cuvine lăudat impresarul Stoian Anghel, care de-a lungul timpului a organizat pe scena Sălii Palatului câteva asemenea evenimente absolut remarcabile, două închinare lui Dan Spătaru și un altul Mădălinei Manole. La toate trei, firește, familiile respective au fost fericite să vadă cum este constituită cariera și viața artiștilor

omagiați. Dar iată că există și excepții ciudate și de neînțeles. Același impresar a conceput, de asemenea pe cea mai importantă și mai mare scenă a țării, un concert "in memoriam" Petrică Mățu Stoian. Zis și făcut, ca și în cazurile anterioare regizorul artistic Cosmin Man a lucrat timp de o lună montând filmări și imagini inedite pentru cele trei mari ecrane instalate pe scenă. Pentru ca, stupoare, cu puțin timp înainte de spectacol surorile regretatului artist să obțină o interdicție de utilizare a numelui și a fotografiilor acestuia! Așa încât realizatorii au fost nevoiți să recurgă la folosirea, la microfon, a prenumelui...

Petre, iar proiecțiile au dispărut cu desăvârșire, înafara unui mesaj video al lui Constantin Enceanu. Cui a folosit oare asta? Sala a fost arhiplină, peste 4000 de spectatori ovaționând și reluând în cor refrenele artistului lor preferat (toți participanții au cântat o melodie a acestuia), care pentru ei nu era Petre (se pare că în buletin el figura oricum drept Pătru...), ci interpretul intrat în legendă Petrică Mățu Stoian. Dacă ar fi fost în sală, acele surori ar fi regretat cu siguranță, asistând la o reprezentație de înaltă ținută, deschisă cu pioșenie de cei aproape 20 de artiști, venind din sală cu candelă aprinsă și cu coșuri cu colaci, pe "Hora de

În următoarea zi, pe 11 decembrie, cea mai mare scenă din București a găzduit concertul susținut de cântăreața iudeo-spaniolă Yasmin Levy. Ea a fost acompaniată de Orchestra Metropolitană București, la pupitru aflându-se dirijorul Daniel Jinga. Piese pe care le-a propus Levy sunt o reinterpretare a cântecului medieval iudeo-spaniol (numit și ladino). Melodiile vechi cântate de evreii din Spania sunt suprapuse ritmurilor mai recente de flamenco andaluz și muzicii tradiționale turcești. De asemenea instrumentele vechi precum darbuka sau oudul sunt alăturate viorilor, violoncelului sau pianului – instrumente moderne, vestice, artista creând astfel un stil unic, greu de reprodus, demn de recunoaștere internațională.

Publicul a aplaudat cu entuziasm pe cele două cântărețe care duc cântecele strămoșilor lor în toată lumea, două artiste care au adunat o lume întreagă în cântecele lor.

Cele două manifestări au fost organizate sub egida musicals.ro, producătorii musicalurilor *Mamma mia!*, *My Fair Lady* etc., și fac parte din noua ofertă, mult mai dinamică și mai activă, a acestora, care cuprinde și turnee naționale prin marile centre culturale ale României. Potrivit anunțurilor postate pe ecrane înainte de concert, vor urma musicalul *Shrek* și multe concerte tentante, inclusiv superproducția *Fantoma de la Operă*.

Norela Liviana COSTEA

pomană”, celebru ritual de înmormântare al celui omagiat, după care Părintele Emilian, cunoscut în mass-media drept “aducătorul de bucurie”, a rostit un emoționant cuvânt de binecuvântare. Un concert impresionant, de peste patru ore și jumătate, răstimp în care nimeni n-a părăsit sala, 100% live, în acompaniamentul excelentei orchestre a Ansamblului folcloric “Maria Tănase” (manager Niculina

ecranul central a unui videoclip produs și finanțat de el (deci proprietate personală, inatacabilă), cu un duet magistral alături de Petrică Mățu Stoian. Impresionantă a fost solidaritatea de breaslă a colegilor, de la tânăra de 18 ani Marina Roșu la incredibila, prin vitalitate, Mioara Velicu (78), mulți dintre ei cântând cu ochii în lacrimi. Chiar dacă, firesc, zona Olteniei a fost cel mai bogat reprezentată, cu soliști din Mehedinți, Gorj, Dolj, Olt, Vâlcea, n-au lipsit emisari ai cântecului din Bucovina de nord (Ilie Caraș, de la Cernăuți), Bacău (frumoasa actriță și cântăreață Vasilica Tătaru), Galați (Mioara Velicu), Teleorman (Gelu Voicu), Buzău (Nicolae Datcu), Argeș (Elisabeta Turcu, Emilia Ghinescu). “Detășamentul oltenesc” a adus de asemenea în fața publicului nume de primă rezonanță, cu imensă popularitate: Niculina Stoican, Steliana Sima, Mariana Ionescu Căpitănescu, Maria Loga, Marcela Fota, Valentin Sanfira, Alin Gabriel Matei. În cele trei colaje, orchestra a reunit cele mai cunoscute refrene din

Vasilica Tătaru

Stoican), dirijor Nicolae Drăghia – instituție de cultură aflată în subordinea Primăriei municipiului Craiova. Născut la Izverna, în județul Mehedinți, Petrică Mățu Stoian a fost nepot al faimoasei păstrătoare a tradițiilor folclorice Domnica Trop. A fost mai întâi vedeta Ansamblului folcloric profesionist “Doina Gorjului” din Târgu-Jiu și apoi a celui de la Craiova, “Maria Tănase”. Om bun și blând, generos, a avut un repertoriu de mare diversitate, iar viața-i poate fi caracterizată de titlul unui îndrăgît cântec al său, “Toate cu drag le-am făcut”. Între altele îndrumând, sprijinind și oferindu-i melodii unui tânăr solist pe care l-a descoperit pe când acesta avea 14 ani, în urmă cu 5, pe când era președintele unui juriu la un concurs de talente.

Lui Alin Gabriel Matei “nenea” i-a fost mentor, el fiind unul dintre cei doi care au încălcat interdicția de a rosti numele solistului omagiat, celălalt fiind Rareș Borlea – Raoul. Cunoscul interpret de muzică ușoară, cu o prolificitate rară a creației (are la activ până acum nu mai puțin de 29 de albume!), și-a însoțit evoluția aplaudată cu proiecția pe

Raoul în duet cu P. M. Stoian

repertoriul lui Petrică Mățu Stoian, așa încât spectatorii au plecat către case, în miez de noapte, fredonându-le și trimițând un gând pios către artistul intrat în legendă, care cu siguranță a privit de Acolo de Sus, bucuros că lumea nu l-a uitat... Și nici n-o va face vreodată.

Octavian URSULESCU

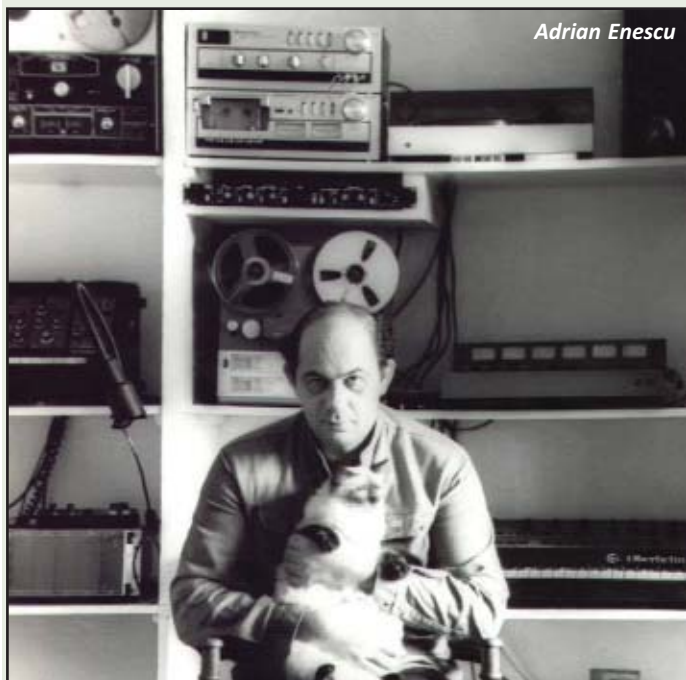
Mirela Vișan: „Music latino”

Ce mare lucru este să-ți urmărești visele cu ardoare și determinare! Mirela Vișan iubește muzica din adolescență, a fost finalistă la câteva festivaluri importante de muzică ușoară, ca elevă a Școlii populare de artă din Capitală, după care a fost nevoită să pună în prim-plan profesia și familia. Dar nu s-a depărtat de artă, devenind și o apreciată pictoriță. În ultimii ani însă, grație regizorului muzical Valentin Popa și profesoarei sale de canto, soprana Gabriela Alexandra Florea (Prestissimo Music), s-a reîntors la muzica ușoară, având numeroase apariții apreciate la Etno TV, în emisiunile moderate de interpretul Georgel Nucă (de altfel fotografia de pe coperta CD-ului este din studioul acestei emisiuni). Albumul de față ne-o înfățișează în postura de sensibilă interpretă a cântecelor latino, între cele 17 titluri figurând câteva celebre, cum ar fi “Cielito lindo”, “Solamente una vez”, “Media luz”, “Ansiedad”, “Moliendo cafe”, “Besame mucho”. În

prezent activează în cadrul asociației culturale “Frumosul românesc”, conduse de Valentina Spănu, și se pregătește pentru participarea la ediția 2023 a festivalului național de romanțe “Rapsodii de toamnă” de la Câmpulung-Muscel. (D.M.)

Redutele șlagărului (8)

Ediția a IX-a a adus din păcate și încheierea frumoasei, benefice inițiative care fusese festivalul-concurs "Melodii" de la București și, la fel de trist, în aceeași perioadă am consemnat "ultimul gong" al altei competiții de care am fost foarte legat – dar firește amărăciune nu atât

Adrian Enescu

pe considerente personale, ci globale, ale muzicii ușoare românești... "Șlagăre în devenire" avusese ultima ediție pe 26 decembrie 1987, iar "Melodii 87" s-a desfășurat în zilele de 11-13 martie 1988, ca de obicei la Palatul Sporturilor și Culturii din București. Presimțind parcă faptul că va fi

ultima întâlnire cu mai toate marile vedete ale muzicii noastre ușoare, publicul a luat cu asalt "Polivalenta" bucureșteană, mai ales că au fost și patru invitați din țări socialiste prietene: Barbara Sinkovska (Polonia), Mathias Tost (RDG), Stanislav Hložek (Cehoslovacia), Sari Iren (Ungaria), chiar dacă nici unul din rândul artiștilor de top din țările respective. Organizatorii au fost aceiași – UCMR, Consiliul culturii, Radioteleviziunea Română, alte elemente de continuitate, înafară de moderator, fiind regia artistică (Bițu Fălticineanu, de la Teatrul satiric-muzical "C. Tănase"), scenografia (Cornel Ionescu), acompaniamentul (orchestra de estradă a Radioteleviziunii, dirijor Cornel Popescu, plus formațiile Ionel Tudor și Vilmanyi și grupul vocal Choralis condus de Voicu Enăchescu). În regia muzicală semnată de experimentații Paul Enigărescu și Alexandru Pârlea au fost 36 de piese finaliste într-o singură secțiune, gravate deja pe discuri Electrecord aflate la dispoziția publicului la sală, și anume melodii lansate în 1987, nemaivorbind de numeroasele recitaluri, în care

Alina Mavrodin

organizatorii au acordat titlul neoficial de "grei" ai genului unor foarte talentați interpreți impuși în anii anteriori, fiind cea dintâi ediție în care starurile genului au putut fi aplaudate doar în concurs. Astfel, recitaluri gustate de public au oferit câștigători ai Trofeului de interpretare de la Mamaia (Loredana Groza, Alina Mavrodin), laureați ai aceleiași competiții de pe litoral (Cătălin Crișan, Daniel Iordăchioae, Otilia Rădulescu), nume tinere în actualitate în acel moment (grupurile Stil și Ton), notorii fiind doar Mihaela Runceanu (care a avut alături grupul vocal Stil și pe actorul Bogdan Stanoevici), Elena Cârstea, Ștefan Hrușcă și Vasile Șeicaru (în perioada duetelor lor de mare succes), Adrian Daminescu.

Ca la edițiile anterioare sau la festivalul de la Mamaia, organizatorii au adoptat poziția comodă de a nu ierarhiza creațiile, acordând titlul de "Laureat" unui număr de... 16 cântece! E drept, bună parte din acestea se dovediseră a fi adevărate șlagăre, cucerind premiile la alte

competiții importante din 1987, așa încât juriul a considerat pe drept cuvânt că este absurd să ierarhizeze titluri atât de îndrăgite cum ar fi "Te-aștept să vii (Fotoliul din odaie)" de

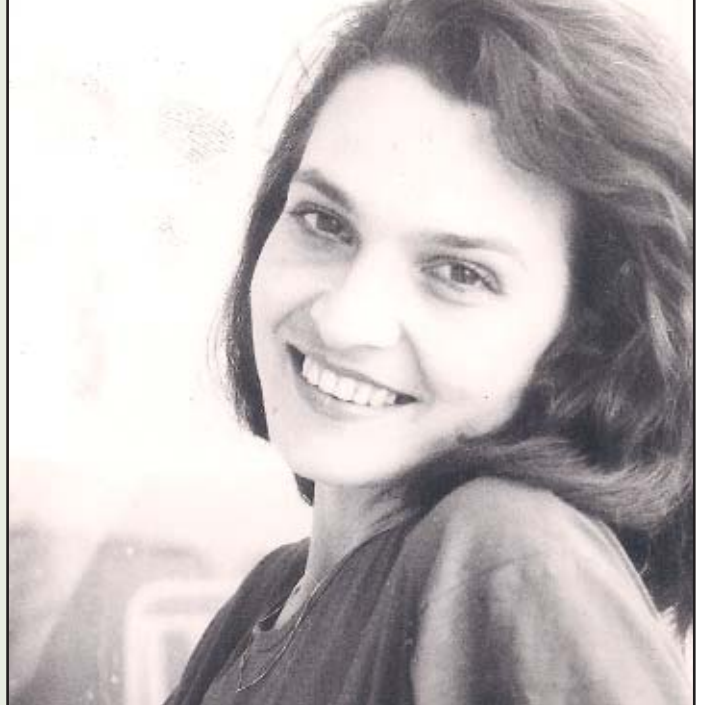
Vasile Veselovski, cu "Trenul fericirii" (solistă Corina Chiriac) și "Mândria mea" (Gabriela Sauciuc, dar piesa fusese lansată de Eva Kiss, care pesemne plecase deja în Danemarca), precum și mai tânărul Ionel Tudor, a doua melodie a sa premiată fiind "Vom cânta" (Gabriel Cotabiță). Același titlu de "Laureat" a răsplătit și alte creații valoroase, chiar dacă nu la fel de cântate, implicit adoptate de marele public: "De-aș putea să-nving iubirea" (Mirabela Dauer) de Vasile V. Vasilache, "Să învingă dragostea" (Mihaela Runceanu și George Nicolescu) de brașoveanul Dan Pavelescu, "Un poem tuturor" (Cornel Constantiniu) de Temistocle Popa, "Visez o primăvară" (Anca Țurcașiu) de Jolt Kerestely. Palmaresul a fost completat de Mențiunile câștigate de piesele "Ce culoare are tinerețea?" (cu grupul constănțean Ton, condus de Gabriela Sauciuc) de Corneliu Meraru și "Cu tine", compozitor și interpret Ricky Dandel (în

Ion Cristinoiu

Ionel Tudor (cu Mirabela Dauer), "Ce mult te-am iubit" de Dumitru Lupu (solistă Ileana Șipoteanu), "Stai lângă fruntea mea" de Mircea Drăgan (cu Mirabela Dauer), "Cheama iubirea, ad-o-napoi" (Angela Similea) și "Eu te voi iubi" (Adrian Daminescu), ambele de Marius Țeicu, "Să alergăm prin ploaie" (Mirela Voiculescu-Fugaru, interpretări memorabile anterioare având și Eva Kiss sau Alina Mavrodin) și "Încearcă" (Gabriel Cotabiță), ambele de Cornel Fugaru, "Vino, iubire, -napoi" (Corina Chiriac) de Ion Cristinoiu, "Vorbește marea" (Cătălin Crișan) de Aurel Manolache. Doamne, cât de greu ar fi fost să încerci să afirmi că una din aceste melodii ar merita o distincție mai strălucitoare decât alta! Că 1987 a fost un an excepțional pentru muzica noastră ușoară o dovedesc și cele două melodii de Adrian Enescu, pe versurile colaboratorului său tradițional, poetul Lucian Avramescu, distins cu Premiul CC al UTC, "Îți citesc în ochi" și "Măcar o clipă" - o extraordinară pată de culoare, un binefăcător și necesar aer modern adus de aceste două piese cântate de Loredana Groza. Este valabil și pentru piesa distinsă cu Premiul Ansamblului artistic al UTC, "Avem o singură lume", de Antonio Furtună, cu formația Holograf. De altfel, Valerian Mareș, director al Ansamblului UTC, făcea parte din juriu,

Ileana Șipoteanu

Mihaela Runceanu

iar grupul vocal Choralis reprezenta același ansamblu. Nu numai Cornel Fugaru și Marius Țeicu au avut câte două creații laureate. De aceeași apreciere s-au bucurat reputatul

septembrie 1989 acesta avea să se stabilească în RFG). Dintre marile vedete n-a cântat în Gala laureaților Dan Spătaru ("Te-am așteptat, iubită primăvară!" de Dan Stoian) și poate ar fi meritat să primească măcar mențiuni melodiile interpretate de Alina Mavrodin ("Toate visele se împlinesc" - iar în cazul ei chiar se împlineseră în 1987!) de Camelia Dăscălescu, Mihai Constantinescu (cu creația proprie "Un simplu om"), Carmen Rădulescu ("O clipă doar" de Șerban Georgescu), Marina Scupra ("Nu te cred" de Dani Constantin) sau Elena Cârstea (în duet cu Ioan Luchian Mihalea în piesa lui Dragoș Nedelcu "Cântec de viață și dragoste"). Dar șocantă cu adevărat îmi apare și azi nepremierea a două creații excepționale aparținând lui Ion Cristinoiu, "Iartă!", și Viorel Gavrilă, "Haide, spune!", ambele interpretate de o Mihaela Runceanu aflată în apogeul carierei care se va curma tragic la sfârșitul anului 1989. Cel puțin creația lui Ion Cristinoiu este abordată și azi

Cei mai frumoși ani

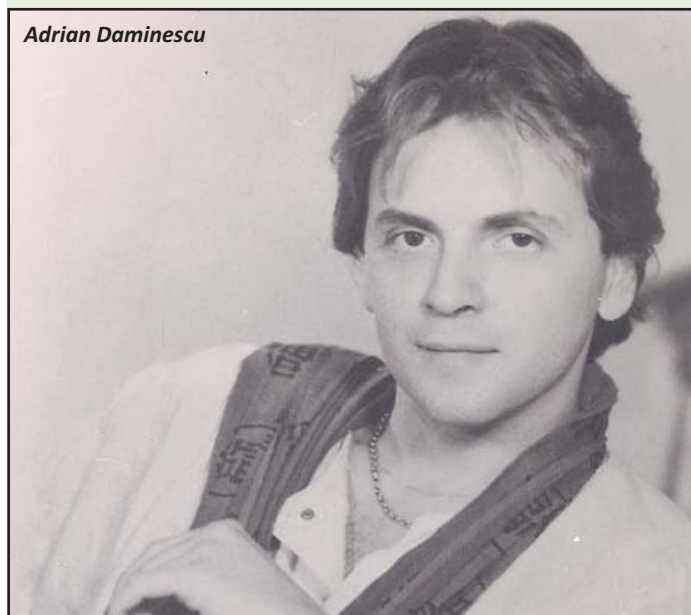
de tineri aspiranți la glorie, după mai bine de trei decenii, în concursurile de muzică ușoară, ceea ce spune totul.

Celelalte titluri finaliste au aparținut atât unor maeștri ai genului, cât și unor autori ce-și consolidau atunci statutul de profesioniști de care trebuia să se țină seama. Din prima categorie au făcut parte Temistocle Popa ("Lângă

Loredana Groza

dragoste" - Corina Chriac), Aurel Giroveanu ("În seara asta iar mi-e dor de tine" - Cătălin Crișan), Edmond Deda ("Ca niciodată", interpretată de autor alături de surorile Răducan), iar din cea de-a doua Dumitru Lupu - "Mă voi gândi la tine" (Otilia Rădulescu, solistă a Teatrului "Al. Davila" din Pitești, unde compozitorul era dirijor al orchestrei), Romeo Vanica ("Suntem romantici" - Marina Scupra), chiar și Dan Beizadea ("Cu tinerețea mereu în suflet" - Loredana Groza) sau Zoltan Boroș, mai cunoscut pentru realizările de pe tărâmul jazz-ului ("Adevărul florilor" - Mihaela Runceanu). N-am reușit să mai gășesc fișele mele de la acest festival (de fapt paginile

Adrian Daminescu

dactilografiate primite de la organizatori, cu mici adnotări olografe, de pe care prezentam direct!), așa încât pentru ediția a IX-a m-am bazat pe documentarea pasionatului istoriograf constănțean Mircea Nicolau. Deci nu pot decât să bănuiesc că Laurențiu Profeta a făcut parte ca de obicei din juriu, din moment ce i-a fost cântată în afara de concurs melodia "Ca o zi de sărbătoare", textieră și interpretă

Roxana Popescu. Poate în aceeași postură s-a aflat și Horia Moculescu, deși știu că el nu prea agreea juriile - și-a cântat compoziția, pe versuri de Aurel Storin, "Un actor în plus". În fine, cea de-a treia piesă prezentată în afara competiției a fost "Melodii, melodii" de Viorel Gavrilă (e clar că nu era în juriu, fiind tânăr și de asemenea concurent), ce ar fi putut deveni un leit-motiv al festivalului, dacă acesta n-ar fi dispărut. Pentru interpretare, compozitorul a apelat la un grup alcătuit din soliști tineri, cu excelente calități vocale, mai toți laureați ai concursului de la Mamaia: Marilena Dobre, Valeriu Crișan, Mircea Dumitrescu (din păcate toți trei ne-au părăsit în floarea vârstei...), Loredana Groza, Silvia Dumitrescu, Dana Bartzer, Daniel Iordăchioae, Daniela Nicol, Doru Stelian, Angela Stoica.

În cei nouă ani de existență, festivalul național "Melodii" (deși pe atunci o singură manifestare avea dreptul să fie numită "națională", "Cântarea României", blamata pe nedrept azi de unii, ca și "Daciada", dar evident cu merite certe în descoperirea și promovarea unor talente care alminteri nu aveau nici o șansă de afirmare) a oferit cea mai cuprinzătoare paletă a realizărilor muzicii ușoare românești, fiindcă reunea cântece lansate la absolut toate manifestările importante ale genului, ca și la Radio-Televiziune (instituții ce aveau să se despartă în 1994) sau

Marina Scupra

pe discurile singurei case de discuri din acea perioadă, Electrecord. Practic, pe scena festivalului au fost cântate, inclusiv în recitaluri, peste 500 de creații ale compozitorilor noștri de toate vârstele. Cineva se întreba la un moment dat, pe drept cuvânt: "De ce nu se mai lansează asemenea mari șlagăre și în ziua de astăzi, pentru că unii dintre compozitori sunt încă în activitate?". Am încercat să răspund la această întrebare justificată și chinuitoare în cuprinsul serialelor găzduite de revista noastră, iar răspunsul este simplu: mulți dintre compozitorii reputați nu mai sunt printre noi, iar cei în viață ar scrie, dar unde, de ce, pentru cine, în ce cadru, cu ce promovare? Concursurile de creație în domeniul muzicii ușoare au dispărut cu desăvârșire, așa încât ne-au mai rămas doar amintirile, materializate nu atât prin aceste articole, cât prin albumele de colecție editate de casa de discuri Eurostar. Păstrați cu sfințenie aceste CD-uri, peste ani ele vor constitui singura dovadă că în țara noastră a fost la un moment dat o școală de muzică ușoară rivalizând cu cele mai puternice din lume...

Octavian URSULESCU

Queen - „Face It Alone”

Formația Queen a făcut public un cântec înregistrat împreună cu Freddie Mercury în urmă cu 33 de ani. „Face It Alone”. Piesa care i-a entuziasmat pe toți fanii Queen, a fost înregistrată cu ocazia sesiunilor de studio din anul 1989,

atunci când formația se pregătea să lanseze albumul „The Miracle”, care avea să se bucure de un imens succes comercial, atingând prima poziție în clasamentele britanice. „Face It Alone” nu a fost inclus în lista finală a cântecelor de pe album și timp de mai bine de trei decenii a rămas uitat în arhivele studiourilor.

„Face It Alone” a fost lansat oficial ca single în luna octombrie 2022, având rolul de a prefigura apariția ediției de colecție a albumului „The Miracle”. Colecția „The Miracle Sessions” va include alte cântece inedite înregistrate de Freddie Mercury, dar va cuprinde și o paletă largă de materiale needitate, precum duble originale trase de formație pentru numeroase piese de pe album, precum și variante demo ale cântecelor. Prin apariția colecției „The Miracle Sessions”, Queen va readuce în prim-plan vocea inconfundabilă a lui Freddie Mercury și mai mult decât atât, va oferi fanilor un tablou complet al procesului de creație care a stat la baza albumului „The Miracle”.

Sam Smith: „Gloria”

După succesul de care s-au bucurat albumele „In the Lonely Hour” (2014), „The Thrill of It All” (2017) și „Love Goes” (2020), cântărețul britanic Sam Smith se pregătește de lansarea celui de-al patrulea album de studio. Intitulat

„Gloria”, albumul, care va conține 13 cântece, a fost lansat în luna ianuarie a anului 2023. Albumul a fost înregistrat în mai multe locații (Los Angeles, Londra sau Jamaica) și este produs în colaborare cu Jimmy Napes, Stargate și Ilya Salmanzadeh, nume implicate și în proiectele din trecut ale lui Sam Smith.

Sam Smith a lansat deja două single-uri de pe album, „Love Me More” și „Unholy”. Ultimul dintre acestea, lansat în colaborare cu artista germană Kim Petras, a reușit să ajungă în scurt timp pe primul loc în clasamentele din Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Australia, Canada, Irlanda și Noua Zeelandă. În urma unui asemenea succes, fanii lui Sam Smith așteaptă nerăbdători să asculte și celelalte cântece cuprinse pe albumul „Gloria”, album ce marchează, în viziunea lui Sam Smith, nu numai o schimbare artistică, ci și o schimbare în viața sa personală.

Elton John

Elton John este unul dintre cei mai vânduți artiști din întreaga lume. De-a lungul carierei, Elton John a reușit să obțină un disc de diamant, 32 de discuri de platină și 21 de discuri de aur. Deține recordul pentru cel mai vândut single din toate timpurile, „Candle In The Wind” vânzând 33 de milioane de discuri. Elton John a susținut peste 4000 de concerte live, în 80 de țări. Cu toate acestea, până în anul 2021, Elton John nu mai reușise de 16 ani să lanseze o piesă care să cucerească clasamentele internaționale. În ultimii ani, odată cu popularitatea crescândă a muzicii electronice, remixarea, rearanjarea sau preluarea unor pasaje dintr-o înregistrare veche și plasarea sa într-un context nou a devenit un fapt obișnuit în cadrul industriei muzicale. Astfel, Elton John s-a

gândit să preia acest model de a face muzică, pentru a se adapta timpurilor moderne, numai că artistul britanic a ales să preia pasaje din propriile cântece, care s-au bucurat de succes în trecut. Astfel că, în anul 2021, în colaborare cu Dua Lipa și trupa Pnau, Elton John a lansat piesa „Cold Heart”. Această piesă reprezintă un colaj între piesele „Rocket Man”, „Sacrifice” și „Kiss the Bride”, aranjate într-un cadru muzical disco-pop.

„Cold Heart” a reprezentat un hit global, readucându-l pe Elton John pe prima poziție în clasamentele din Marea Britanie, prima dată după 16 ani. De asemenea piesa a urcat până pe prima poziție și în clasamentele din Statele Unite, Australia și Noua Zeelandă.

În 2022, păstrând același principiu, Elton John a lansat cântecul „Hold Me Closer”, în colaborare cu Britney Spears. „Hold Me Closer” preia elemente din alte cântece celebre ale lui Elton John precum „Tiny Dancer”, „The One” și „Don’t Go Breaking My Heart”. „Hold Me Closer” a debutat pe locul 3 în clasamentele din Marea Britanie și a urcat până pe locul întâi în clasamentele Dance și Adult Contemporary din Statele Unite.

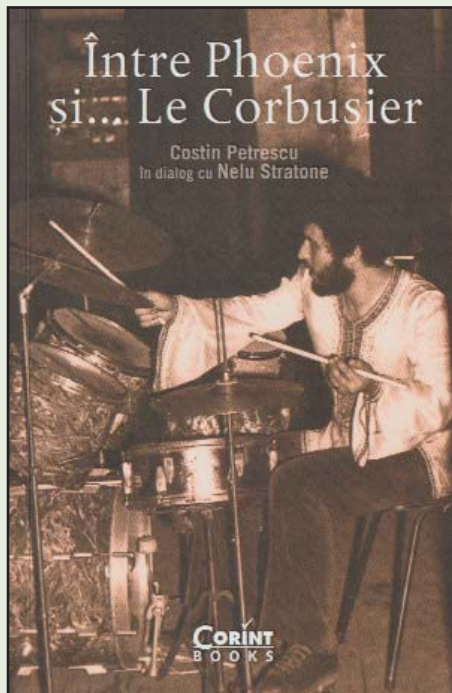
În viitor, Elton John intenționează să continue să readucă în topurile internaționale vechile sale hituri, urmând să propună noi colaborări cu artiști importanți din muzica pop contemporană.

David LAPADAT

Relansare

La Uniunea Arhitecților, pe str. Jean Louis Calderon, muzicianul-arhitect Costin Petrescu și-a relansat cartea de dialoguri cu Nelu Stratone, "Între Phoenix și... Le Corbusier", în prezența a numeroși admiratori din aceeași generație, dar și a unor studenți la Arhitectură, curioși să afle cât mai multe despre acest muzician intrat în legenda rockului autohton alături de formația Phoenix. Și chiar că a fost o seară a amintirilor savuroase, cu atât mai mult cu cât au participat doi prieteni de-o viață, Mircea Baniciu și Octavian Ursulescu, care au evocat la rândul lor episoade mai puțin cunoscute din istoria atât de frumoasă a genului, începută după cum se știe cu Festivalul "Club A" din decembrie 1969, de la Casa de cultură a studenților din Capitală. Iată așadar cum s-au legat toate - doi absolvenți ai facultății de Arhitectură, Petrescu și Baniciu, și clubul studenților arhitecți, sub egida căruia au fost organizate

celebre festivaluri ale formațiilor pop-rock. A fost amintit și numele altui arhitect muzician, Mihai "Mișone" Munteanu, pionier al folkului, fost coleg de clasă cu Tavi Ursulescu la Liceul "Dimitrie

Cantemir", stabilit ca și Costin Petrescu la Paris. Au fost intervenții din sală, evocări și nostalgii, umor, referiri la cariera internațională de arhitect a lui Costin Petrescu, nemaivorbind de ședința de autografe pe elegantele volume apărute la prestigioasa editură Corint Books. Volumul, ce conține și numeroase fotografii, este, practic, o istorie palpitantă, în peste 450 de pagini, a muzicii pop-rock de la noi din cea mai fecundă perioadă a sa (cu celebrele albume "Cei ce ne-au dat nume", "Mugur de fluier" și "Cantafabule" ale formației Phoenix), Costin Petrescu fiind percuționist anterior în formația Olympic 64 și apoi implicat într-o serie de proiecte de muzică contemporană alături de Hyperion, cu compoziții de Iancu Dumitrescu, Octavian Nemesu și Corneliu Cezar. Pe copertă protagonistul apare într-o secvență de concert Phoenix, cu una din celebrele bluze croite de Tamara "Mutti", mama lui Nicolae Covaci....

Marius GHERMAN

METRONOM - un film despre rockul care bate viața

Încă un film românesc - „Metronom” - a fost premiat (regizorul Alexandru Belc este, din punctul meu de vedere, autorul) la festivalul de la Cannes 2022 - secțiunea „Un certain regard”. Iar „darea de seamă” de mai jos este subiectivă, în ceea ce mă privește, fie și când e pronunțat doar numele lui Cornel Chiriac („DJ-ul pătimirii noastre” - cum am subintitulat emisiunea pilot „Remix” în 2001). Și ca să continuu cu subiectivisme, acest film conține mai multă muzică românească decât străină (Mircea Florian, Sideral Modal Quartet, Olympic 64, Chromatic Grup, Sfinx versus Doors și Janis Joplin, nota bene), dintr-o epocă în care lumina de la Apus venea pe calea undelor bruiaate -

prin Radio Europa Liberă -, cu muzică occidentală de ultimă oră, comentată de unicul Cornel Chiriac.

O clasă de liceeni (a XII-a) de la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București este surprinsă de Securitate în 12 octombrie 1972 (acum 50 de ani!) ascultând emisiunile lui Cornel, ba mai mult, trimițându-i o scrisoare. Regizorul (cred că e și scenarist) s-a documentat de minune în dosare CNSAS, unde există astfel de scrisori, urmărite de regimul opresiv, urmate de măsuri coercitive, uneori infernale. O lume incredibilă în care am trăit și eu, dar și părinții și bunicii noștri. Culmea, acțiunea se suprapune cu cazul generației mele (deși am terminat liceul mult mai târziu, în 1983)... iar în particular, iar sunt subiectiv, am trăit o poveste de dragoste similară în treapta a II-a, pentru ca în 1988 fosta mea prietenă să părăsească țara, după ce a insistat să plecăm împreună, în timp ce în familia mea delațiunile s-au ținut lanț (o astfel de poveste, dar concertată, se întâmplă în film... și nu zic mai mult, pentru că trebuie văzut).

Realizat cu mijloace modeste, dar cu idei/ găselnițe nemaipomenite, filmul redă de minune atmosfera liceenilor... dinainte de Revoluția Română. Dar nu aceea a „Liceenilor”, seria începută în comunism, atunci când exista cenzură. În particular, cred că marele „clue” al regiei, cea care a fost premiată la Cannes, a fost acela al manipulării „tăcerilor” din film, nu a dialogurilor. Tăceri susținute, însă, de muzică și de jocul actorilor. Firește, intriga în sine este singulară și atrage atenția din start. Altfel, acțiunea este gradată și cu atât mai palpitantă, umorul à la Roumaine nu lipsește (în particular, două bancuri cu Ceaușescu, sper să fie înțelese și de spectatorii străini), plasarea în epocă are relevanță maximă pentru contemporanii de aici (la TVR se transmitea o finală de Cupa Davis, România - SUA, cu Ilie Năstase și Stan Smith în rolurile principale, remember?).

Mesajul despre libertatea pe care ne-o puteam lua cu țârâita de la comuniști este evident... și aceea fiind în capul nostru. Adică o libertate permisă, de care ne bucuram ca niște copii (tineri și neliniștiți), care de fapt ascundea o supraveghere la nivelul următor, dacă nu cumva un pact de neagresiune (în fapt, un contract de colaborare cu Securitatea). S-a vorbit mult despre așa-zisele oaze de libertate (cluburi, case de cultură studențești și muncitorești etc), unii categorisindu-le ca fiind supape lăsate special de regimul comunist să elibereze presiunea „aburilor” supraîncălziți. Prefer să le las în amintirile generației „cu cheia de gât” (cu rugămintea să nu se stranguleze cu ele), pentru a saluta efortul întregii echipe realizatoare a filmului, în

urma căreia rămâne încă un semn al luminosului Cornel Chiriac, cel care a dat ora exactă a muzicii tinere de la București, apoi de la München. *By the way*, la premieră m-am bucurat să îl revăd nu numai pe Mircea Florian (poate cel mai aplaudat personaj de pe scenă – melodia sa „Cu pleoapa de argint”, aleasă în film, a făcut furori!), ci și pe Cornel Chiriac jr, nu contează dacă a știut cineva că nepotul a fost prezent. Ajunge fie și regizorul, cel care mi-a trimis și mie invitația; sper să aibă timp în viitor și pentru un scurt interviu „Remix” - o emisiune muzicală.

Și da, salut intrarea filmului în cinematografe din 4 noiembrie 2022, acolo unde să fie găsit de tineri, nu de bătrâni ca mine... care știm noi mai bine despre ce e vorba, ha ha.

Graiu: „Tora”

Alina Carmen Ciolcă, senzaționala noastră solistă blues (dar nu numai) apărută în ultimul, m-a obișnuit cu surprizele (plăcute). În urmă cu vreo cinci ani o filmam cu trupa Dusty Ride, înaintea lansării CD-ului de debut, pentru ca prin 2019 să vină cu un side-project, dintr-o cu totul altă zonă,

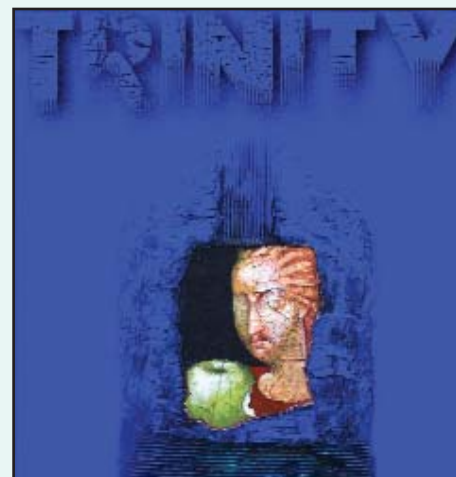
aparent – „Îngân lumea despre blues și cântări trăgănate”. De fapt, ea se afla în siajul unor documentări, atât în ceea ce privește blues-ul originar de peste ocean, cât și folclorul vechi din Balcani. Cu revelații care au fermecat-o și explicitări pe măsură, a întreprins o suită de conferințe în țară, evidențiind asemănări și deosebiri. Apoi s-a apropiat și mai mult de muzica aromânilor, megleno-românilor, istro-românilor... Înainte de pandemie, am asistat la un reușit concert conceptual, pus în scenă într-una din sălile de la TNB, cu participarea unui grup folcloric dobrogean, avându-l invitat pe Grigore Leșe, un succes. Până la urmă, proiectul Graiu s-a transformat într-un

grup de sine stătător, cu repertoriu, videoclip („Trandafir de pe răzor”, filmare superbă lângă cetatea de la Enisala – de acolo și coperta), acum iată pregătit de lansare albumul discografic oficial (tora înseamnă acum, în aromână), produs de trupă și distribuit de Fiver House! Iar în trio s-au stabilizat colegii de la Dusty Ride – chitaristul Marian „Mac” Aciobăniței și basistul (răspunzător și de percuție) Adrian Chepa. De mult (cred că de două decenii, de când am descoperit colindele rafistolate de Rock Filarmonica Oradea) nu am mai ascultat o muzică veche așa de interesant și decent reinterpretată (revizitată e termenul la modă). Aștept cu interes lansarea cu cântec, deși i-am văzut deja live pe terasa Godot, în vară.

Edi Bălașa, Dan Stesco: „Trinity”

Când spui Iulian Vrabete (arhicunoscut ca basistul de la Holograf) și jazz rock, următorul cuvânt este Basorelief, doritul grup al studenților arhitecți de la granița anilor '70 – '80, cu atâtea succese în numai patru ani de existență. Care a fost o școală, mai bine zis o interfață a unor instrumentiști jazz și pop-rock, cu o muzică bine temperată (fusion, între progressive și... funk) de audiție, la nivelul realizărilor optzeciste din străinătate. Reuniți prin 2010, trei dintre membrii de la începuturi (Vrabete, chitaristul Edi Bălașa și bateristul Relu Bițulescu) l-au luat alături pe ceva mai tânărul (dar experimentatul) claviaturist Dan Stesco „Polymoog” și au reușit să susțină

câteva concerte, să înregistreze un disc. O formație pe care nu a mai interesat-o promovarea, fără o activitate continuă, cântând de plăcere atunci când cei patru membri găseau o fereastră comună de timp liberă. Ceea ce ascult acum ține de o plăcută surpriză pe care mi-a făcut-o Iulian de curând – un CD în descendență (stilistică) Basorelief, dar cu poveste separată. Edi și Dan, altfel foarte ocupați, au schițat primele piese încă din 2015. Și cum netul și platformele de lucru cu muzica ajută interconectarea de oriunde ai fi, au tot clădit în puzzle piesele cu colaboratori potriviți – cu Iulian, dar și cu Vincențiu Mantu (sax și flaut), Viorel Sîrbu (trompetă), Andrei Ilie (tobe) și chiar o solistă – Julie Mayaya. Există o piesă cosemnată de regretatul Doru

Căplescu, o alta dedicată lui Manu Kathe, totul curge liniștit (dar adânc, de fapt cu adâncimi variabile, e un proverb cu ape:), prin studioul lui Peter Gabriel... Le țin pumnii să-și găsească timp să și cânte la lansare, dacă va fi una (repet, e un proiect de studio).

Cronici de **Doru IONESCU**

O excursie în mahalaua Căramidarilor

Spectacolul „Să știi Fă că te-am iubit”, a avut ca scop interpretarea unor piese celebre din repertoriul Mariei Tănase. The Pub (Piața Universității) a găzduit acest

eveniment susținut de membrele „Light quartet”: Elena Albu (voce și vioară), Irina Răducanu (vioară), Anca Anamaria (violă) și Camelia Iancu (violoncel). Spectacolul a fost regizat de Mihaela Albu.

Cântec de leagăn a fost piesa de deschidere a acestui mini-concert. O melodie delicată și liniștită care a calmat

publicul, în același timp atrăgându-i atenția. Pe parcurs au fost auzite diverse titluri cunoscute din repertoriul Mariei Tănase, precum *Mi-am pus busuioc în păr* și *Bun îi vinul ghiurghiului*.

Solista Elena Albu a fost sufletul acestui spectacol. Vocea sa, cu toate că nu pare a fi surprinzătoare sau impresionantă din punct de vedere tehnic, s-a potrivit cu piesele alese și cu conceptul evenimentului. Vocea are o frumusețe simplă, elegantă și, de asemenea, este foarte clară și bine conturată. *Un Țigan avea o casă* și *Lume, lume* au fost cele două piese care, în opinia mea, s-au potrivit cel mai bine cu vocea solistei. Carisma, energia și voioșia sunt alte calități pe care le posedă această artistă și, ca rezultat, reușește să creeze dialoguri dinamice cu publicul. Între piese ea a recitat și câteva monologuri ce aveau legătură cu viața Mariei Tănase, de asemenea a fost prezentă și o scrisoare scrisă chiar de artista menționată. În câteva dintre melodiile din repertoriu au fost introduse pasaje în care Elena Albu a cântat la vioară, instrumentul principal studiat de solistă.

Irina Răducanu, Anca Anamaria și Camelia Iancu au format cvartetul ce a susținut-o pe Elena Albu. Cele trei „zâne”, așa cum au fost poreclite de către solistă, au fost perfect coordonate, având un sunet limpede, fiind foarte precise în execuția tehnică a pasajelor solicitante, dar în

același timp acordând mare atenție interpretării acestor piese. Nu au existat pasaje în care acompaniamentul să acopere vocea solistei, calitate pe care personal o apreciez categoric. Aranjamentele pieselor au fost realizate de Elena Albu. De asemenea, a fost primul concert în care Anca Anamaria a cântat la violă, instrumentul principal pe care îl practică fiind vioara.

Costumațiile de scenă ale protagonistelor au fost formate din cămăși lungi brodate, simple, de culoare albă și șosete, fetele stând desculțe pe tot parcursul evenimentului, părul lor fiind intenționat ciufulit. Decorul, ca și ținutele, a fost minimalist, constând în mici obiecte, precum flori, coșuri sau voaluri, pe care solista le folosea pe parcursul pieselor, fiecare lucru fiind legat de subiectul unei melodii.

Să știi Fă că te-am iubit a fost un spectacol vesel, bine interpretat și emoționant. În program au fost prezente multe melodii cunoscute, pe care publicul le fredona sau cânta împreună cu solista. The Pub a pus la dispoziție cele mai bune condiții pentru artiștii protagoniști, dar și pentru public. Din punctul meu de vedere, acest spectacol poate fi jucat și într-o sală de teatru.

Sabrina GRIGORESCU

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateri editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:

Mihai COSMA

Redactori: Octavian URSULESCU

Norela-Liviana COSTEA

Secretar de redacție: Costin ASLAM

Corespondenți:

Mariana POPESCU, Constantin-Tufan STAN,
Carmen STOIANOV, Alex VASILIU

Semnează în acest număr:

Elena ANDRIESCU, Andra APOSTU, Dumitru AVAKIAN,
Loredana BALTAZAR, Dan BĂDULESCU, Corina BURA,
Teodora CONSTANTINESCU, Iulian FIRA, Oana GEORGESCU,
Răzvan GEORGESCU, Sabrina GRIGORESCU, Doru IONESCU,
David LAPADAT, Carmen MANEA, Doina MOGA, Victor PĂRĂU,
Anca ROMECI, Constantin-Tufan STAN, Carmen STOIANOV

<https://ucmr.org.ro/revistele-ucmr/revista-actualitatea-muzicala/>

Adresa redacției: București, str. Ecaterina Teodoroiu nr. 19,
sect. 1, 010971, România. Tel./Fax: +40-21-312.98.67

E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742x